FLORILEGIVM

EX VOLVMINE VI.

NOCTIVM

CORYTHANARVM

IN QVO DESCRIPTA ET EXPENSA

AB ACADEMICIS ETRVSCIS

Prifca omnigenae Eruditionis Monumenta.

FLORENTIAE

CIↃ.IↃ.CC.LI.

Typis Io. Paulli Ioannellii Typographi Societat. Columbar. Florent.

Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRO AMPLISSIMO
ALEXANDRO MARCHIONI
VICTORIO
EQVITI MILIT. ORD. S. STEPH. P. ET M.
EGREGIO . PRVDENTI . MAGNANIMO
PATRICIO ROMANO
AB ORIGINE VERO
INTER PROCERES ET PATRICIOS
FLORENTINOS NON MAIORVM TANTVM
CLARITATE SED ET VIRTVTVM SVARVM
SPLENDORE DIGNITATE NOMINIS
AC LAVDIBVS ORNATISSIMO
VRBIS AETERNAE ITERVM ET TERT.
CONSERATORI . QVEIS CVRIS ALIISQVE
PVBLICIS AC PRIVATIS MVNERIBVS
NON SEMEL SVMMA FIDE PRVDENTIA
PROBITATE SOLLICITVDINE FVNCTVS EST

Digitized by Google

QVOD ETIAM
PRAECLARIS EXEMPLIS PRAESTANTISSIMI
DOCTISSIMIQVE PETRI VICTORII SENATORIS
FLORENTINI ATAVI SVI QVI AMPLIFICATIS
GRAECIS LATINISQVE LITTERIS
VRBEM SVMMA GLORIA
REMPVBLICAM LITTERARIAM
MAXIMIS MERITIS ORNAVIT
INSITVM IN NOBILISSIMA GENTE SVA
ERGA INGENVAS ARTES ET VIROS
DOCTOS CVLTVM FAVOREM
BENEVOLENTIAM SEMPER TESTATVS SIT
FAVTORI EGREGIO MVNIFICO
TITVLISQVE OMNIBVS COMMENDATISSIMO
DE LITTERIS DEQVE ITALICIS ACADEMIIS
QVIBVS ADSCRIPTVS EST OPTIME MERITO
ANTONIVS FRANÇISCVS GORIVS
PERENNE GRATI ANIMI MONIMENTVM
D. D.

Digitized by Google

PROOEMIVM AD FLORILEGIVM VOL. VI. NOCT. CORYTHANARVM

ADlegeram & alterum hunc Typographum, ut ocius fieri quantum poterat, prodiret hoc meum FLORILEGIVM NOCTIVM CORYTHANARVM, quod rure, vernis feriis elapsi Anni Sacri, summa animi voluptate confeceram. Sed id quod valde cupiebam, eo, quo mihi proposueram tempore, minime adsecutus sum; propter eas vicissitudines, quae quidquid valde optatur, & ma-

nopere placet, frequentius morari, vel etiam intercipere solent. Quoties igitur in hoc Volumine scriptum a me est hoc anno, id intelligendum velim vel de anno ipso, quo ACADEMICI ETRUSCI CORTONENSES scribebant, vel de anno CIↃ. IↃ. CC. L. quo ipse huiusmodi Stromata litteraria concinnabam. Titulum hunc tamen praeposui, nempe FLORILEGIUM; quia flores omnes eruditionis, qui in Corythanis Noctibus, patrio sermone conscriptis, veluti in areolis compluribus eleganter insiti nullo cum ordine leguntur, decerpti a me sunt, & in plures classes seu capita, quae mox numerantur, heic dispositi habentur.

Sed quoniam in hisce Capitibus, inferius enumeratis, non omnia notatu digna, quae excerpta sunt, recensentur, sed praecipua brevibus titulis adtinguntur; non abs re visum est peculiari quadam SYNOPSI ea in ipso huiusce Voluminis limine declarare, & non-

nul-

nulla etiam, quae in Praefatione adferuntur, summatim exponere. Ex his omnibus clarissime patebit, quantum conlata inter se studia eruditorum hominum iuvare optimas litteras possint. Concordia, mutuisque officiis aluntur bonae artes, & diutissime etiam florent vigentque; vel etiam cum ipsarum Vrbium aeternitate, perpetua gloria & commendatione clarescunt: discordia vero & ipsa bonarum artium studia statim in ipso ortu non tantum consenescunt, verumetiam labuntur, & ita intercidunt, ut vix Coetus illi Academici, qui torrentis more aquarum undique conlectarum brevi strepitu superbiebant, mox perpaucos post annos, vel etiam menses, memorentur. Nimius essem si ortum & interitum plurimarum Academiarum praesertim Italicarum memorare vellem, atque earum fata exponere, quae propter litteraria quaedam dissidia, vel ob nimiam Sociorum in rebus gerendis moderandisque ambitio-

tionem, vel ob inanes gloriolas quasdam, & contentiones quamcitissime exstinctae sunt. ACADEMIA ETRVSCA CORTONENSIS ab ipsa sua origine ortuque in dies mirum in modum ad summam gloriae celebritatem pervenit, & toto orbe clarissima est, Sociisque cum domesticis, tum externis magni nominis refertissima: nam Studiorum nostrorum omnium Genius ipse beneficus OPTIMI AVGVSTIQVE CAESARIS nostri fugidissimum sidus est & ornamentum. Has ipsas laudes suis laboribus ac vigiliis litterariis sibi comparavit & Inclita SOCIETAS COLVMBARIA FLORENTINA ab ipsa sua origine, Sociis doctis eo ferme modo ornatissima, mutuo foedere cum Cortonensi coniuncta; quae ita studia & bonas artes amplificat, ut suo exemplo atque auspiciis Colonias habeat hoc ipso tempore duas praenobiles COLVMBARIAS, ad optimas disciplinas, & Antiquitatis

mo-

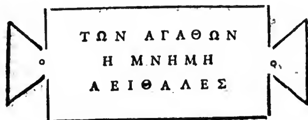
monumenta tuenda, comparanda, atque inlustranda sedula cura vacantes, nempe PANORMITANAM, *&* LIBVRNENSEM, *quae ab hac ipsa optimorum studiorum parente, & propagatrice manarunt. Alteram* VIII-VIRI *inter Panormitanos inlustrissimi, ac litterariis lucubrationibus in lucem editis clarissimi, quum inter* SOCIOS COLVMBARIOS *plenis suffragiis adlecti essent, eam auspicatissime fundarunt, ingenii monimenta ipsis dedicarunt, selecta Siculi Regni fossilia, & mineralia, atque etiam antiqua non pauca numismata dono dederunt. Alteram hoc ipso anno, probantibus ac plaudentibus* COLVMBARIIS FLORENTINIS, *fundavit condiditque optimis auspiciis, adlectis Sociis Liburnensibus eruditione, ac probitate spectatissimis, Vir Praeclarissimus Philippus* VENVTVS, *Patricius Cortonensis, qui Liburnensi Ecclesiae Praepositus ab* IMPERATORE

CAESARE constitutus est: cuius merita in litterario orbe, ac praestantem doctrinam in omnium oculis clarissima luce fulgentem, nullis laudibus aequare possum. Frequenter inter se Liburnenses Columbi conveniunt, iisdemque institutis, & studiis utuntur, & ea quae observant notatu digna in Annalibus consignant. Eo doctissimo moderatore auspice, & studiis omnigenae eruditionis favente, sperandum est in eo Portu celeberrimo Minervam cum Mercurio stabili foedere iunctam magnum litteris, ac bonis artibus incrementum adlaturam. En igitur cum hisce perspicuis exemplis, tum etiam experimentis ipsis luculenter ostensum, quantum praesidii & lucis adferant ad colendas liberales facultates Litterariae SOCIETATES; quas vellem, ut in praecipuis non solum Etruriae, sed etiam Italiae Vrbibus ad fovendas atque amplificandas litteras, atque ad Vetustatis divitias e tenebris & squalore eruendas, feli-

citer

Digitized by Google

citer instituerentur. Ceterum, si quae erunt addenda huic FLORILEGIO, vel emendanda, ipsi ACADEMICI ETRVSCI eruditissimi interim communicare mecum poterunt, eaque suo loco mox adiicientur. Veniam quoque ab eorum humanitate me facile impetraturum spero, quibus sum benevolentia omnibusque officiis in perpetuum dicatissimus.

Epigraphe antiqui Vasculi marmorei Florentiae in Museo Mediceo-Imperiali.

Digitized by Google

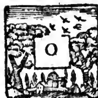
INDEX
RERVM OMNIVM QVAE IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR

SYNO-

SYNOPSIS

peculiaris Memorabilium, quae in hoc Volumine adnotantur.

Rigo, & Epocha Institutionis Academiae Etruscae Cortonensis: eius Bibliotheca, Museum, Fautores, Incrementa. pag. VI. 2. & seqq.

Institutum Societatis Columbariae Florentinae, itemque eius institutionis, & studiorum Epocha. Eadem cum Etr. Academicis mutuo foedere iuncta. VIII. 6.

De Romanis Academiis, regnantibus Leone X. Urbano VIII. & Benedicto XIV. Laudatur praesertim Basilidiana. De Academiis Neapolitanis 6. 7. 8. 9.

Epistola Academicorum Etruscorum Cortonen-

nensium ad A. F. Gorium Conlegam suum. Vetusti Codicis Bibliothecae Sellarianae pretium 10.

Cippus antiquus dicatus Diis Manibus C. Tutilii Hostiliani, Philosophi Stoici Cortonensis. 12. 13.

Nobb. VICTORIORVM Villa, ad QVARTVM ab urbe Florentia lapidem, in qua hoc FLORILEGIVM concinnatum est. 9.

Notitia Codicis Diplomatici Sellariani. pag. 17.

LVCVMONVM Academiae Etruscae Cortonensis ab anno MDCCXXVI. ad annum MDCCL. Series, & Catalogus pag. 18. 19. 20.

De S. Margarita Cortonensi, Sanctorum Fastis solemni sacra Apotheosi adscripta a BENEDICTO XIII. P. M. anno MDCCXXVIII. die XVI. Maii. pag. 22. *ubi loco Pontificis Summi Clementis XI. alterum praelaudatum nomen reponendum.*

Clarorum Academicorum Etruscorum Opera edita in Actis laudata. 21. 22.

Gratiarum actio decreta Emin. Principi S. R. E. Card. Bibliotb. ANGELO M. QVIRINO, Pont. Brixiensi, Fautori Optimo. 21. 26.

Vicennalia eiusdem Academiae Etruscae pri-

primum indicta, mox solemni adparatu, pompa, & acroamatibus celebrata, gratiis persolutis IMP. CAESARI FRANCISCO semper AVGVSTO 24. 25. 26. praemium Victori dono datum.

Emin. Principis S. R. E. Cardinalis BESOZII LVCVMONIS laudes. 22.

NEREVS CORSINVS, Princeps S. R. E. Cardinalis Eminentissimus, LVCVMO sequentis anni designatus, adclamatusque. 20.

MVSEI CORTONENSIS editio promota. Interpretes Voluminis I. Dissertationes Clarorum Virorum Academicis Cort. dicatae, atque ab iisdem editae. 27. 28. & seqq.

Chartae Geographicae Portum Cortonensem, & Portum Arretinum exhibentes. 29.

Historia Numismatum exhibentium Gesta LVDOVICI XV. Regis Christianissimi. 31.

Hortus Botanicus Caesareus Florentinus. 31.

Numismatum antiquorum, tum etiam medii & infimi aevi Acad. Etr. Cort. recensio, & expensio. Cl. Lud. Ant. Muratorius illustratur, & emendatur. 32.

Herculanensium Mensa libatoria Oscis, sive Etruscis litteris insculpta. 28. 40.

In-

Gem-

Atlas

S. Vin-

In

In eius Palatio, qui sequuntur, eius servitio addicti cum salariis, & bonoribus.

Vicarius 126. *Gubernator & Conministrator*. 116. *Cancellarius*. 116. 131. *Agens*. 116. 120. *Procurator*. 117. 120. 129. 130. 132. *Presb. Cappellanus*. 124. *Doctor Medicus*. 124. 128. *eius stipendium*. 129. *Falconerius*. 125. *Oeconomus, Rationarius*. 125. *Cappellanus & Procurator*. 129. *Tibicen & Bannitor*. 127. 128. *Stipendiarius eiusdem Domini Vicarii Imperialis Cortonae*. 131.

Declaratio Nobilitatis facta a Domino Vguccio Vrbano de Casalibus 120. 125. 127 *exemtio ab eo data a solvenda impositione &c. iura & privilegia Civium*. 122. 135.

Quo bonore susceptus Praetor Cortonae. 121.

Peregrinatio in Hispaniam ad S. Iacobum Apostolum. 123.

Domus S. Lazari de Bovarco Cortonae pro leprosis & tabe adfectis: eiusdem Domus Gubernator. 128.

Oblatio cerei in festo B. Margaritae ab Artibus Reip. Corton. 129. 130.

Corpora Artium Cortonensium notata. Ibid.

Con-

Noti-

Ven.

Ven. V. Alberti Sartianensis Cortonam adventus. Civium cum B. Bernardino Senensis occursus. 178. 179. 180.

Codicis Sellariani pretium; monumenta nunquam ante edita ex eo prolata, ac mox proferenda, 181. 182.

Epitaphia duo Historica; alterum in honorem Magni Nicolai de Acciaiolis; alterum Ioannis olim Papae XXIII. qui in Florentino Baptisterio in magnifico Conditorio sepultus est. 183.

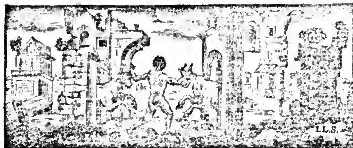
Borsii Ducis Decretum, quo Fisco adiudicat bona Nicolosiae filiae Antonii de Nicolosiis, civis Regiensis, eaque transfert in dominium & usum Domini Simonis della Torricella Legum Doctoris Regiensis. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189.

Appendix Sigillorum obsignatoriorum Academiae Etruscae, quibus integra Centuria absolutissima redditur. 190. *& seqq.*

Postremo antiquae aliquot Inscriptiones & sphalmata aliquot typographica emendantur.

ANT.

ANT. FRANCISCI GORII

ACADEMICI ETRVSCI

AD LECTOREM

PRAEFATIO

Rimum, in ipſo huiuſce mei Operis veſtibulo, BENEVOLVM LECTOREM admonere conſentaneum eſt, ut ſciat, quibus de cauſis, quave ratione FLORILEGIVM hoc Monumentorum omnigenae Eruditionis confecerim. Solent Illuſtres ACADEMIAE ETRVSCAE CORTONENSIS SOCII in fine cuiuslibet anni, NOCTIVM CORYTHANARVM abſolutum Volumen Florentiam mittere, ut alicuius

Digitized by Google

Socii cura ſplendide ornateque compactum tandem accipiant, & cum reliquis in ſua lectiſſima Bibliotheca recondant. Id de more ſtatim faciundum curavit V. C. Reginaldus SELLARIVS, Canonicus & Patricius Cortonenſis, Academicus Etruſcus & Columbarius, compactoque pereleganter Noctium Corythanarum Volumine VI. nuper Sociis Columbariis Florentinis, qui idem inſtitutum ab origine ſui ortus ſervant, finem anni XV. ſolemni ſtata die celebrantibus, illud ipſum Volumen oſtendit: quod & ego inter eos quum pervolutaſſem, ut ipſum per aliquot dies inter domeſticos parietes haberem, ac legerem, rogavi; qui ſtatim perhumaniter dedit, propoſuit, bonoque publico mecum communicavit. Quanta cum voluptate, ac ſuavitate animi huiuſmodi Codicem manu conſcriptum perlegerim, ac deguſtaverim, vix potis ſum, ut ſatis luculenter, & perſpicue exponam. Non ſemel eo perlecto, quum omnigenam eruditionis copiam continere viderem, reſque lectu, & obſervatu digniſſimas; rurſum dum illum pervolutarem, Indiculum Rerum adnotabilium mihi confeci; deinde oſtenſa, & expenſa in ſingulis Corythanis Noctibus Monumenta per Claſſes, & Capita digeſſi, quorum heic in fine Elenchum ſubiicio. Praeclarum & perutile hoc ſtudium conligendi, deſcribendi, atque obſervandi omnigenae Eruditionis Monumenta Academici Etruſci adripuerunt Kal. Ianuariis anni MDCCXLIV. atque exordium ſuis vigiliis ac lucubrationibus dedere in Bibliotheca praelaudati Socii Etruſci Reginaldi Sellarii, qui haſce eru-

eruditas Curas, sive Conlationes a patriae splendidissimo nomine NOCTES CORYTHANAS adpellarunt, exemplo cum Veterum, tum Recentiorum, quod est omnibus exploratum. Singuli Academici quicquid in optimis Scriptoribus legerunt, observarunt, vel habent in suis, vel amicorum Cimeliis, eorumque Epistolis nuntiatum est (haud exceptis Novis toto orbe Litterariis, quae in lucem prodeunt) in ipsis Corythanis Noctibus, communi consilio, iudicio, & adprobatione congerunt, ac describunt; quod institutum tenent quoque Socii Columbarii Florentini iam a condita Academia, & Societate; qui iam in sua Bibliotheca Volumina XV. plena optimis multiplicis eruditionis frugibus, publico & ipsi Litteratorum hominum bono, servant, ac custodiunt. In alio Volumine congeruntur doctorum Sociorum, & Amicorum Epistolae, quae missae sunt, & cum his accepta per Epistolas responsa copulantur.

Volumen hoc Noctium Corythanarum Academiae Cortonensis celeberrimae, quod a me in epitomen sequenti ordine redactum nunc est, sextum perficit numerum. Prout datur occasio, Monumenta ostensa perspectaque in eo vernaculo sermone, nullo quidem servato ordine, describuntur. Vigiliae hae, seu noctes Corythanae dum ab Academicis aguntur, initium capiunt a lectione vel Ephemeridum, vel Novellarum Litterariarum, vel Epistolarum Amicorum. In principio cuiuslibet Noctis, nomina advenientium, & adsidentium Sociorum, eo servato ordine quo adcessere, scribuntur. Intersunt etiam quando-

que Corythanis Noctibus alii nobiles Cives Cortonenſes; & quandoque etiam Exteri, licet in eorum albo deſcripti non ſint. Deinde memorabilia, quae viſa, & expenſa ſunt, in eo Annali Volumine deſcribuntur. Quilibet Socius poteſt ea deſcribere; quod complures certatim ac perlubenter faciunt. Academicorum Coetus, praevia invitatione, nunc in his, nunc in illis Academicorum Etruſcorum Aedibus, Muſeis, aut Bibliothecis adlegitur, & habetur bis in qualibet hebdomada, nempe quolibet die Martis, & Sabbati. Chartae Calchographicae, Tabulae, opuſcula minora, ectypa, delineationes, rariora quaeque vel reperta, vel dono data, vel miſſa in fine cuiuſlibet Voluminis, opportuno in loco, qui *Regeſtum* dicitur, adnectuntur; quae quum in antecedentibus paginis in ipſo Volumine in regia charta deſcripta ſint, facili negotio reperiuntur.

Praecipuum Academicorum Cortonenſium conſilium illud fuit, ut his congeſtis Monumentis, facilius aliquis ex eorum incluto Coetu cum ſacram, tum civilem Cortonenſis patriae Vrbis Hiſtoriam concinnare, & conſcribere aliquando poſſit, compluribus hoc modo ſublatis difficultatibus, propoſito cumulatoque tam uberrimo Rerum memorabilium adparatu, & non ſine magno labore expoſito, ac digeſto: quo quidem conſilio nil praeclarius, nil iucundius, nil utilius ad amplificandos etiam ſcientiarum, atque optimarum artium fines excogitari, & fieri potuit.

Iam, ab Acaademia Etruſca Cortonenſi condita, elapſi feliciter ſunt anni XXII. Vera enim

nim eius fundationis Epocha ſtatuenda eſt initio anni MDCCXXVIII. ut oſtendit Cl. I. C. Sellarius in eius Hiſtoria, quam ſcripſit. Ea primum Decennale continet, & *Tomus Primus* inſcribitur; merito dedicatus Inluſtri tunc Abbati Claracenſi, Philippo Venuto Patric. Cortonenſi, fama nominis, & doctrinae claro. Hoc Volumine publici iuris facto, emendari poterunt non pauci celebres Scriptores, qui in ſtatuenda Academiae Etruſcae Cortonenſis Epocha errarunt. In fine ſiquidem anni MDCCXXVI. multi nobiles & Eruditi Viri Cortonenſes ſocietatem inıere, ut optimos libros compararent, ſibique Bibliothecam inſtruerent, omnigenam eruditionem complectentem; pro qua quiſque ſe pecuniam conlaturum ſpopondit. Id ea mente fecerunt, ut una frequentius convenientes, eruditis ſermonibus ſe recrearent, & patriae gloriae conſulerent. Inita Societas uſque ad poſtremos dies anni MDCCXXVII. protracta eſt. Interim in unum collecti ſunt ſelecti Libri, variam eruditionem complectentes, bono commodoque Sociorum. Tunc praeclarus vir Abbas Honuphrius Baldellius, Patricius Cortonenſis, omni aevo cum laude memorandus, Muſeum ſuum & Bibliothecam Sociis perpetuo habendam ſtatim donavit. Tandem initio memorati anni MDCCXXVIII. ſolenni ritu, multoque cum plauſu, adcedente Magni Ducis Etruriae favore & praeſidio, apud quem rem ſtrenue egit Praeſtantiſſimus Philippus Bonarrotius, Senator Florentinus, firmiſſimis Sociorum legibus inſtructa, ETRVSCA ACADEMIA feliciter inſtituta eſt.

Elapſis annis octo, Florentiae quoque condita eſt Inluſtris SOCIETAS COLVMBARIA FLORENTINA, cuius Epocha ſtatuta eſt, rebus iam compoſitis, coactiſque in unum omnibus Sociis, Eidibus Maiis, anni MDCCXXV. de qua diſſerui in mea iam edita *Hiſtoria Antiquaria Etruſca*, cui adiectae ſunt Vindiciae mei Alphabeti Etruſci. De ea quoque omnium luculenter & erudite diſſeruit V. C. Bindus Simon Perutius Patric. Flor. Socius Etruſcus, & Columbarius in *Hiſtoria* ſua edita in Volumine I. *Actorum & Memoriarum* eiusdem Columbariae Societatis; quae iisdem legibus, & inſtitutis, uti Cortonenſis Academia, viget ac floret, quae etiam cum ea foedus, & OMONOIAN ſe habere gloriatur; compluresque eruditiſſimi Viri, qui Academici Etruſci ſunt, Columbarii quoque Socii adlecti in eorum Albo recenſentur; & dum Florentiae morantur ac degunt, iisdem Columbariae Societatis Litterariis vigiliis interſunt, & multa notatu digna conferunt, exhibent, ac diligenter obſervant. Quam felix, fauſtum, fortunatumque Litterariae Reipublicae bono foret, ſi ſingulae Vrbes ſimili exemplo Academias conderent, quae conlatis invicem ſtudiis patria Monumenta inluſtrarent, & ea quae frequenter inveniuntur, deſcriberent, ac ſervarent, atque ab interitu, & oblivione vindicarent. Id vehementer cupio, & quamflagrantiſſime. Romae ni inſtituta fuiſſet Academia in aedibus Pomponii Laeti, & Colotii, infinita paene Vetuſtatis eruditae monumenta intercidiſſent, quae nunc in Mazochiana

na Sylloge, & in Gruteriano Thesauro, ceterisque Antiquariorum Syntagmatis maximo eruditionis proventu leguntur: cuius studii tanta est, ac tam exquisita utilitas, iucunditas, & fructus, ut multis vix dici possit.

Quemadmodum vero ea Academia Romana celeberrima, sub Leone X. P. M. instituta, vetustorum Marmorum thesauros nobis aperuit; ita & altera sedente summo Hierarcha VRBANO VIII. omnigenae Eruditionis Ecclesiasticae, tum Graecae, tum Romanae fines mirifice amplificavit. Ea originem habuit, & fundata est Romae in Monasterio Patrum Basilianorum III. Nonas Iunias an. MDCXXXV. die Dominico, in quem eo anno incidit Festum SS. Trinitatis; & BASILIANA dicta est. Tunc Monachi Monasterium habebant prope Ecclesiam S. Ioannis, vulgo *in Mercatello*, in Regione, quae adpellatur *della Pigna*. Huiusce Academiae Protector fuit, per omne aevum summa cum laude memorandus, Cardinalis FRANCISCVS BARBERINVS Senior, vir doctissimus, & doctissimorum hominum Fautor eximius ac beneficus, quibus eius Aula quammaxime referta, ac frequens erat. Eiusdem Academiae Princeps fuit Cardinalis Franciscus Maria BRANCACCIVS; a Secretis vero Ioannes Baptista DONIVS, Patricius Florentinus, qui non paucas Dissertationes, quae in lucem mea cura prodibunt, in ea habuit, ac praesertim in Aedibus Barberinis, ubi non raro Basiliani conveniebant; nam quoties congregabantur, Praelectio, sive Dissertatio Latina recitabatur, & dubium aliquod in praece-

denti congressu propositum solvebatur, & disceptationes, ac sermones de rebus Ecclesiasticis ad Ecclesiasticam Historiam tum Graecam, tum Latinam, eorumque ritus pertinentibus habebantur. Primum instituta Basiliana Academia, in eius dedicatione Orationem habuit P. D. Ioannes Baptista Aegyptius, Monachus Cryptaeferratae. Vix tamen lustrum praetergressa est; eiusque Academici haud fortasse plures quam XXXVIII. fuere, doctrina tamen, & morum probitate praestantes. Etenim inter hos fuere *Carolus Moronus*, *Fridericus Vbaldinus*, *Franciscus Arcudius*, *Iacobus Accarisius*, *Ioannes Baptista Rinuccinius Archiepiscopus Firmanus*, *Ioannes Baptista Silius*, *Leo Allatius*, *Lucas Holstenius*, *Petrus Lasena*, *Raphaël Magiottius*, egregius eius aetatis Medicus, quem frequenter laudat in suis Dialogis Horatius Prior Oricellarius, Patricius Florentinus, & alii Academici memoratum numerum implentes. Inter hos censius quoque est *Ioseph Carpanius*, Iuris Civilis Professor in Romano Archigymnasio, qui Romae auctor fuit Academiae *degl' Intrecciati*, quae etiam brevi exstincta est. Carpanius iste anno MDCLXXXII. Romae edidit senex Orationes quasdam suas, quas valde iuvenis scripserat, quarum in fine ab eo editae sunt notitiae eruditae ad hanc BASILIANAM Academiam per quinquennium pertinentes. Has vero, dum haec scriberem, mecum communicavit Celeberrimus Praesul Bottarius, Vaticanae Bibliothecae Praefectus; quas quidem afferre animo lubens volui, ut magis magisque per-

perſpicuum ſint Litteratorum Hominum Coetus maximum litteris ſplendorem & incrementum, Vrbibus decus, & gloriam adferre cumulatiſſimam. Quapropter ſi Principes haſce Academias liberalitate, & favore proſequi velint, manifeſtum eſt eorum nomina aeternitati ab hiſce Muſarum alumnis commendata, ſumma cum laude toto orbe praedicari, ac perpetuo vivere; & optimarum artium ſtudia mirifice augeri, & ad praeſtantiae faſtigium brevi quamfacillime magno cum fructu pervenire.

Hodie vigent florentque aliae Praeſtantium Litteratorum Academiae, inter quas eae inſignes ſunt, quas inſtituit Sapientiſſimus BENEDICTVS XIV. Pontifex Maximus, quae divinarum humanarumque facultatum eruditionem complectuntur. Duae quoque Neapoli percelebres ſunt, altera in Aedibus Emin. Principis S. R. E. Cardinalis SPINELLI, Archiepiſcopi Neapolitani; altera vero in Bibliotheca ſplendidiſſimi Principis de Tharſia habentur. Quod ſi etiam praemia his, qui in hac aerumnoſa arena ſtrenue deſudant, perampla conſtituantur, mirum in modum optimarum litterarum commercia ampliabuntur, & locupletabuntur.

Quod ad hanc meam Opellam adtinet, (quam in tranquilliore ruris otio in VICTORIA VILLA *ad Quartum*, quod nempe quarto ab urbe Florentia lapide ſita eſt, paucos intra dies huiuſce Veris feriis, concinnaverim) illud dicendum ſupereſt, non omnia, quae in hoc Volumine VI. Noctium Corythanarum deſcripta ſunt, me retuliſſe; ſed memo-

mo-

morabiliora in compendium redegiſſe ; ut, his editis ſelectioribus Monumentis, doctiores Muſarum Cultores ex hoc ſpecimine intelligant, ac ſciant, quanta cum laude, quantaque cum nominis gloria, & litterarum beneficio CORTONENSES ACADEMICI ad augendas eruditionis opes, & patriae claritudinem laudabiliter conveniant ; quod ideo a me factum eſt, quia propter multa in me conlata beneficia, huic nobiliſſimo Coetui ſum animo, fide, benevolentia, omnibuſque officiis devinctiſſimus. Valde igitur mihi gratulor, quod opportune mihi oblatum ſit ab Amico optimo huiuſmodi eruditarum lucubrationum Volumen, antequam in Bibliotheca eiusdem Cortonenſis Etruſcae Academiae reconderetur : quod a me diligenter ſumma cum animi voluptate expilatum, hac die, nempe III. Eidus Iunias ann. MDCCL. reſtitui, & tradidi I. C. Sellario, A. E. & C. humaniſſimo & eruditiſſimo, a quo accepi.

Complectitur hoc Volumen lucelentiora quaedam Capita. In altero Volumine, quod huiuſce alteram Partem eſſe volumus, optimum factu duximus a ſequentibus Capitibus exordio deſumpto, proferre erudita Monumenta Externa Hiſtorica, & Philologica, quae nunc primum in lucem mittentur, e Codice Sellariano depromta. Inter haec principem obtinebit locum Hiſtorica Epiſtola KYRIACI ANCONITANI ad Franciſcum Scalamontium Equitem, & Iuriſconſultum Anconitanum, *De Bello inter Genuenſes, & Regem Aragonium*. Eiusdem Kyriaci amiciſſimus fuit IACOBVS BRACELLIVS Ge-

Genuensis, cuius Historiam *de Hispaniensi Bello* iure ac merito adtexendam duxi, quod praesertim Liber III. pro Commentario inserviat Historiae scriptae eodem tempore a praelaudato Kyriaco Anconitano. Bracellianae Historiae Volumina edita primum Mediolani saec. XV. mox Parisiis an. MDCC. adeo rara sunt, ut in perpaucis Bibliothecis serventur; & quod vix credideram, minime adparent in Muratoriana celeberrima Sylloge *Scriptorum Rerum Italiae*: quae profecto Historia digna erat ne silentio praetermitteretur; de qua plura suo loco. Alia mox sequentur Opuscula nondum antea edita, quae in memorata altera Voluminis Parte recensentur. Post haec in adlata Monumenta adiicientur Adnotationes meae quaedam, ut hae lucubrationes in manus Cultorum venerandae Antiquitatis, atque omnigenae Eruditionis gratiores eant.

Hoc qualicumque, tenui quidem, obsequii, & amoris mei in Academiam Etruscam perenni argumento, spero non tantum eruditissimorum Sociorum favorem, sed & Litteratorum exterorum gratiam me auspicatissime initurum; quibus propter eximia in me conlata beneficia adeo devinctus sum, ut honori meo maximam adcessionem fieri intelligam, si meorum laborum adprobationem, quam ipsi sponte viginti ab hinc annis, scripta humanissimis verbis Epistola, obtulerunt, ad scrutandos eruditae Vetustatis aditus me horrantes, adiiciam hoc in loco satis opportuno; quod antea me non fecisse adfirmo; ne laudis meae nimis cupidus, & studiosus viderer.

PER-

PEREXIMIO VIRO

ANT. FRANCISCO GORIO

FLORENTINO CONLEGAE

ACADEMIA ETRVSCORVM CORTONENSIVM

S. P. D.

Raeclarum illud sane consilium, Vir Clarissime, quo per universam Etruriam mirâ industriâ conlectas Inscriptiones, aeri marmorique incisas, iuris publici facere statuisti, satis laudare, nedum probare potueramus, quin etiam nobiscum gauderemus, talem Virum haberi ab Academia nostra Socium, qui tam egregiam in iuvandis Reipublicae studiis operam navaret. Convenimus igitur hisce diebus in Museo nostro, & apud te gratiam inituros rati, describi iussimus Lapides omnes inscriptos, qui inter ornamenta τοῦ ΚΕΙΜΗΛΙΑΡΧΙΟΥ *plurimi, nitidissimique exstant, exemplaque cum his ad te litteris misimus. Nihil enim est, quod nos ita magnopere delectet, quam studium hoc inquirendi, indagandique eruditae Antiquitatis Monumenta, ac Inscriptiones praecipue, quae in Archaeologia nostra maioris sunt dignitatis, & usus. Recte quidem Onuphrius* BALDELLIVS *Civis noster, generis splendore, ac sapientia in-*

ter

ter suos conspiciendus, qui hoc temporis DVX fuit, & AVCTOR Academiae nostrae, in eiusdem plane regiis Aedibus, praeter Nummos, Statuas, Gemmas caelatas, instrumenta cum bellica, tum pacalia, principem locum inscriptis Lapidibus esse voluit. Perspectum plane illi erat quantum luminis, & opis Latinis Litteris hoc studio adtulerint Eruditi, & maxime omnium his in locis, hanc Antiquitatis partem curavit, advecta ex Romanis, Clusinis, Arretinisque viciniis, ne quid de nostris dicamus, hac, quam ad te misimus, vetustarum Inscriptionum copia. Nos vero pro virili, uti est instituti nostri ratio, hanc spartam ornavimus, & saepe audivimus Conlegas nostros vetera Epigrammata explicantes pulcherrimis eruditionibus, e Graecis, Latinisque fontibus haustis. In TVTILII illius Civis nostri ac Philosophi Stoici veterem Cippum Romae erutum belle disseruit Academicus noster ingenio & eruditiones pollens [1]. *Hunc quoque inter nostras teexscripturum confidimus, quamvis nobis non licuerit eum tenere: is est his temporibus harum rerum amor, & existimatio. De Etruscis Inscriptionibus non loquimur, quarum pro tanta Vrbis nostrae vetustate plurimas in dies e manu inlitteratorum, ac e terrae abditis locis eruimus, earumque conlectionem ex Conlegis nostris unus consarcinavit, brevi, ut spera-*

(1) Vide Vol. I. Differt. Acad. Etrusc. Cortonen. Differt. XII. pag. 117. Cippus ille marmoreus editus Romae an. 1735. ita, ut infra, inscriptus est.

Digitized by Google

ramus, in lucem prodituram. Verum haec tu nosti. Officium nostrum a te probari volumus, & te bene valere iubemus (1).

In nostro Museo Cortonensi
Kal. Iuniis MDCCXXX.

Nicolaus Vagnucci a Secretis.

C. TVTILIO HOSTILIANO
PHILOSOPHO STOICO
DOMO CORTONA
PATRI OPTIMO
C. TVTILIVS IVSTVS
FILIVS
TVTILIA QVINTA
TVTILIA QVARTA
FILIAE

„ *Hanc Inscriptionem, statimac inventa est „ Romae prope Ecclesiam SS. Marcellini & Pe- „ tri, Via Labicana, anno MDCCXXVII. mense „ Decembri, cum Gorio communicavit Vir Praecla- „ riss. Franciscus Commend. Victorius, Academicus „ Etruscus; Gorius vero cum Eruditissimis Venu- „ tis. Si otium est, vide quae adnotantur in „ Par. II. Inscr. ant. Etruriae Vrb. pag. 396. „ num. 74. edit. Flor. ann. 1734. ubi adfertur.* „

ELEN-

(1) *Ea in meo Codice Miscellaneorum Erud. exstat, & adservatur. Codix Q. notatus est.*

ELENCHVS

CAPITVM

CA-

CAPVT IX.

Monumenta Ecclesiastica Cortonensis Urbis & suae Dioeceseos.

CAPVV X.

Monumenta Civica ad patriam Cortonensem Historiam pertinentia.

CAPVT XI.

Antiqua Monumenta insigniora alibi nuper inventa.

CAPVT XII.

Virorum aliquot Cortonensium Inlustrium Elogia.

CAPVT XIII.

Monumenta Patria Cortonensium Historica, & Philologica ex Codicibus Cortonensibus nunc primum in lucem edita.

CAPVT XIV.

Monumenta Externa Historica & Philologica e Codice Sellariano nunc primum edita.

CAPVT XV.

Adnotationes in adlata in utroque Volumine Monumenta.

CAPUT I.

ACTA ACADEMIAE ETRUSCAE CORTONENSIS

Anno MDCCIL.

QVum Inluftres SOCII CORTONENSES, ut monuimus, iam decreviſſent patriam Hiſtoriam viritim augere, & inluſtrare; ſtatuerunt hoc anno, vehementius quam antea incenſi, praeter alia Monumenta in ſuperioribus Voluminibus deſcripta, Chartas omnes, quae cum in publicis, tum in privatis Archivis, & Forulis adſervantur, ante omnium oculos exponere, atque in pluribus Corythanis Noctibus ſcrutari, & obſervare: exindeque ſcrutata & obſervata diligenter, ac breviter adnotare. Ea de re primum Diplomata multa, & Inſtrumenta e ſua Bibliotheca protulit V. C. Marchio & Eques Marcellus Venutus; id ipſum fecit Hieroſolymitanus Eques Eruditiſſimus Serninius, Eques Coratius, Sellarius Canonicus & I. C. Patricii Cortonenſes, & Academici Etruſci, quorum ſtudium alii, reſeratis Tabulariis ſuis, ſecuti ſunt ardore maximo, multaque commendatione digno. Primus omnium hanc ſpartam egregie occupavit praelaudatus Canonicus Sellarius cuius inſignem *Codicem Diplomaticum Cortonenſem* avide cupimus, & expectamus; in quo omnia optima methodo congeſ-

 ſit,

ſit, & inluſtravit *Diplomata*, *Sanctiones*, *Sententias Iudicum*, *Teſtamenta*, *Contractus* &c. quae Cortonae vel in publicis, vel in privatis Archivis adſervantur, & antecedunt annum MCCCXXV.

In Nocte I. Coryth. optimum factu viſum eſt, ſi primum Series Lucumonum, ſeu Principum Academiae Etruſcae Cortonenſis, accuratius quam antea factum fuerat in editis Diſſertationibus, praeponeretur, qui ab inſtitutione eiusdem Academiae ita proceſſere.

Ab Anno MDCCXXVI.
ad An. MDCCXXVIII.

Philippus Bonarrotius Senator Florentinus quoad vixit Praeſes Academiae adpellatus, & habitus eſt; quem etiam aliqui Scriptores Lucumonem dixerunt, ut Auctor Biblioth. Italicae, Gallice ſcriptae, Tom. IV. Art. V. pag. 150.

1728. *D. Comes Franciſcus Maria Zephyrinius, Patricius Cortonenſis; & Florentinus.*

1729. *D. Sylvius Faeronius Marchio Bellaviſtae, Florentinus.*

1730. *Reverendiſs. P. Fr. Salvator de Aſcanio Hiſpanus ex Ord. Praedic. Hiſpaniarum Regis ad Etruriae M. Ducem Ablegatus.*

1731. *Reverendiſs. D. Hieronymus Pontellius, Praepoſitus & Vicarius Generalis Cortonenſis.*

1732. Ex-

1732. *Excell. Princeps D. Antonius Vainius Rom.*

1733. *Excell. D. Ioannes Ernestus ex Comitibus de Harrach, e Roraw.*

1734. *Emin. Princeps D. Cardinalis Petrus Ottobonus.*

1735. *Emin. Princeps D. Alexander Card. Albanus.*

1736. *Reverendiss. P. Fr. Ioseph D. Evora, Lusitaniae Regis ad Romanam Aulam Minister.*

1737. *Excell. D. Iacobus Fits-Iamer Stuardus, Dux Bervik, Legatus Hispan. Regis ad Regem utrusque Siciliae.*

1738. Vacavit, ipso eo anno defuncto, in quo Litterata Parentalia ei publice ab Academicis persoluta sunt.

1739. *Excell. D. Marcus de Beauuau, Princeps de Craon, Locumtenens & Plenipot. in Etruria.*

1740. *Emin. Princeps D. Cardinalis de Almenara, Portocarrero.*

1741. *Emin. Princeps D. Petrus Aloysius Cardinalis Caraffa, Neapolitanus.*

1742. *Excell. D. Paulus Princeps Borghesius.*

1743. *Excell. D. Emmanuel Comes de Richecourt &c.*

1744. *D. Gregorius Marchio Alexander Capponius, Museo Capitolino Praefectus &c.*

1745. *Emin. Princeps Angelus M. Quirinus, S. R. E. Card. Bibliothecarius, Episc. Brix.*

1746. Idem pro hoc anno confirmatus.

1747. *D. Abbas Iulius Franchinius Tavianus Patr. Pistor. Minister. Etrur. ad Pont. Aulam.*

1748. *D. Ioannes Petrus Marchio Lucatellius, Patricius Mediol. Eques Honor. Summ. Pontific. Museo Capitolino Praefectus.*

1749. *Emin. Princeps Ioakim Cardinalis Besutius.*

Pro sequenti anno Sacro Iub. MDCC. designatus Lucumo & Princeps Eminentissimus S. R. E. *Cardinalis Nereus CORSINIVS.*

Monumenta quaedam Controversiarum, quae obortae sunt, postquam Sanctorum Fastis adscripta est B. MARGARITA a sanct. mem. Pont. O. M. CLEMENTE XI. inter Cortonenses & Procuratorem Generalem Ordinis S. Francisci, in hoc Volumine adiici iusserunt, quae quidem adferuntur pag. 101. & desinunt pag. 139. Controversias dedit ac proposuit Cl. Abbas Philippus Alticotius Canonicus & Patricius Cortonensis, Etruscae Academiae Socius. Ad hanc causam dirigendam & promovendam a Cortonensi Magistratu deputatus est D. Honuphrius Bonius Patricius Cortonensis, ut ageret cum Reverendiss. Ordinis S. Francisci Procuratore Generali

li Iosepho Maria D. Evora. Facta perhonorifica mentione praelaudati V. C. Philippi Abbatis Venuti, Patricii Cortonensis, qui in locum Praestantissimi D. Baronis Bimard de la Bastie fato functi subrogatus fuerat inter Socios Regiae Parisiensis Academiae Inscriptionum & optimarum Artium; iterum pro eius eximiis in Litterariam Rempublicam, & in Etruscam Academiam meritis, perficiendum decernitur honorarium Numisma cum eius Effigie, nomine, & aptissimo emblemate; citaturque exemplum Societatis Columbariae Florentinae, quae id ipsum monumentum, honoris gratia, eidem Socio suo, inter eos nuncupato il FRANCO, decrevit VIII. Idus Maias ann. MDCCXXXVIII. Indictum etiam ut Eminentissimo Cardinali S. R. E. Bibliothecario Angelo M. QVIRINO luculentissimae ac perennes gratiae referantur a Cl. Hieronymo Bonio Patricio Cortonensi & A. E. pro egregio Opere ad eos dono misso Cl. Socii sui Etrusci Cortonensis & Columbarii Florentini *Io. Casparis Hagenbuchii*, in quo Barbisonianum Boethii & Helvetianum Ariobindi Consularium Virorum Depthycha inlustrantur; quod opus eiusdem Purpurati Maecenatis auspiciis, iussu & sumptibus Turici excusum est anno MDCC.XLIX. Selecta quaedam in laudem huius Operis adnotantur, & Elegia Academicis Cortonensibus, & Florentinis Columbariis ab eodem laudatissimo Socio tributa, adseruntur in Nocte Corythana XXVII.

Iussum quoque, ut Traiani Imperat. Cae-

ſaris Tabula in Agro Placentino effoſſa, curante Gorio edita, & a Cl. Muratorio A. E. & C. Commentario inluſtrata, in fine huius Voluminis inferatur. In Collectione Tabularum, quae aere inciſae prodierunt, curatum eſt, ut inſeratur eiusdem optimi Principis Arcus Triumphalis expreſſus a Franciſco Nepote, & inciſus a Franciſco Seſone, de quo in Corythana Nocte XII. Viſae etiam probataeque ſunt XXXII. Tabulae aeri inciſae, quae pars ſunt Voluminis Antiquitatum Muſei Cortoneſis; quod in lucem propediem prodibit.

Huiuſmodi Decretum mox factum pro Vicennalium ab origine inſtitutae Academiae celebritate ad laudandos inclutos, & munificos Socios, quod typis expreſſum in lucem prodiit.

PRIDE K. NOVEMB. A. CIϽ. IϽ. CC. IL. QVVM IN ACADEMIA. ETRVSCAR ANTIQVITATVM VETVSTISS. VRBIS CORTONAE ACADEMICI . CONVENISSENT . ET . AVSPICE EMINENTIS CARD. BESVZIO . VOTA XX. SVB EIVS NOMIME NVNCVPANDA . IVSSISSENT . A. D. VIII. K IAN IDEO . VERBA FACTA . SVNT SOLEMNI RITV . IMPERATORI CAESARI FRANCISCO. AVGVSTO MAGNO. ETRVRIAE DVCI. GRATES REDDENDAS . ESSE OB SCIENTIARVM . TVTELAM IVSTITIAM . AEQVITATEM . PLACIDVMQVE IMPERIVM . INDE . NOMINA . EORVM . QVI MVNIFICA . LARGITATE . LIBERALITATEM . AD

AM-

AMPLIANDAM . ACADEMIAM . CONTVLERVNT AETERNIS . CARMINIBVS . PVBLICE . CELEBRANDA EORVMQVE . MONVMENTA . SPECTANDA SANXERVNT . INTER . QVOS . PRINCIPEM . LOCVM DEBERI . DECRETO . CENSVERVNT - EMINENTISS. CARD. IOAKIM . BESVZIO . ETRVSCI . COETVS LVCVMONI . EMMANVELI - COM. DE. RICHECOVRT QVI . . PRO . CAESARE . NOSTRO . ETRVRIAM RITE . SANCTEQVE . MODERATVR - EMINENTISS. CARD. QVIRINO . SACRI . SENATVS . ORNAMENTO COM. ALBERICO . ARCHINTO . PONT. MAX. AD POLON REGEM . ABLEGATO - IOANNI . PETRO MARCHIONI . LVCATELLIO . CAPITOL. ANTIQV. PRAEFECTO - LAVRENTIO . EQVITI . GVAZZESIO CORTONENSIS . VRBIS . PRAETORI . EXIMIO SAPIENTIQ. VIRO . ALIISQVE . QVAMPLVRIMIS.

ideo

QVOSCVMQVE . MVSIS . AMICOS . COMPELLAVERVNT EODEM . DIE . VT . CARMINIBVS . CERTENT VICTORQVE . ANNVLO . AVREO . GEMMAQVE . BONI EVENTVS . NVMINE . EXSCALPTA . DONATVS . ABIBIT.

Indicta *Vicennalia* celebrata sunt stata die V. Kal. Ianuar. eiusdem anni MDCCL. maxima Academicorum frequentia in magna Aula Palatii Praetorii, festivo pompae adparatu exornata, plaudente Symphoniacorum multorum Orchestra, Carmen canente Musicum Iosepho

Bellio Cortonensi, quod a se elaboratum dederat Philippus de Pancratiis, a Secretis Academiae. Interim, postquam adlatum Decretum typis expressum, omnibus dono datum est, Ill. Rinaldus Alticotius Dissertationem suam *de Votis Vicennalibus* recitavit oppido eruditam; laudes IMPERATORI CAESARI pro meritis dedit, bona omnia, ac prosperos successus ei, conceptisque Votis fausta ac felicia omnia Caesareae Domui precatus est: mox, iam viginti elapsis annis ab origine sua, & institutione, Cortonensem Academiam toto orbe celeberrimam laudavit, & complures Socios de ea, ac de litterarum gloria optime meritos, cum domesticos tum exteros, multis laudibus celebravit. Dum haec gestientibus suavissima laetitia omnium animis agerentur, Elogium & perpetuum Decretum; pro rei dignitate perleganter in maxima Tabula a Bernardo Paperinio Academiae Typographo excusum, quod Academicorum iussu & nomine conceperat Ill. Marchio & Eques Marcellus Venutus, singulis distributum est, & ad exteros quoque Socios postmodum missum; quod est huiusmodi:

ΑΓΑΘΗ . ΤΥΧΗ.

QVOD . FELIX . FAVSTVMQVE . SIT DEO . OPTIMO . MAXIMO . AVSPICE ADIVTORE . EXACTIS . FELICITER . ET RITE . SOLVTIS . VOTIS . XX. AB ETRVSCARVM . ANTIQVITATVM ACADEMICIS . VETVSTISSIMAE VR-

VRBIS . CORTONAE . QVOD
OPTIMORVM . SAPIENTVMQVE
HOMINVM . NOMINA . ADSCIVERINT
ATQVE . PER . VNIVERSAM . EVROPAM
EORVM . STVDIA . LEGESQVE . LONGE
LATEQVE . DIFFVSAE . SIENT . NOVA . XX.
NVNCVPANDA . ANNO CIƆ IƆ. CC. IL.
SOLEMNI . DECRETO . SANCITVM . EST
EA . DE . RE . IMPERATORI . CAESARI
FRANCISCO . AVGVSTO . PIO . FELICI
INIVICTO . MAGNO . ETRVRIAE . DVCI
GRATES . REDDENDAS . IVSSERVNT
ACADEMICI . ETRVSCI . CORTONENSES
QVOD . SVB . EIVS . MITI . FAVSTOQVE
IMPERIO . PAX . ETRVRIAE . VNIVERSAE
FVNDATA . ARTES . EXCITATAE . LEGES
OPTIMAE . DECRETAE . SECVRITAS
PVBLICA . FIRMATA . ET . TERRA
MARIQVE . COMMERCIA . AVCTA
FVERINT . VIVAS . IGITVR
DIVTISSIME . ET . FELICITER
IMPERES . FRANCISCE . CAESAR
AVGVSTE . ET . COETVM . NOSTRVM
ACADEMIAE . ETRVSCARVM
ANTIQVTATVM . IN . CORTONENSI . TVA
VRBE . FOVEAS . ORNES . AMPLIFICES
EIQVE . TVTELAM . IMPERII . TVI
ADIVNGAS . QVAE . TIBI . VXORIQVE
MARIAE . THERESIAE . AVGVSTAE
POSTERISQVE . TVIS . TRIVMPHATVRIS
ORBIS . IMPERIVM . PRECATVR
ADIVNCTIS . VNICVIQVE . MVLTIS . XX.
XXX. ET . VLTRA.

Dein-

Deinde Acromata varia, & Carmina cum Latina, tum Tuſcanica ab Academicis recitata ſunt in honorem Caeſaris, & regnantis eius Caeſareae Familiae. Laudibus quoque celebrati Socii, qui de Academia Etruſca optime meriti ſunt, & votis omnibus eius gloriam augent, & maiora incrementa adſidue curant. Victor praemium obtinuit, illudque honoris gratia accepit a Cortonenſium Antiſtite Ampliſſimo Aloyſio Gherardio, Vice-Lucumone, nempe eximiam Gemmam aureo anulo inſertam, in qua exſcalptus antiquo opificio BONVS EVENTVS, quae nuper in feraci agro Cortonenſi inuenta fuerat. Is qui Victor publice conclamatus eſt, fuit Cl. P. *Bernardinus Veſtrinius*, ex Cleric. Reg. Scholarum Piarum, in Cortonenſi Seminario Philoſophiae & Theologiae Moralis Profeſſor meritiſſimus; qui iubentibus Sociis Elogium eorum nomine dedicaverat Eminentiſſimo Cardinali Bibliothecario QVIRINO. Litterariae huic celebritati & pompae coronidem impoſuit Generoſus Eques Laurentius Guazeſius, Patricius Aretinus, Cortonenſium Praetor A. E. qu Nobiles Feminas lectiſſimas, & Socios quotquot aderant in proximiorem alteram Palatii Praetorii Aulam cereis lampadibus, & luminibus exquiſito adparatu ornatam, adduxit, ubi feſtivae Choreae celebratae ſunt; adpoſitis, oblatiſque bellariis, & dulcibus aquis vario artificio nive congelatis, lectiſſima Symphoniacorum Orcheſtra inter haec plaudente.

Quum in frequenti Etruſcorum Academiae conſeſſu, pridem, ut diximus, ſtatutum fuiſſet publi-

blici iuris facere insigniora eruditae Antiquitatis Monumenta, quae tum in Museo Academiae, tum in reliquis Cortonae vetustissimae Vrbis adservantur, lege cautum est, ut quamprimum Volumen I. prodiret in folio maiore, cum hoc titulo; MVSEVM CORTONENSE, *in quo vetera Monumenta continentur, Anaglypha, Toreumata, Gemmae exscalptae, insculptaeque, quae in Academia Etrusca, ceterisque Nobilium Virorum Domibus adservantur, Tabulis aereis distributum, atque a Francisco Valesio Romano, Antonio Francisco Gorio Baptisterii Florentini Praeposito, & Rhodulphino Venuto Cortonensi Rom. Antiq. Praeside, Academiae Sociis, Notis inlustratum*. Delectus est Romae Typographus, atque etiam Operis curator *Faustus Amideus* Bibliopola; iussumque, ut impresso Programmate cum Socii, tum exteri omnes Viri litteratissimi monerentur; quod paullo post Romae prodiit X. Kal. Februar. an. MDCCL. ornatum nomine Emin. CARD. BESVTII Lucumonis, & Principis, & subscripto Philippo Pancratio a Secretis Academiae. In Nocte Coryt. XLVII. lecto Articulo XXIII. Ephemer. Roman. in quo adfertur Epistola Cl. *Ioannonis de S. Laurentio* ad Cl. *Ioannem Lamium* Biblioth. Riccardianae Praefectum; iussum est, ut in Regesto reconderetur. Ea Epistola scripta est in Labronis Portu (nunc *Livorno*) IX. Kal. Iulias an. MDCCIL. pro Vindiciis Antiquitatum Herculanensium.

Hoc ipso anno MDCCXLIX. Celeberrimus in Pisano florentissimo Atheneo Professor P. Odoardus Corsinus, ex Cl. Reg. Schol. Piar.

Piar. Socius Etruscus, & Columbarius, publica luce donavit Opus suum peregregium Florentiae excusum in folio, *De Notis Graecorum*, sex quoque Dissertationibus omnigena eruditione cum sacra, tum profana locupletatum; quarum quartam Dissertationem dedicavit iisdem Sociis Etruscis Cortonensibus, quorum studia multis laudibus extulit, praesertim vero in Corythanis Noctibus impensa; cuius hoc ἀποσπασμάτιον perlubet adferre: *Quid vero de eruditis illis, ac fere assiduis Conventibus dicam, qui apud vos haberi consueverunt, ac* Corythanis *praesertim* Noctibus, *in quibus de variis doctrinae & eruditionis generibus ita disseritur, ut quidquid ad Etrusciae, Graecae, Latinae, patriaeque Historiae cognitionem, atque accuratum omnigenae Antiquitatis studium spectare possit, exquisite, subtiliter, ingenioseque exponatur; ipsumque nitide accurateque descriptum in annuos veluti Fastos, & Academiae Commentarios referantur? &c* Expensa quoque Opuscola quaedam Cl. Ioannis Baptistae Passerri I. C. & Vicarii Pisaurensis A. E. & laudata, quae iam edita sunt in Symbolis Gorianis, praesertim edita Diatribe *de Nummis Etruscis Paestanorum*, & de *Mensa Libatoria Herculanensium*. Iussum ad haec ut ea, & alia Opuscula ad Academiam Etruscam spectantia in Regesto extarent, & inter cetera Elenchus variorum Opusculorum, quae in iisdem Gorianis Symbolis in lucem proferuntur.

CA-

CAPVT II.

PERTINENTIA AD SCIENTIAS, ET ARTES.

IN Nocte Corythana VIII. pag. 22. delineatum affertur ouum, ante diem xv. Martii eusdem anni natum, cuius figura huius modi, admodum curiosa, cucurbitulam refert. Ouum hoc ostendit D. Horatius Macarius A. E. & Nobilis Cortonensis.

Retulit, & in Nocte Corythana XL. descripsit V. C. Canonicus Sellarius A. E. se in sumtuosissimo, & plane singulari Atlante Geographico V. C. Philippi L. Bar. de Stosch, A. E. in Volumine, quod exhibet Cretensem Insulam, obseruasse Chartas duas, alteram editam a Stephano Scolario, alteram a Visschero, quae exhibent *Portum Cortonensem*, & non longe alium Portum, qui *Portus Arretinus* vocatur, qui

Digitized by Google

qui ſitus eſt in promontorio ſinus S. Nicolai verſus Civitatem Antropolitanam. Portus vero Cortonenſis eſt civitas prope rudera templi Dianae, e regione Inſulae *di Farioni*.

. Diſſertationem *de corporum electricitate*, quam exaravit *D. Deſagulliers*, Regiae Societatis Londinenſis Socius, qua praemium tulit, iudicio Regiae Academiae Scientiarum, & Artium Burdigalenſis, ex Gallico in Etruſcum ſermonem vertit Eques Hieroſolymitanus Ornatiſſimus Fr. Iohannes Serninius, Patricius Cortonenſis, A. E. Haec edita eſt Florentiae hoc ipſo anno per *Bonduccium Typographum* in libro inſcripto: *Diſſertazioni, e Lettere ſcritte ſopra varie materie da diverſi Illuſtri Autori viventi* &c. Praelaudatus Cl. Serninius eruditam Praefationem eidem Diſſertationi praemiſit, quam Academicis Etruſcis Cortonenſibus dedicavit. In eodem libro pag. 41. legitur Epiſtola, quae tum ad Electricitatem, tum ad Diſſertationis Etruſcam verſionem pertinet, cuius auctor eſt praelaudatus P. Veſtrinius, qui eam ornavit nomine Cl. Marchionis & Equit. Marcelli Venuti, cui & inſcripſit XV. Kal. Aug. anno MDCCXLVIII. Relata eſt inter Acta Gratiarum actio Cl. Dominici Comitis Bertolii, Canonici Aquileienſis, quod poſtulante Gorio, inter Academicos Etruſcos Cortonenſes adlectus eſſet. Epiſtola eiuſdem ad eoſdem Academicos edita eſt Romae Artic. VI. Ephemerid. Litter. pag. 52. ann. 1749. in qua & cenſuram quamdam ſui Operis Antiq. Aquileiens. editam in Novis Flor. literariis egregie refellit.

In

In Nocte Corythana XLVII. adnotatum est, adlato ad Socios Nuncio, mense Novembri eiusdem anni, iussu Christianissimi Galliarum Regis, Academiam Regiam Inscriptionum & Artium optimarum occupatam esse in concinnanda Historia Numismatum, ea ipsa methodo, quae adhibita est in exprimendis rebus Gestis Magni Ludovici XIV. Regis Christianissimi.

Inter cetera in Regesto huius Voluminis inserti sunt duo Catalogi typis editi Horti Botanici Caesarei Florentini, quorum auctor est Xaverius Manettius Medic. & Botanic. Prof. eiusdem Horti Praefectus. Primus continet CCCCXX. eiusdem Horti Plantas, quarum semina ad publicam utilitatem collecta, exteris Botanices Cultoribus in commercium exponuntur, ut totidem novis, ac exoticis permutentur. Alter Catalogus easdem Plantas ad numerum DC. continuat, iisdem legibus propositis.

CA-

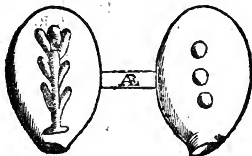
CAPVT III.

NVMISMATA ANTIQVA, TVM MEDII, TVM ETIAM RECENTIORIS AEVI.

CL. Sellarius A. E. & C. in Museum Academiae Cortonensis intulit, & lubentissime dono dedit eximium, & numquam antea editum argenteum perparuum Numisma Paestanorum, literis hisce Etruscis inscriptum ꟼIV⅃ꝊꟼIB, quod explicatum a Cl. Ioanne Baptista Passerio I. C. Nobili viro Eugubino, & Vicario Pisaurensi, Socio Etrusco, & Columbario, publici iuris fecit Gorius in Tom. III. Symbolarum suarum, adiectis aliis duobus argenteis nummis Paestanorum, quos idem Gorius in suo Museo servat.

Eiusdem Cl. Sellarii P. & Canonici Cortonensis soror Francisca Sellaria, lectissima femina, quae nobilitatis decus auget morum honestate, & antiquae eruditionis amore, quo mirifice flagrat, ostendit aereum quadrantem, qui sequitur, sive monetam, sive pondus oppido vetustissimum Etruscorum, cuius insigne est truncus tuberosus arboris, quo antiquissimi Heroes pro clava in proelio usos esse pervulgatum est. Constat, ut antiquiores omnes monetae populorum Italiae, & Etruscorum, ex aere fuso

fuſo, cuius viridis inductus color plane ſmaragdineus adparet.

Franciſca Sellaria Numiſmatum huius generis Collectionem plane ſpectatu dignam ſibi paravit, & accurato ordine ſingula digeſſit.

Dum agerentur Vigiliae Noctis Corythanae XLIV. oblatum eſt Academiae numiſma argenteum accuratae delineatum, quod quum nondum innotuerit Numiſmographis, heic adferre, & deſcribere viſum eſt. In altera facie habet tripodem, & frumenti granum, cum his litteris CϘO, quae indicant ad Crotoniatas pertinere. De litteris hiſce plura docet Spanhemius *de uſu & praeſt. Numiſm.* Differt. II. & Matthaeus Aegyptius in *S. C. de Bacchanalibus*, quem vide pag. 16. 157. & 189. qui Crotoniatarum eximios nummos adfert in Tabula I. pictos pag. 178. & luculenter explicat.

Argenteum numum ad *Thoriam* Rom. familiam ſpectantem, qualis adfertur in Theſauro Mo-

 rel-

Digitized by Google

relliano num. 1. Academiae Etrufcae dono dedit V. C. P. Raymundus Adamius Soc. Etr. in Pifano Lyceo Prof. Ordinis Servor. B. M. V. in Etruria Provincialis. In antica caput *Iunonis Sifpitae* cum litteris I. S. M. R. hoc eft: *Iunoni Sifpitae Magnae Reginae*. Typus eft *Taurus*; epigraphe: M. THORIVS. ALBVS.

Clarifs. Eques Laurentius Guazzefius A. Etr. Cortonenfium Praetor, initio menfis Decembris A. E. Cort., praeter monetas aliquot Italicas medii aevi, dono dedit XXVI. aerea antiqua numifmata primae magnitudinis, inter quae notatur Vefpafianus, cum averfa parte OB CIVES SERVATOS. Hadrianus cum duabus figuris: FORTVNAE REDVCI. Marcus Aurelius Antoninus: VICT*oria* GERM*anica* IMP*erator* VI. COS. III. S. C. Sed maxime memorabilis eft, ab eo pariter oblatus, numus, qui legitimus, & antiquus non videtur, Iuliae Medullinae, quae Claudii uxor fuit, quam *ipfo die nuptiarum* obiiffe narrat Suetonius. In antica fpectatur caput eiusdem Auguftae, cum epigraphe: IVLIA MEDVLLINA FELIX. ℞. HILARITAS AVGVSTI.

In XL. Nocte Corythana complura eximiae raritatis numifmata ad fe pertinentia tum prifci, tum fequioris aevi, obfervanda, & inluftranda exhibuit Cl. Sellarius, qui etiam ea defcripfit; nam non folus Secretarius, fed finguli Academici ea, univerfo Coetu probante, ut diximus, in hifce Voluminibus, quae oftenduntur & donantur, fcribere & adnotare poffunt; quod etiam in more pofitum eft apud egregios Socios

cios Columbariae Academiae Florentinae. Primum occurrit ſpectatu digna aurea moneta, Floreno aureo Reipublicae Florentinae, & *Zecchino* Veneto mole ac pondere ſimillima, quae pertinet ad IV. Genuenſium Ducem. In antica, *Crux Dominica* expreſſa eſt, cum epigraphe in gyro: CONRADVS REX ROMANORVM P. In poſtica expreſſum eſt *aedificium Arciſimillimum, tribus cum turribus ſuperimpoſitis*, cui adſcripta eſt epigraphe: DVX IANVENSIVM QVARTV. V. Lud. Ant. Muratorius Academiae Etruſcae Cortonenſis & Columbariae Florentinae Socius, & Litterariae Reipublicae praeclarum ornamentum, Tom. II. Antiq. medii aevi Diſſert. XXVII. pag. 607. de hac moneta ſcribens, ait: *Aut eſt Ioannes Vicecomes, Archiepiſcopus & Dominus Mediolani; aut potius, ut reor, idem Simon Buccanigra, qui anno Chriſti* MCCCLXI. *iterum Genuae Dux renunciatus fuit*. Quia vero Doctiſſimus Muratorius forte ob vitium typi eiuſdem monetae non obſervavit, quod poſt illud QVARTV. ſequitur & alterum V. idem Cl. Sellarius accuratius expendendum propoſuit, num eadem littera V. poſſit eſſe initialis alterius vocis; & legi poſſit VICECOMES; & tunc adfirmari poterit quod aurea haec moneta pertinet ad *Ioannem Vicecomitem*; non autem ad *Buccanigram*. Alteram argenteam monetam oſtendit, & Museo Cortonenſi donavit, Ill. Eques Guazzeſius, Cortonenſium Praetor, quae nuper Cortonae inventa fuerat, eodem typo inſignem: CHONRADVS. REX ROM. ℞. DVX. GENVE. quae

in Nocte II. Coryth. describitur. Ex Caffari Annalibus constat Conradum II. anno 1139. facultatem dedisse Genuensibus, ut monetam cuderent.

Idem Sellarius argenteam monetam proposuit, quam idem Muratorius in memorata Dissertatione adfert pag. 759. sed tanquam incertam eruditis aliorum divinationibus explicandam reliquit: & facile ea de causa inexplicatam reliquit, quia adtulit epigraphen anticae partis mendosam, legitque IEPS. quum in ea perspicue scriptum sit: R. EPS. nimirum *Rainerius Episcopus*: vel etiam, si quis, velit *Rogerius Episcopus*. Siquidem pertinet ad Volaterranos, apud quos iidem Episcopi Saec. XIII. monetas cuderunt, ex privilegio Henrici VI. Imperatoris; quorum privilegia adfert, & multa differit Cl. P. Orlendius in Tom. I. Part. II. Orbis sacri & profani, Lib. III. Cap. XXXI. pag. 1060. Neque ex litteris cognovit Muratorius ad quam civitatem pertineret: quum D' VVLT. significent *De Vulterra*: quare mirum quod scripserit ibidem pag. 746. *Nullum Volaterranae Reipublicae numum in Etruria exhibere possum. Dicam tamen nec hoc quidem ornamentum olim in ea Civitate fuisse desideratum; quippe saeculo Christi tertio decimo mentionem reperio librarum Volaterranensis monetae;* atque ut id perspicue ostendat, adfert autenticum documentum in quo legitur: *sub annuo censu librarum Volaterranensis monetae*. Peccatum est etiam ab eo in describenda epigraphe posticae partis eiusdem monetae; nam pro genuina hac; CX. E. VI-

VITORIA NRA. *Crux est Victoria nostra*, idem Muratorius habet CI. Exstat adsimilis moneta & in meo Museo.

In Nocte Coryth. III. complures monetae Rerumpublicarum, & Principum Italiae visae, & descriptae sunt.

Argentea, sed obvia *Pisanorum*: B. V. M. *cum puero Iesu sedens*: PISE. ℞ *Aquila alis expansis*: FRIDERICVS IMP.

Argenteae quoque duae, altera *Anconitanorum*: S. QVIRIACVS DE ANCONA: altera: AZO. VICECOMES. ℞. S. AMBROSIVS.

Item alia argentea: KAROLVS. IERVSALEM. ET. SICILIAE. REX. ℞. AVE. GRATIA. PLENA. DOMINVS. TECVM.

Ferrariensium argentea: SANCTVS MAVRELIVS. ℞. Flos. DEXTERA. DOMINI. EXALTAVIT. ME.

Senensium duae; altera argentea *cum Cruce*, *& lupa lactante*: SENA. VETVS. CIVITAS. VIRGINIS. ℞. ALPHA. ET. OMEGA. PRINCIPIVM. ET. FINIS.

Altera parva cum stemmate monetae, cuius insigne claves Pontificiae decussatae; infra tiara cum epigr. AQVILANA CIVITAS. quod in post. repet. et epigraphe INNOCENTIVS PP. VIII. LIBERTAS.

Lucensium argentea: OTHO. IMPERATOR. ℞. in medio LVCA. in ambitu HENRICVS.

Pisaurensium: GVIDVS. VBALDVS. II. VRBINI. DVX. IIII. ℞. PISAVRVM. &c.

Nummus quoque *Galeacii III. Ducis Mediolan.* in cuius antica S. AMBROSIVS ME-

DIOLAN. Pontificali amictu ornatus est: in postica COMES VIRTVTVM . D. MLI , . . . de quo Cl. Muratorius Dissertat. XXVII. Tom. II. pag. 595. quem Cl. Guazelius dono dedit.

Quum in Nocte Coryth. XL. Chartae autographae descriptae fuissent, quae pertinet ad *Borsium Ducem Mutinae* &c. quae inter Monumenta Diplomatica medii aevi in lucem mox a me proferentur, ostensus, expensusque est nummulus aereus eiusdem Ducis, & non pauca adiecta sunt Dissertationi XXVII. Muratorianae, quae habetur in Tom. II. Antiquit. medii aevi. Aliae complures Monetae Regum, & Principum ostensae, quae in ordinem in Sellariana Biblioth. & Museo digestae sunt, servato Regnorum, & Vrbium alphabetico ordine ad Muratorianum exemplar.

Ex Numismatis honorariis maximae magnitudinis, recentioris aevi, perpauca haec selegimus. Numisma cum capite barbato, & epigraphe: THOMAS PHILOLOGVS RAVENNAS. ℞. *Aquila, quae puellulam adfert mulieri lacte nutriendam*, cum epigraphe: GENITA A IOVE ET SORORE. Alterum Clementis XI. Pon. Max. ℞. ROMA RESVRGENS. Alterum in honorem Cardinalis Antonii Barberini inscriptum: CAR. AN. BARB. MAG. FRANC. ELEEM. ℞. *Lilia*: cum epigr. GRATIOR VMBRA.

Insigne etiam illud ostensum est, quod faciundum proposuit Gorius, qui emblema posticae partis invenit, deditque Maximiliano Soldanio Florentino, Artifici peritissimo ac laudatissimo. In antica refert laureatum caput Gloriosissimi Imperato-

to-

toris Caesaris CAROLI VI. cum epigraphe: IMP. CAES. CAROLVS VI. PIVS . FELIX . AVGVSTVS . „ Posticae partis emblema exhibet „ ipsum Caesarem sedentem, cui ad latus adst-„ stit Iustitia, quae coronam eius capiti impo-„ nit, & sinistra gladium ostentat. Ad alterum „ latus adest Religio, quae altera manu Cru-„ cem, altera Evangelicae Legis Volumen te-„ net. Ante ipsum Caesarem in genu prolapsa „ adest Victoria alata, quae sinistra tenet cly-„ peum, in quo scriptum est PAX. dextera „ vero eidem triumphales palmas offert: cum hac epigraphe ex Virgilio desumta: VOS. MIHI. QVODCVMQVE. HOC . REGNI. Seorsim annus notatus est, nempe MDCCXXXVI. Alturam Numisma maximum Academiae Etruscae donavit Sellarius, in quo exhibetur Ill. Marchio Manfredus Malaspina, A. Etruscus & Columbarius Florentinus. Circa eius imaginem scriptum: MANFREDVS . MALASPINA . FILACTERIAE . ET . TERRAE . RVBR. MARCHIO. In aversa stantes *Virtus* & *Gloria*; cum themate ex Virgilio depromto a Gorio, qui exemplar proposuit. AVIS . ATAVISQVE . POTENS . In exergo . A. MDCCXLV. Artifex *Antonius Selvius* Pictor, & Fictor Florentinus adnotatur.

CAPVT IV.

INSCRIPTIONES ANTIQVAE.

DE Etrusca Inscriptione, sculpta in aerea basi, quae in Museo Academiae adservatur, multa adnotata sunt in Nocte Corvth. XXV. Ostensum est, proposito ipso archetypo, mendose eam editam fuisse in Novis Litter. Flor. huius anni num. 21. col. 321. cuius basis duplex epigraphe accuratius ab Acad. Etr. exhibetur. Quia vero Socii ipsum archetypum, ut diligenter observarem, ad me humanissime miserunt, libuit seorsim inter selecta Monumenta accurate delineatum, & aereae Tabulae incisum adferre, adiectis aliquot Observationibus, quae, ut expendantur a Sociis Etrusc s Cortonensibus, a me propositae sunt.

Multa etiam adnotata sunt *De Mensa libatoria* Herculanensium, Etruscis litteris inscripta, quam primus omnium inter rudera prope Regiam Villam Porticiam detexit Cl. Marchio Marcellus Venutus, qui ad Gorium misit: quam luculenta Dissertatione Cl. Ioannes Bapt. Passeri's I. C. & Vicarius Pisaurensis, curante eodem Gorio, inlustravit, explicavitque, & prodiit non sine plausu Eruditorum in fine II. Voluminis *Symbolarum Litterariarum*.

Permulta etiam adnotata sunt de Inscriptione Equestris Statuae marmoreae *M. Nonii Balbi*, quam ei dedicarunt *Herculanenses*. In Hi-

Hiſtoria Eccleſiaſtica Civitatis Nolae, quia P. Io. Stephanus Remondinius Congreg. Somaſc. Vir Eruditiſſimus Tom. I. Lib. I. Cap. IX. pag. 59. haec ſcripſit, ut opinor, ex aliorum adſertione; non autem ex & oculari ſua inſpectione: *Si è rinvenuta* (ai Portici) *una ſuperbiſſima Statua Equeſtre di marmo, e di inimitabil lavoro; onde è ſtata nel Real Palazzo trasferita; nella cui nuova baſe, ſi legge traſcritta l' Inſcrizione medeſima, che era nella ſua antica, e minor baſe, in queſta guiſa:*

M. NONIO . M. F.

BALBO . PR. PRO . COS.

HERCVLANENSES

Non enim vetus epigraphe in nova baſi tranſcripta eſt; ſed ipſa vetus Inſcriptio modo adlata in nova baſi ſcite inſerta, & incruſtata eſt; quod aliquot in locis effracta inventa fuiſſet; quod ex doctioribus Neapolitanis per litteras probe reſcivi. His alterum adcedit perſpicuum teſtimonium, quod ſequitur. Hinc etiam, quod perperam a quibusdam exſcripta eſſet, ambages verborum multae, & diſſidia orta inter Litteratos, quae nota ſunt. Aliqui etiam dumtaxat additum recenti manu HERCVLANENSES dixerunt: aliqui intactam & genuinam, & licet fractam, exſtare tamen in baſi eiusdem Equeſtris Statuae tuentur; ut colligitur ex ſequenti Epiſtolae articulo, quam pridie Kal. Octobres huiuſce anni, ad Socios Cortonenſes ſcripſit Neapolitanus vir doctus, & An-

& Antiquitatis peritus, & ita se habet: *Il P. Remondini si è ingannato a dire, che l' Iscrizione di Ercolano sia stata copiata dall' antica, che fu ritrovata sotto la Statua Equestre di Nonio Balbo. L' Iscrizione della Statua di Nonio Balbo è la stessa antica, sulla stessa lapida, rotta in più parti, e ricomposta. Non si fece mai nuova lapida per questa Inscrizione. L' ho veduta anco l' altro giorno per maggior certezza, e potrete asserirlo. Non è questo il solo monumento, che provi ad evidenza, che la Città sepolta sia Ercolano. Altro pezzetto di marmo infranto, che si conserva fra le cose scavate, quantunque mancante sia dell intera sua Inscrizione, conserva la parola HERCVLANENses. Non sò come vi siano de' Visionarii, che ardiscano porlo in dubbio*. Inlustrium Virorum Statuae Equestres a Municipibus, & Colonis (quod est lippis ac tonsoribus notissimum) non in Villis, & campestribus locis; sed in Foro, conspicuo, & digniore Vrbis loco, dedicari, & conlocari consueverunt, tota Antiquitate testante, ac sexcentis exemplis probante. Inter Villarum ornamenta Statuae tantum pedestres & togatae, Protomae, & Icones Virorum inlustrium ponebantur: quod ex Epistolis Ciceronis, & Plinii, aliorumque satis exploratum est. Huiusce veritatis testes habemus omni fide dignos Viros, quorum Epistolae ex autographis scriptis adferuntur in altero mox proferendo Symbolarum Gorianarum Volumine, cum hoc titulo *Continuazione delle Lettere* &c.

Marchio Venutus Nocte Coryth. II. protulit

lit ex MS. Codice suo militarem hunc lapidem, iampridem effossum in *Valdipierle* Dioecesis, & Territorii Cortonensis; qui hodie deperditus est; & idcirco heic rursus adfertur, licet apud Gruterum adparent p. CCCL.

Q. ALBIO . Q. F. HOR . ILLICI
7. LEG. XX. V. V.
CORNICVLARIO . PR. PR.
DONIS . DONATO . AB . DIVO
TRAIANO . AVG
TORQVIBVS . ARMILLIS
PHALERIS . BELLO . PARTHICO . ET . AB
IMP. CAESARE . TRAIANO
HADRIANO . AVG . HASTA . PVRA
ET . CORONA . AVREA
AVILLIA . SOTERIS . MATER
FILIO . OPTIMO . PIENTISSIMO
L . D . D . D.

Alexander Certinius, quod in vetusto Codice invenissent, inter Tiphernates descriptum, Gorio exhibuit, qui edidit in Partem III. Inscript. Etrur. pag. 291. ubi pro AVILIA scribendum est AVILLIA. Hanc non edidit Muratorius in suo Thesauro; nam Gorianam eam Part. III. Inscrpt. Etruriae intactam reliquit; quia haec post excu-

excusum IV. Volumen Muratoriani Thesauri in lucem prodiit, anno MDCCXLIII. Sed lapides illi, quos ex Parte I. et II. atque ex Donianis excerpsit, plerumque ex typothetarum culpa cum multis mendis in eodem Thesauro prodierunt; quod conferentibus patebit. Lapis Musei Academiae, ita se habet:

D . M

SACRVM

OSCIA . IRENE

PIA . VIXIT . AN

XXX . D . XX . POR

TVMIVS . POLY

TIMVS . VXORI

PIENTISSIMAE

FECIT . H . S . E

O E B Q. III. S.

Siglae postremi versus haec significant: *Ossa eius bene quiescant* &c. Edita est cum mendis in Part. II. Inscr. Etr. pag. 389. n. 19. nam ita descriptam a docto Cortonensi accepit Gorius, quam heic genuinae lectioni restitutam libuit adferre, quod vitiatam doluerit idem Cl. Hagenbuchius Socius Etruscus, & Columbarius, in Commentar. ad Diptychon Quirinianum pag. CLII.

In quodam Codice Academiae in folio, in

in quo exstat hoc Opus: *Il pubblico fatto composto per mano de Meßer Lorenzo Spirito da Perugia &c.* dum compingeretur, inventa a Cl. Sellario est in membranaceo eius involucro antiqua manu exarata haec Inscriptio, quam complures docti Viri variis lectionibus apud Gruterum p. CCCCLXXXVII. 2. sollicitarunt.

Sub Ara maiori S. Angeli Perusiae.

C. VIBIO . C . F . L . N . TRO
GALLO . PROCVLEIANO
PATRONO . PERVSINORVM
PATRONO . ET . CVRATORI . R. P. VET
TONENSIVM . IVDICI . DE . V . DEC . AEDI
LI . PATRONO . COLLEGI . CENTON
VIBIVS . VELDVMIANVS
AVO . CARISSIMO . OBIIT . OB . CVIVS
DEDICATIONEM . DEDIT
DECVRIONIBVS . -X- II. PLEBI -X- I
L . D . D . D .

Redundare videtur OBIIT, quod non legitur in Gruteriano Codice, vel perperam exscriptum est. Legitur tamen non raro in vetustis saxis OBITO. Reliquos versus in lateribus hoc autograhpum non memorat, quos habet Gruterus, quem vide.

In

In Nocte Coryth. XL. Hieronymus Bonius Patricius Corton. A. E. ostendit frustum marmoris, effossum Farnetae, quod ipse sibi comparavit, cum hac Inscriptone. Praeter quam supra, in reliquis partibus fractum est. Lubenter proferimus, quod, ut videtur, sit specimen characteris, ut aiunt, antiqui *cursivi*.

In Nocte Coryth. XLV. memorantur Capita duo antiqua muliebria fictilia, quae Cl. Marchio Venutus in Museum Academiae intulit. Ea voti causa Diis dedicata fuisse visa sunt. Duo simillima capita in agro Campano inventa, item fictilia; intus vacua, nuper Sociis Columbariis Florentinis ostendit Cl. Perutius, qui Museo suo Suburbano dedicavit. Laterculum quoque dono dedit, cum hac epigraphe, idem Cl. Venutus.

OFIC . DEX . DOMIT . LVCILLAE

In interiore orbiculo : ARINI

In

In sequenti Nocte Coryth. XLVI. P. Vestrinius A. E. sequentem Inscriptionem fictilis Vrnae, quam ex fragmento exscripsit in maiore rustica Aede Hospit. Innocentium.

M . F L I . . . .
. . . I V R A N V S
L V C R I O . A N N

In Nocte XLIX. Corythana descriptum est Hypogaeum Sepulcretum Familiae Aureliae, detectum in praedio quodam, quod milliario uno fere distat a Via Labicana, in confiniis Viae Praenestinae; de quo inferius sermo Capite X. Ibidem inventum hoc marmor, quod neque in Muratoriano Thesauro, neque in Museo Veronensi a Celeb. M. Maffeio editum est.

M. AVRELIVS . SYNTOMVS
ET . AVRELIAE . MARCIANAE
AEDIFICIVM . CVM. CENOTA
PHIO . FILIIS . LIBERTISQ. SVIS
A . SOLO . EXTRVXIT

Eminentissimus Princeps S. R. E. Cardinalis Ioakimus BESVZIVS, hoc ipso anno Lucumo, seu Princeps Academicorum Etruscorum; dono iisdem dedit aureum anulum cum gemma Sarda elegantissima, in qua ab antiquo eximio Opifice inscalptum est caput Philosophi no-

Digitized by Google

nobis incogniti. Dono quoque dedit pulcherrimam eburneam tesseram Athleticam, sive spectatoriam huius magnitudinis, ita inscriptam, quae nunc primum in lucem prodit, ex descriptione facta in praenotata Nocte Corythana.

CHRYSANTHVS
SAVFEI
SP. ID. AVG
DRVS. C. M. SIL. COS

Memoranda est ex indubitatae fidei monumentis ad Inclutam Societatem Columbariam Florentinam, me curante, transmissis, Epocha inventionis, seu detectionis celeberrimi Obelisci Horarii, quae auspicatissime contigit Prid. Eid. Martias, anno MDCCXLVIII. quandoquidem de hac vel silverunt, vel perperam eam nonnulli adnotarunt. Ad locum ubi latebat designandum, altera ex his Inscriptionibus scripta in Marmorea basi, iussu BENEDICTI XIV. P. M. delecta, ac posita est, quae ita in eadem Coryth. Nocte adfertur.

CA-

CAPVT V.

PICTVRAE ET STATVAE ANTIQVAE AC RECENTES

DEscribitur in Nocte Coryth. XXXV. Tabula marmorea elegantissime picta, perquamlevibus coloribus, & lineamentis, quae hoc ipso anno inventa est prope Regiam Villam Porticiam Serenissimi Regis utriusque Siciliae. In ea eximio opere pictum cernitur Balneum sive Nymphaeum, in quo Nymphae se lavant: adsunt & duae puellae, quae talorum ludo se oblectant. Singulorum capitibus, vel iuxta eorum effigiem, nomina Graeca adpicta sunt. Videmus cum apud Graecos, tum apud Etruscos constantem morem institutumque adscribendi nomina iuxta capita Deorum, & Heroum, quae in sacrificalibus pateris adnotata occasionem mihi praebuere, ut Alphabetum Etruscorum statuerem XII. litteris constans, & quatuor deinceps adiunctis, & ut eorum potestatem & valorem omnium primus ostenderem. Descriptio per Epistolam a Litterato Neapolitano ad Socios transmissa est VI. Kal. August. ann. MDCCXLIX. Alia ad picturam veterem spectantia Monumenta in Capite XIII. mox describentur.

Ostensa est in Nocte Coryth. XIII. magna Charta, seu Tabula, in qua aere inciso editum est venerandum Ecclesiasticae Antiquitatis mo-

numentum, nempe antiquum Romanae Ecclesiae Triclinium, sive Cenaculum, Musivi operis pictura insigne, rursus instauratum refectumque, aptatis antiquis operibus in Basilica Lateranensi, iisdem, quibus antiquitus exornatum fuerat a Leone III. Pont. Maximo. Spectatur in eo regnantis Sapientissimi totius Ecclesiae Hierarchae BENEDICTI XIV. cuius iussu & consilio praeclarissimum hoc opus perfectum est, numisma cum eius imagine, & hac epigraphe.

TRICLINII. LEONIANI. PARIETINIS. RESTITVTIS

Inscriptio aheneae Tabulae incisa elucubrata est a Cl. V. Rodulphino Venuto S. E. & C. Antiquario Pontificio, & ita se habet.

BENEDICTVS XIV. P. M.

ANTIQVISSIMVM . EX . VERMICVLATO OPERE . MONIMENTVM . IN OCCIDENTALI . ABSIDE . LATERANENSIS COENACVLI . A . LEONE . III. SACRO COGENDO . SENATVI . EXSTRVCTI . QVOD AD . TEMPLI . AREAM . LAXANDAM CLEMENS . XII. INTEGRVM . LOCO MOVERI . ET . AD . PROXIMVM . S. LAVRENTII . ORATORIVM . COLLOCARI IVSSERAT . VEL . ARTIFICVM IM-

IMPERITIA . VEL . REI . DIFFICVLTATE
DIFFRACTVM . AC . PENITVS
DISIECTVM . NE . ILLVSTRE . ADEO
PONTIFICIAE . MAIESTATIS
AVTHORITATISQ . ARGVMENTVM
LITTERARIAE . REIPVBLICAE . DAMNO
INTERIRET . AD . FIDEM . EXEMPLI
IPSIVS . CLEMENTIS . PROVIDENTIA
STANTIBVS . ADHVC . PARIETINIS
ACCVRATE . COLORIBVS . EXPRESSI
ET . SIMILLIMAE . IN . VATICANO
CODICE . VETERIS . PICTVRAE . NOVA
ABSIDE . A . FVNDAMENTIS . EXCITATA
ERVDITORVM . VOTIS . OCCVRRENS
VRBI . AETERNAE . RESTITVIT . ANNO
CIƆ. IƆ. CC. XLIII. PONT. SVI . III.

Memoratae ſunt in Nocte Coryth. XXXII. Picturae antiquae, quae ornabant Eccleſiam, ubi ſervatur & colitur Corpus S. Margaritae Cortonenſis. Hiſtorias pingendas curavit Vbertinus Epiſcopus Corton. adcito Ambroſio Lorenzetto, Pictore Seneniſi. Picti erant undique parietes, & in altera ex his ſpectabatur Cardinalis Neapoleo ex Vrſina Gente, qui Cortonam advenerat a Latere Legatus Summi Pontificis Clementis V. qui Avenione degebat;

 qua

qua occasione idem Cardinalis Dei famulam Margaritam, *Sanctam* adpellavit, & multa ad eius honorem contulit, & Bullis editis Privilegia, & Indulgentias donavit. De eodem Pictore plura adfert Philippus Baldinuccius in Decenn. IV. in eius vita pag. 40. ab anno 1330. ad annum 1340. Maiori celebritate & pompa ut singulis annis solemne festum ageretur S. Margaritae, complures Nobiles Cortonenses, praesertim Academici Etrusci, unanimi consensu proposuerunt, nempe ut noctibus duabus in pervigilio, & festo, tota Vrbs accensis lampadibus, & luminibus festivissime explendesceret.

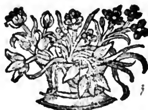
Coetus Equitum Sacri Ordinis D. Stephani PP. & MM. pictam Tabulam a Burcio Florentino, cum imagine eiusdem Sancti dedicarunt in suo Sodalitio nuncupato *Boni Iesus*.

In Nocte Coryth. XXI. memoratur, XIV. Kal. Aug. huius ann. Florentia Cortonam advectum pulcherrimum, & molis ingentis simulacrum marmoreum S. Margaritae Cortonensis, stantis, & orantis specie, affabre sculptum a Pompilio Ticciato Flor. impensis D. Abbatis Canonici Philippi Alticozzii, statuendum, locandumque super Portam Burgi S. Dominici, iuxta Ecclesiam B. M. V. Alemannorum.

Recensita sunt in Nocte Coryth. VIII. complura antiquissima Cortonensium Etruscorum simulacra ex aere, pleraque etiam a Gorio edita in Museo Etrusco, qui eorum impressas Tabulas Academiae Etr. donavit, quae rursum prodibunt in Museo Cortonensi; inter quae etiam com-

comparebit nunc primum in lucem editum ex aere ſimulacrum Etruſcum Bacchi, ſpectatu dignum propter operis elegantiám, altitudinis unius antiqui pedis, quod nuper effoſſum eſt Cortonae in praediis Hoſpitalis Innocentium. Recenſita ſimulacra antiqua facile XXX. Tabulas perficient.

Muſeum Nobb. Venutorum antiquis Monumentis, Sculpturis, & ſcriptis Lapidibus egregio ſtudio conlectis refertum eſt. In eo tres fictiles Vrnae Etruſcae nuper in eo reconditae deſcribuntur in Nocte Coryth. XII. quorum opercula exhibent Defunctorum iacentes in lecto imagines, & pulvillis manus eorum ſubfulciuntur. Earum emblemata haec ſunt, multorum ſanguine & caede expreſſae Heroum pugnae, quorum aliqui trabali unco congrediuntur.

Digitized by Google

CAPVT VI.

GEMMAE ANTIQVAE

NImius essem, si vellem Gemmas omnes, quae spectatae sunt, describere. Aliquot ex his seligam, quae Eruditorum genio faciant satis. Illud vero praenotandum, in more positum apud Academicos Eruscos, (quod & Socii Columbarii Florentini servant) Gemmarum omnium, quae diligenter observantur, & describuntur, ectypa vel cerea, vel sulphurea, in Cimeliis per seriem digesta servare. Studet quisque Socius non solum, quae in suis Cimeliis servat, sed & aliorum, exterorumque vetusti aevi hasce elegantias, ac delicias adferre, & exponere. Non exiguam sane Gemmarum Collectionem possidet Museum Cortonense, quas anno MDCCXXXII. vidi; sed sequentibus annis valde earum numurus excrevit. Complures Gemmae antiquae ex Museo Stoschiano describuntur in Nocte Corythana I. manu Inlustris Feminae atque Ornatissimae, Mariae Magdalenae. Ginoriae Florentinae, uxoris lectissimae Nob. V. Philippi de Pancratiis, a Secretis Academiae Cortonensis, quae brevi in lucem mittet Etruscam Versionem suam Mythologiae Cl. V. Banier. Inter has Atlheta victor cum palma & peculiari corona: item *Coroebus Cassandrae* Sponsus a *Peneleo* occisus: *Aiax* con-

contra *Hectorem* iaciens saxum; & *Cupido* agitans, sive stans in *cisio*, cuius antiqua figura hinc innotescit.

Adnotatum in Nocte Coryth. XXVIII. heredem praestantissimi Antiquarii M. Antonii Sabbatinii Romani, hoc anno vendidisse quadringentis quinquaginta scutatis *Pompeii Magni* Caput Gemmae inscalptum ab egregio antiquo Gemmario Caelatore *Agathangelo*; quod emit Nobilissimus quidam Polonus, qui Dominae Marchionissae Viduae de L'gneville, veterum elegantiarum aestimatricis optimae, Romae, dum nuper degeret, dono dedit.

Summa voluptate complures Gemmae antiqui operis, raritate & elegantia insignes, spectatae sunt, sive Heroicae, sive Homericae, sive ad Deos, & Mythologicam Historiam pertinentes. Sardae inscalptus est *Philoctetes* cum pharetra & sagittis, quas ab Hercule sibi relictas post mortem accepit. Eius crus fasciis circumvolutum cernitur; cui medicinam fecit Machaon Aesculapii filius. Etrusci hoc emblemate veluti ferali interdum ornarunt Sepulcra sua, ut videre est in perrara Vrna funerea Etrusca Musei Guarnacciani in Vol. III. mei Musei Etrusci: quod luctificum emblema & in altera nondum edita Vrna marmorea Etrusca eiusdem insignis Musei Guarnacciani exhibetur. Eximia haec Gemma exstat in Dactyliotheca Stoschiana: item altera elegantissima inscalpta Plasmae smaragdineo, in qua Vulcanus divinus Faber, ut ait Homerus, Palladis iussu clypeum Achilli fabricat.

Hecatomben sacrificium forte exhibet insignis Gemma, eximiis caelaturis Sardae pulcherrimae insculptis ornata, quae in lectissima Dactyliotheca Caviana Florentiae servatur. Huius ect pum ostendit Can. Sellarius. Spectatur in ea Heros, chlamyde & thorace armatus, qui ad aram encarpis ornatam, & igne succensam, bovem sacrificaturus stat. Circumstant duo milites sive Heroes, alter hasta, alter clypeo Argolico, in quo Medusae caput, muniti. Hanc ex eodem archetypo elegantissime summa diligentia expressit egregius Gemmarius Artifex Florentinus *Felix Bernabeus*, qui & nomen suum his litteris indicavit: B. Φ. E. Is iuvenis ingenio aetatem suam annorum XXIV. superat. Hanc gemmam sibi comparavit priscarum elegantiarum aestimator Nobilissimus Manfredus Malaspina, Marchio Filacteriae & Terrae Rubrae, ex Equestri S. Srephani Prior, Socius Etruscus, & Columbarius.

Duo milites, sive Heroes ex urna sortes ducentes exhibentnr in Gemma Dactylioth. Stoschianae, cuius ectypum ostensum est. Cl. Philippus Baro L. de Stosch selecta habet XIII. Vasa pulcherrima artificiosissima, anaglyphis operibus stupendo opificio inscalpta in Gemmis plane pretiosissimis. Praeter has, Gemmas habet quoque ultra centum, in quibus elegantissima Vascula insculpta sunt: quae quam mirum feraxque fuerit Antiquorum ingenium in tam variis pulcrisque Vasculorum figuris inveniendis, testantur. Credibile est Vasa operosissima, quae insignes Sculptores antiqui e marmo-

re

re perfecerunt, etiam Gemmarios Caelatores in pretiosis lapillis ad eorum exemplum expressisse, & interdum nomen suum in ipsis scripsisse; ut in insigni Gemma olim in Museo Parmensi adservata, nunc in Cimeliarchio Regis utriusque Siciliae, in quo legitur ΔΙΦΙΛΟΥ, praestantissimi Opificis nomen. Lectissimas has Vascularias Gemmas triginta annorum spatio idem sibi conquisivit. Singula Vascula sive in corpore, sive in collo, & ansis, figuris faberrime insculptis ornantur: quae plane, ut dicebam, admirandam veterum Opificum praestantiam, incredibilem solertiam, & inveniendi fecundam sagacitatem perspicue ostendunt.

Gemma antiqua e vitro spectata est, in quo Vas exhibetur, cuius ansas conficiunt duo capri; quo emblemate illud antiqui Poetae mirifice illustratur:

Argentum vetus, & stantem extra pocula caprum.

Nam in his Gemmis pretiosa Vasa aurea & argentea Antiquorum, quae in mensis tricliniaribus, & in templorum Sacrariis inter donaria exponebantur, expressa fuisse, facile credi potest. Mirifice tantillo in spatio lapillorum certant egregiorum Caelatorum Gemmariorum cum pertinaci labore summum ingenii studium, & immensi opificii conatus felicissimi.

Sed quemadmodum perrara sunt marmorea Anaglypha, quae antiquum Triclinium referunt; ita & Gemmae prorsus singulares hoc emblemate ornatae merito ab Eruditis censentur.

tur. Duae tamen praecipue adnotantur, quae exstant in locupletissimo Stoschiano Museo. In ferreo anulo, olim Dactyliothecae Odamianae, insertus est iaspis, in quo sculptus vir in lectisternio recumbens, phialam manu gerens: ante eum adposita est mensa tripes: pone etiam candelabrum tripes, cui imposita est ardens lucerna. Sed et in Sarda eiusdem Stoschiani Musei praestanti opere caelatum est Triclinium cum mensa, ante quam recumbunt tres homines, qui poculum e cornu tenent, & potare videntur. Post ipsos stat Victoria, quae ferculum adfert: e conspectu positum est candelabrum cum lampade ardente. Forte Triumphalis Cena in hac Gemma repraesentatur; licet non pauca desint ad hoc emblema, haud tamen indignum Imperatoris anulo, cuius probabile est ornamentum fuisse. Singularis quoque est praestantis Graeci Artificis caelatura anularis Gemmae, in qua Chalcedonio insculptus Iupiter, itemque Cupido delphino vectus per mare. Illud optandum bono Litterariae Reipublicae superest, ut idem Cl. Philippus Stoschius, quod in votis est, & quidem praesertim mihi, publica luce donet ditissimum Gemmarum suarum Thesaurum, in quo principem locum tenent Gemmae antiquae, Caelatorum praestantium nominibus insignitae; nam ceteris editis in praeclaro suo Opere, alias paris dignitatis Gemmas ornatas Artificum nomine, supra quadraginta, addere potest, quae nondum in conspectum Eruditorum prodiere, & tunc erit idem Opus absolutissimum....

In-

Inter portenta Gemmariae Artis recensenda videntur duo emblemata militaria Gemmis insculpta ab Opificibus praestantissimis, quae exstant in memorata Stoschiana Dactyliotheca. In singulis sculptae sunt galeae Heroicae ornatissimae, ex variis animalibus confarcinatae. Alteram efformant simul conglobata, miro cum ordine & elegantia, canis, porcus; cassidis vero thema est Romulus & Remus, qui a Lupa lactantur. Forsitan quae propria eorum animalium sunt, Artifex exprimere voluit, militibus convenire. Accedunt haè litterae in eadem Gemma incisae. P. XANTI. sed incertum est an Artificis nomen, seu potius anuli possessorem designent. Alterius galeae, quae Sardae insculpta est, emblema aries, convolutis cornibus, uti Iovi Ammoni tribuuntur. Altera gemma, quae carbunculum nitore et colore vincit, exhibet galeam personatam, nempe militis effigiem, quam nuper Cl. Stoschius sibi comparavit.

Ostensum est in Nocte Coryth. XLV. Cameum Achati exscisum exquisiti operis, quod Florentiae invenit & sibi emit Ill. Eques Ioannes Bouterie A. E. Exhibet Atalantam, solutis capillis vento exagitatis. Idem splendidissimus Eques Anglus dum haec ostenderentur, in Coetu Academicorum Cortonensium praesens aderat. Alterum quoque observatum ex Achate Sardonyche, sed maximo damno fractum; nam caelatura summi Opificis praestantiam perspicue ostendit. In parte inferiore, quae nunc superest, sculpta est Femina, forte Venus, ad cuius pedes

des ſtant duo Genii, ſive Cupidines. Multis laudibus celebratum eſt artificium Centauri recentis operis, excalptum ab excellenti Gemmario *Pikler* Germano, quod anulo aureo inſertum defert Celeberrimus Poëta Caeſareus Petrus Abbas Metaſtaſius. Complures aliae Gemmae Academicis Etruſcis obſervandae propoſitae ſunt, quarum ectypa optima ſerie diſpoſita in Cimeliis Academiae ſervantur. Sed his coronidem imponat Gemma inſignis ex Sardonyche, in qua ſculpta eſt Diana Venatrix ſeminuda, cum cervo ante ipſam. In exergo ſcriptum eſt Artificis nomen ΗΥΛΟΥ. Hanc gerit Nobiliſs. D. Marchio & Senator Spada, Patricius Bononienſis, qui labente Iunio Cortonam venit, ut Corpus S. Margaritae inviſeret, et coleret cum ſorore ſua, uxore Excell. D. Egani de Lambertinis, ex fratre nepotis regnantis Pontificis Maximi BENEDICTI XIV. In praeclaro Opere Cl. Stoſch, in quo LXX. Gemmae antiquae Scalptorum nominibus inſignitae adferuntur, et inluſtrantur, altera Gemma ex ſimili ectypo vitreo ſui Muſei adfertur in Tab. XXXVI. cum imagine Dianae Venatricis cum cervo, cuius epigraphe ΗΕΙΟΥ. oſtendunt *Heii* Caelatoris Gemmarii opus. Quum alteram cum hac conferre non detur, iudicium meum non profero. Idem Cl. Stoſchius alias inſignes Gemmas magno numero habet, plane dignas, ut in his Artifices antiqui praeſtatiſſimi nomen ſuum poſteris notum ſcriberent; quae etiam utinam aliquando optatam lucem adſpiciant.

CA-

CAPVT VII.

CODICES MSS. ET LIBRI ALIQVOT EDITI

Cortonenfis Etrufcorum Academia non folum editis Libris ad Hiftoriam, et Antiquitatem fpectantibus adundat ; verum etiam egregiam Codicum MSS. fupellectilem publico bono fervat ; quos omnes Academici, de ea optime meriti, dono dederunt, atque in dies augere certatim ftudent. Qui has optimas merces, ficut & alia monumenta ad Eruditionem omnigenam fpectantia, dono dederunt, in Corythanis Noctibus laudantur, & eorum munera diligenter defcribuntur. Nunc primo in loco de MSS. Codicibus fermo, qui anno hoc excurrente vel oftenfi, vel dono dati funt.

Defcribuntur in Nocte Corythana III. duo magnae molis Volumina, quae Ill. Philippus de Pancratiis Academiae Etr. a Secretis dono dedit. Ea continent *Expofitiones Nicolai Abbatis Siculi in Decretalia*, exaratas anno MCCCCLXXII. ab *Ioanne de Tuzzis*, oriundo ex Flandria; inftante *D. Bracciolino de Baldellis* Cortonenfi, dum Senis Pontificio Iuri daret operam; quae Volumina abfoluta funt Cortonae in Aedibus *D. Petri de Baldellis*.

In Nocte Coryth. XV. fequentes V. Codices MSS. obfervati funt, & defcripti : *Theodofii*

dosii Sphaericorum libri, *a Christophoro Clavio Societatis Iesu illustrati*: *Libri tres*: His adiungitur; *La spiegazione del Compasso di proporzione*. Post hanc: *Il Discorso di Galileo Galilei sopra il Fiume Bisenzio*. Oritur in Vrbis Prati viciniis, & regione adiacente circumfusa, in Arnum iuxta Signam intrat. In fine legitur: *Ragionamento fatto in forma di Dialogo trà Messer Giovanni Caccini*, *Maestro David Fortini*, *e Lorenzo Albizzi*, *sopra il bonificare il Paese di Pisa*; *concepito da Lorenzo Albizzi al Serenis. Cardinale e Granduca di Toscana*. Hunc Codicem Academiae Etruscae donavit *Ill. Dominicus Hieronymus Venutus*, *Patricius Cortonensis*, & *I. C. Regio Fisco Praefectus*, *Mag. Ducis Etruriae a Cognitionibus*, & *Consiliarius* &c. Eius ossa condita Florentiae in Ecclesia Virginis Mariae Annuntiatae perelegantí tumulo, & hac epigraphe ornantur:

PIIS . MANIBVS

DOMINICI HIERONYMI . DE . VENVTIS .

VIRI . CLARISSIMI .

HIERONYMI . IN . BELLO . CRETICO . TRIB . MIL.

FILII . POSTVMI .

NICOLAI . EQ . D . STEPHANI . NEPOTIS .

REGII . ETRVRIAE . QVAESTORIS .

ET . FISCO . PRAEFECTI .

PATRICII . CORTONENSIS .

M . MARCELLVS . IOSEPHI EQ . D. ST. F.

SPLENDIDISS . ORDINIS . EIVSDEM

CON-

CONSERVATOR . GENERALIS
PATRVO . DE . SE . BENEMERITISSIMO .
MOESTISSIMVS . P .
V . A . PL . MIN . LXII . OB . CIↃ. IↃ. CC. XXIX.
H . S . E .

Idem Hieronymus Venutus Cortonensi Academiae & sequentem Codicem dono dedit, hoc cum titulo *Fr. Bonaventurae Cavalerii Planorum & Solidorum Libri sex*. Hoc ipsum opus est rarissimum & ineditum. Celeberrimus Auctor *Cavalerius* illud inscripsit doctissimo Praesuli *Ioanni Ciampinio*; & adparet ipsum Auctorem exscribendum curasse; nam in fine adiuncta est *Explicatio Propositionis ad Parabolam spectantis*, quae autographam manum eiusdem Auctoris refert. Adcedunt Epistolae duae item autographae, quarum prima Romae exarata d. XVII. Decembr. an. 1627. in Monasterio S. Callisti, & continet, quam ipse tuetur: *Opinione diversa da quella di Apollodoro sopra le passioni principali delle tre passioni Coniche; dimostrando, che la sua dimostrazione posta nel Libro, conclude per tutti i Diametri delle Sezioni*. Epistolam hanc idem Cavalerius inscripsit Celeb. D. *Benedicto Castellio* Monacho Casiniensi. Altera Epistola eodem mense Dicembri, sed die VII. eiusdem anni ab eodem *Cavalerio* Romae ibidem exarata est, qua *Castellio* gratulatur, quod in Romano Gymnasio Cathedram obtinuerit, & suum Opus recognoverit Censoris no-

nomine; mox superius memoratam opinionem ad eum missam subnectit.

Alter Codex ad Bibliothecam Academiae pertinens, haec continet: *Trattato della Cifra Astrologica, ovvero Principio della Geomanzia*. Constat pag. 42. mox sequitur: *Trattato della Geomanzia diviso in quattro Libri*. Constat pag. 283.

Observatus est etiam in eadem Nocte Coryth. XV. Codex eiusdem Ac. E. in quo continentur *Varie Riforme degli Statuti della Città di Cortona*. Prior Reformatio facta est anno 1580. imperante Francisco I. Magno Etr. Duce, quam aliae mox secutae ann. 1583. 1586. 1589. 1589. comitantur, cum Indice Capitulorum. *Generalis Reformatio* facta est imperante Ferdinando II. Mag. Duce Etr. complectitur Capita LXXXI. Cum his copulantur variae *Additiones*, mox secutae. Accedunt: *Deliberazioni, Ordini, e Statuti fatti da XII. Deputati nell' anno 1648. sopra gl' interessi della Città di Cortona*: adiectis *Addictionibus* mox secutis ann. 1649. 1652. 1655. Hic Codex scriptus est ab Equite Curtio Baldellio.

In Coryth. Nocte XVI. expensus est Codex membranaceus, spectans ad Academiam Etr. cuius titulus in exteriori operimento scriptus, ita se habet. *Brevis', seu Matricula Notariorum ab anno* 1321. *ad an.* 1513. Desunt in principio paginae aliquot. Incipit a pag. 19. ubi exhibetur: *Confirmatio Collegii Notariorum Vrbis Cortonae, & eorum Privilegiorum facta die x. Martii an.* 1417. *a Bartholomaeo Nerii F. de Pittis, Capita-*

pitaneo Cortonensium, *per rogitum Angeli Cenni F. ab Ambra-Nova Vallis Ambrae*, *Notario eiusdem Capitanei*. Sequuntur Confirmationes privilegiorum usque ad pag. 21. hoc est anno 1463. dum esset Capitaneus Cortonae Cyprianus Clementis F. de Sernigis. Electi sunt, ut eas probarent, a Generali Concilio, *Thaddeus Guidonis F. Franciscus Bartholomaei F. de Zaccagninis*, & *Michael Angelus Bertini F. Bartholomaei N. ex rogitu Ser Lamberti Ser Cocci F. de Lamberteschi*, *Notarii eiusdem Capitanei*. Pag. 26. anno 1492. plenis suffragiis in Collegium Notariorum cooptatur *Ser Panezius Honesti F. Bertini N. de Pandorzis*. &c. pag. 27. anno 1513. recensentur Nomina Notariorum Corronensium de Collegio. Pag. 32. adfertur Album vetustius Notariorum omnium Collegiatorum, quod incipit ab anno 1363.

Ioannes Comes Serninius Eques Hierosolymitanus ostendit chartaceum Codicem suum scriptum anno 1591. a D. Hasdrubale Domini Ludovici Sernini Cucciatti Nobilis Cortonensis, ex alio MS. *Di Guido di Bierbonciano di Niccolò Tartari*, *o Vagnotti*. In eo continetur *Brevis Artis*, & *Collegii Notariorum de Cortona*, *Anno Domini MCCCXXI*. Quae in hoc Codice adferuntur, Academici Etrusci, omnia diligenter exscribenda iusserunt, & merito quidem; quum ex his multa ad Historiam patriam, & Familiarum Genealogias inlustrandas hauriri possint. Catalogus Notariorum definit in numero anni MCCLII. in quo recensetur *Bonaccursus de Sarsiola*.

E Ioan-

In Nocte Coryth. XXIV. sequentes Codices observati, ac descripti sunt: Codex chartaceus cum hoc titulo rubro colore inscripto: *Opinione di Leonardo da Vinci*. Idem Codex & haec complectitur: *Modo di dipingere Prospettive, Ombre, Lontananze, Altezze, Bassezze da vicino, e da lontano, e altro*: & *Precetti di Pittura*. Paginae sunt 291.

Alter Codex multa ad usum Cabalistarum continet. Incipit adlata Tabula, quae inscribitur: *Ludus Pythagoricus*. Sequutur alii Ludi, Rotae, & Tabulae. Mox: *Cabala di cinque Domande, e Quesiti*: *Cabala per gl' Infermi*: *Luogo della Luna*: *Sphaera Hermetis & Pythagorae*: *Biantis prophetiae*. Trattato della Caba„ la: modo di praticare un altra Cabala. „ Modo di leggere le Cifre, mox & aliae Ta„ bulae Cabalisticae „ ad decipiendum ignorantes homines, & ad pecuniam ex iisdem corradendam.

Nocte Coryth. XL. Codex Sellarianus optimae notae iterum expensus est, & complura ex eo excerpta, & notata. Chartaceus est, Saec. XV. exaratus. In eo haec continetur *Leonardi Bruni Arretini*, Viri litteratissimi, & fama nominis celeberrimi, *Opera*.

1. *Versio Latina Oeconomicorum Aristotelis ad Cosmum Medicem Virum Clarissimum*. Excusa est una cum versione *Politicorum* Basileae anno 1538.

2. *Versio Latina Libelli Xenophontis, cui titulus* Tyrannus. Hoc opus elegantissimum nondum in lucem prodiit, teste Cl. *Laurentio*

tio Mehus S. E. qui in Epiſtolarum Brunianarum editione adnotat, hoc ipſum opus abſolviſſe die XVI. Maii anno MCCCCIII.

3. Verſio Latina Libelli Magni Baſilii, cui titulus: *Ad Iuvenes Religioſos, quibus ſtudiis opera danda ſit*. Prodiit non ſemel in lucem.

4. *Verſio Latina Fabulae Ioannis Boccaccii de Tancredo Principe Salernitano, hoc eſt de Guiſcardo, & de Sigiſmunda Tancredi Principis filia.*

5. *Priſciani de Figuris numerorum, & ponderibus, Liber ſingularis.*

6. M. T. Ciceronis Epiſtola ad Q. Fratrem, quae incipit: *Etſi non dubitabam* &c.

7. *D. Hieronymi ad Amicum aegrotum Epiſtola.*

—— Eiusd. *de Captivo Monacho Epiſtola.*

—— Eiusd. *ad Marcellam, ne contriſtetur de morte Bleſillae, Epiſtola.*

—— Eiusd. *de honorandis parentibus Epiſtola.*

—— Eiusd. *ad Euſtachium virginem de tranſmiſſis muneribus, Epiſtola.*

Planctus, ſive lamentum Origenis a Beatiſſimo Hieronymo Presbytero de Graeco in Latinum translatum.

Libellus Hieronymi de Monogamia ad Ageruchiam.

Mox adferuntur Epiſtolae *Gaſparis Regii, Silveſtri Cortonenſis, & Nicolai Cortonenſis, Guidonis Grammatici, Sanctis Cortonenſis, Fr. Alberti Sarteanenſis, Marci Marrufii Siculi* Epiſtolae & Carmina; de quibus infra.

Sequuntur eiusdem Leonardi aliquot Epistolae, ex quibus aliquot editae a Mehus. Inter has hae ineditae infra bono Reipublicae Litterariae adferentur. 3. *Non ago tibi gratias* 4. *Gravem & atrocem accepi nuntium* 5. *Vix dici potest*. 7. *Illustrissime, atque egregie Domine*. Mox sequitur: *Epitaphium Braccii per Leonardum Arretinum*.

Transivi intrepidus per mille pericula Martis;
Nec acies ferri, nec vastis moenia fossis,
Meatus tenuere meos. Domat omnia Virtus.

Eadem Nocte XL. in Bibliotheca Sellariana ex variis Codicibus MSS. plurima alia ab eruditis Sociis exscerpta, & transcripta fuere; quae nisi hoc in Volumine retulissem, parum aut nihil de Clarissimorum Virorum demortuorum gloria sollicitus viderer, & Literariae Reipublicae utilitati non consuluissem. Sed de his luculenter inferius erit dicendi locus.

Dum sermo incidisset de Atlante Geographico Stoschiano, de quo superius nonnulla adnotavimus Cap. II. scriptum est, eius Geographicam Bibliothecam in dies miro studio & labore augeri Chartis ac Tabulis perraris, & quidem permultis magni pretii. Constat fere CCC. magnis Voluminibus in charta maxima, in quibus percommode accurata serie digestae spectari possunt Tabulae, vel aeri incisae, vel a Pictoribus delineatae Ichnographicae, situs Regionum, nomina earum, & celebriora singularum Vrbium Aedificia, Palatia, Ecclesiae, Fora,

ra, Horti, Fontes; insigniores pictae Tabulae tum Ecclesiarum, tum Pinacothecarum: Antiqua Toreumata marmorea, quidquid denique & instruere, & oblectare Eruditorum oculos potest. Inter haec XL. Volumina Romam aeternam Vrbem cum sacram tum profanam, & vetera eius Monumenta per singulas Regiones distributa cumulatissime exhibent; qua Collectione & ipsi maximi Reges, si haberent tam accuratam & locupletem, valde gloriari possent. Vix Tomus ad singula describenda sufficeret.

Ostensus est in Nocte Coryth. XXV. perrarus liber *Venetiis* editus *per Heredes Francisci Rampazzetti* anno 1579. qui praeter *Grammaticam*, cuius auctor est *Hieronymus Capharus Salernitanus*, continet etiam *Tractatum de conficiendis Epistolis*. Adferuntur Epistolae aliquot scriptae a Philippo Venuto Nobili Cortonensi & aliorum ad eum, & ad eius Fratrem. Pag. 19. scribit: *Maximus Bragadenus Philippo Venutio*. Pag. 23. a t. *Philippus Venutius Camillo Gualterio Romano*. Pag. 31. a t. *Hieronymus Capharus Hieronymo Venutio Cortonensi*. Vbi inter cetera haec: *Tuum itaque si nomen, si domum, si familiam, sique genus Venutiorum, quod esse clarissimum non ignoro*. Sequitur alia: *Ioannes Bragadenus Hieronymo Venutio S. D.* Alteram scribit *Philippus Venutius Caeciliae Fiordeligiae Venutae*; & tandem Epistola Regia, in qua *Franciscus* II. Galliarum Rex Christianissimus adcit ad se *Philippum Venutum*, eique privilegia, & indulta familiaritatis largitur: *Franciscus Rex Gallorum Philippo Venutio S. D.*

Parisiis 1568. Ipsum Regem adiisset *Philippus* ni praepropera Regis mors contigisset. Idem *Philippus* connubio sibi iunxit Nobilem Feminam D. Lucretiam Minio Venetam, filiam Senatoris Almoro Minii. Eius frater Hieronymus uxorem accepit D......... Brancacciam Nobilem Cottonensem, e quibus orti Eques Nicolaus, ex hoc Hieronymus Centurio maior; ex hoc vero Ioseph Eques, & Dominicus Hieronymus I. C. Regio Magni Ducis Etruriae Fisico Praefectus; ex Equite vero Iosepho Eques & Marchio Nicolaus Marcellus Venutus & fratres eius, viri ornatissimi. Hunc librum ostendit Cl. Nicolaus Vagnuccius A. Etruscus, & Patricius Cortonensis.

Epitaphium adpositum Sepulcro marmoreo praelaudati Cl. Viri Dominici Hieronymi de Venutis supra dedimus pag. 62., quod ornatum eius imagine, protoma nempe marmorea, & gentilitio stemmate, ex opificio Hieronymi Ticciati Sculptoris & Architecti Florentini percelebris, spectatur, ut diximus in Claustro PP. Servitarum D. Mariae ab Angelo Annuciatae Florentiae.

Dono datus est a D. Laurentio Venuto Patricio Corton. Codex MSS. ita inscriptus: *Il B. Guido da Cortona dell Ordine di S. Francesco. Opera Scenica del P. M. F. Fratini Cortonese, dell' Ordine de' Servi, Accademico TOPISTA; recitata dagli stessi Signori Accademici per la Festa di esso Beato, dedicata all' Illustriss. Sig. Ugolino Borboni, de' Marchesi di Petrella.*

Co-

Corythanae Noctis XLII. eruditae vigiliae dum agerentur de more, dono datus est Academiae Etruscae Codex MS. ita inscriptus: *Lezione di Francesco Peccetti Celestini da Cortona, fatta nell' Accademia de' Sepolti in Volterra, sopra la Cometa, il dì 28. di Ottobre 1607.* Idem Auctor librum edidit in folio, inscriptum *Chirurgìa di Francesco Peccetti Celestini*, & alia non pauca scripsit, quae adservantur in domestica lectissima Bibliotheca Cl. Sellarii A. E. qui ab heredibus Celestinis, anno MDCCXXXVI. totam eius Bibliothecam sibi comparavit; in qua complures optimi Codices, quos habet, reperiebantur. Hi Codices additi reliquis, quos a Maioribus suis domi relictos invenit, & his, quos multo studio frequenter sibi comparat, insignem Bibliothecam MSS. Codicum selectorum conficiunt; e quorum numero non paucos nuper initio anni XVI. inclutae Societatis Columbariae Florentinae, me praesente, Sociis ostendit; inter quos duo Chartacei Codices in folio memorabiles observati sunt; quorum alter circa dimidium Saec. XIV. exaratus, continent Etrusca Lingua versas *Vitas SS. Patrum*; alter vero membranaceus, continet Prosa Etrusca versas *Heroidum Epistolas Ovidianas*; qui Codex picturis ornatus, scriptus Saec. XV. censetur. Codices Sellariani ad hoc tempus numerum CXXX. excedunt.

Ad Academiam Cortonensem pertinentes duo Codices MS. in folio spectati sunt in Coryth. Nocte XLIX. quos exscripsit praelaudatus Abbas Honuphrius Baldellius A. Etruscus muni-

nificentissimus. Hic eorum titulus: *La Regina Invitta Trionfatrice de' Viventi, la quale fu di sua possanza pomposa, mostra in XVIII. suoi tragici Trofei; e si vedon tutti quelli, che sono stati violentemente levati dal mondo, con più Tavole copiose, raccolte da diverse Storie, e messe insieme da Francesco Tommasini dal Monte Sansavino in Toscana.*

In Nocte Coryth. VI. visus est Cod. MS. cuius per typos evulgatio prohibita a Cosmo III. Mag. Duce Etruriae, qui ita inscribitur: *La Bugia Smascherata, ed il Correttore corretto nella Risposta data alla Lettera dell' Eccellentiss. Sig. Dottor Antonio Messeri Medico Condot. di Prato.* „ *Sentimento del Dottor Giuseppe Noletti, Filosofo, e Medico Parmigiano, col quale mostra manchevoli, e irragionevoli gli Argomenti co' quali il Signor Dottor Messeri presume di abbattere le forti Conclusioni; e sulle Dottrine esposte nell' Opere del Signor Dottor Gio: Paolo Ferrari sopra gli errori dell' Empirica, Opera Postuma.*

Marchio Venutus ex domestico suo Tabulario plures adtulit Codices vulgo *Protocolli*, ex quibus varia monumenta hausta sunt; quae tum Sacram, tum Civilem vetustissimae Vrbis Cortonae Historiam inlustrant, de quibus non pauca inferius.

Dum sermo non semel habitus esset de *Antiquitatibus Herculanensibus* in Nocte Coryt. XXXIV. adnotatum est, haud multum plane fidendum, sed caute omnia expendenda esse, quae describuntur in celeberrima Tabula Peu-

tin-

tingeriana. Id ut perſpicue pateat omnibus, adfertur Articulus Epiſtolae ſcriptae a Cl. Philippo L. Barone De Stoſch die XIX. Iulii huiuſce anni 1749. ad Academicum Etruſcum amicum ſuum: En eius verba: *Io, che conoſco la Tavola ſteſſa in Cartapecora, che io ſteſſo ritrovai in Auguſta, e feci poi comprare al Principe Eugenio l' anno 1717. vi poſſo dire in primo luogo, che biſognerebbe ricopiarla tutta di nuovo, e farla riſtampare tale quale ella è. In ſecondo luogo, vi devo avviſare, che i nomi proprj ſono ſcritti di un' inchioſtro nero; ma le linee, ed i numeri, che ſegnano le diſtanze, ſono di inchioſtro roſſo, e ſono ſoggetti a grandiſſimi equivoci, per eſſere ſaltato via in molti luoghi quel color roſſo, che era di minio e gomma, e molto meno tenace del color nero, che ſi è incorporato nella Cartapecora, e per conſeguenza ha patito poco; onde è ſtato facile, che all' occhio del traſcrivente il numero VI. gli ſia parſo XI.* &c. Huius ocularis obſervationis licet inſcius §. XII. ubi *Admiranda Antiquitatum Herculanenſium* primus deſcripſi, & inluſtravi, pag. 114. in Tom. 1. Symbolarum haec tamen adnotavi: *Igitur emendanda Itineraria Tabula, quam ſupra adtuli pag. 14. ubi pro* HERCVLANEVM XI. *reponendum eſt* VI. Herculaneum *a Neapoli diſtare* (Cluverius) *adſerit milliaribus ſex tantum*: quod mendum valde perſpicuum anſam dedit ambagibus, & futilibus ſermocinationibus de ſitu HERCVLANEI.

CA-

CAPVT VIII.

SIGILLA AEREA OBSIGNATORIA MEDII AEVI.

MAgno praesidio atque adiumento ad Historiam cum Sacram, tum Civilem, praesertim patriam, inlustrandam sunt, omnium Eruditorum consensu, SIGILLA OBSIGNATORIA medii aevi. Celeberrima Cortonensis Academia iam centum in suis Cimeliis recondita, optimaque serie digesta publico bono possidet. In Volumine I. Noctium Corythanarum quinque Sigilla describuntur: in Vol. II. duo: in III. decem & septem: in IV. duo: in V. septem: in Volumine vero VI. quod nunc expilamus, exordio facto a Sigillo sub numero XXXIV. reliqua usque ad integram Centuriam; quum ab Academicis Etruscis ostensa essent, breviter describuntur. Cupiebam heic integram Centuriam proferre; sed quum singula eruditis observationibus egregie ornaverit Clarifs. I. C. Reginaldus SELLARIVS, hanc spartam ei lubenter relinquo, quum sit patriae Historiae Cortonensis, eiusque veterum monumentorum scrutator peritissimus. Quum autem ipse litterariae Reipublicae bono mihi permittat, ut ea tantum Sigilla, quae in hoc Volumine proposita sunt, breviter recenseam; ne tam eximium huius Voluminis decus praeteream, heic muneri meo faciam satis. Pleraque

ex

ex his Sigillis ad Academiam Etruscam pertinent, nonnulla ad Academicos Etruscos, quorum nomina ibidem laudata a me quoque laudantur. In hisce Sigillis frequenter solitaria & singularis littera S. expressa, quod iam notum est, *Sigillum* significat.

I. Sed in Serie in Volum. XXXIV.

S. CVRIE EPISCOPATVS CIVIT CASTELLI. Emblema est pastoralis baculus & mitra. Figura rotunda. Exstat Florentiae inter Cimelia D. Palmerii Pandolfini, Patricii Flor. Soc. Col. Pag. 60.

XXXV.

Sigillum maximae magnitudinis, lauri folium referens, in quo sculptus *equo insidens S. Georgius*; *adstat Vir tunicatus*: *infra Religiosus orans*, *flexis genibus*. Epigraphe: SIGILLVM. MON*asterii*. San*C*t*I*. GEORGII. DE LVCA. FACTVM Tem*P*or*E*. Dom*i*NI. VGONIS. CARDINALIS. GERMANI. Dom*i*NI No*st*RI PAPE. nempe Clementis VI. Exstat in Museo Stoschiano. Descriptum pag. 60.

Postulat perinsigne hoc Sigillum non breves notas; sed commentarium: de quo non pauca nuper ad Cl. Mannium, & ad me scripsit Vir Eruditissimus Bernardinus Baronius, Nobilis Lucensis, egregius patriarum Antiquitatum Investigator, & Interpres. Antiquissima est huius Ecclesiae fundatio; nam in Archiepiscopali Archivo Lucensi adservatur monumen-

mentum membranaceum sub numero ✠ G. 91. anno secundo Desiderii Regis, Indict. IX. quibus annus circiter DCCLX. indicatur. In eo legitur quod *Saffilus*, Antichini bonae memoriae filius, bona sua reliquit pro remedio animae suae variis Monasteriis & Ecclesiis in Civitate Luca positis, & inter has Ecclesiae S. Georgii, cuius Monasterium in hoc Sigillo nominatur. Haec Ecclesia anno MLV. ab Henrico & Rolando, fratribus, & civibus Lucensibus, donata fuit, quod ad eos pertineret, Monasterio Cassinensi, e. quo missus est Vir Religiosus nomine Joannes, qui in hoc Lucensi fundaret Ordinem Benedictinae Religionis; quod colligitur ex Chronico Monasterii Cassinensis, rursum edito a Cl. Muratorio Tom. IV. Scriptor. Rer. Ital. pag. 405. in quo habetur, quod *per hos dies Henricus & Relandus germani Fratres Lucensis Civitatis, Viri Nobiles, obtulerunt in hoc Monasterio* (hoc est Montis Cassini) *Ecclesiam S. Georgii, quae intra eandem Civitatem, in eorum patrimonio sita est;* ad quem locum, qui totus heic exscribendus erat, lectorem mittimus. Haec Ecclesia, & Monasterium S. Georgii anno MLXXXVIII. adiunctum sibi habebat Hospitium pro peregrinis. In Bullario, exarato & digesto a Basilio Serenio, Mediolani edito, anno MDCVI. recensetur Bulla Innocentii II. qui iubet, ut Ecclesiae S. Frigdiani Lucensi, hoc est Othoni & suis Fratribus restituatur Parrochialis Ecclesia, quam violenter usurparant Monachi S. Georgii Lucensis. In Claustro huiusce Monasterii adhuc exstat, & visitur

fitur anaglyphum, in quo sculptus Monachus Benedictinus, cum hac epigraphe.

A. D. MCCLXXXVI.
TĒPORE . ALDEBRANDI -P-EPOSITI FACTV̄
Ē. H̄. OP.

Anno MCCCXXXIII. a Monacho Ord. S. Benedicti retinebatur, qui Praepofitus vocabatur.

XXXVI.

SIGILLVM . ORLĀDI . PRIORIS . SANCTI . DONATI . *Gryphs alatus repens* . Inventum eft in Agro Cortonenfi . Exftat penes Equitem Ioannem Baptiftam Mancinium., Patric. Corton. Defcriptum pag. 85.

XXXVII.

Sigillum SOTIETATIS . DISCIPLINE . D'. MONTE SanCtI . SAVINI . *Imago Chrifti Crucifixi* . Exftat apud *D. Antonium Baldium* Cortonenfem, Mufices Profefforem peritiffimum, Defcriptum pag. 97.

XXXVIII.

SIGILLVM COMV PO DE ANTAIVOL. *Sigillum Communis Populi de Antaiolo* . Fig. rotund. Stemma cum tribus enfibus, mucrone deorfum verfo . Inter Cimelia Academ. Etr. Cort. cui dono dedit Ill. Marchio Venutus . Defcriptum pag. 202.

Si-

XXXIX.

S. FILIOR BARTOLOMEI DE AMIANO DE PIS. *Insigne gentilitium*. Cl. Sellarius A. E. dono dedit. Pag. 202.

XL.

Sigillum RAIMVNDO. DEI. ET. APOLEM. SEDIS. GR*Atia* EPI*scopi* SORANI. Vide Cl. Mannium, qui observat Sigilli Artificem errasse Tom. III. Sig. I. Cl. Vghellius hunc *Soranum Episcopum* non recenset. Inventum est a rustico in montibus Cortonae an. 1729. Sibi comparavit Marchio & Eques Venutus, A. E. Descriptum pag. 202.

XLI.

Sigillum RECTOR*um* MVNITIONIS CASTROR*um*. COM*munis*. SEN*arum*. *Insigne Fortilicium cum turribus*. Ostendit Cl. Sellarius, penes quem in domestico Museo exstat. Descriptum pag. 203.

XLII.

S. CAPLI. MOAR. SCI LAVRECII D' CVLTVBONO. *Sigillum Capituli Monasterii Sancti Laurentii de Cultubono*: nunc *Coltibono*. Fig. rotund. Insigne: *Manus chirotheca amicta, quae magnum Calicem tenet super Altare*. Pertinet ad insigne Monasterium Congregationis Vallisumbrosae in Etruria; apud eumdem Sellarium. Dedicata est Ecclesia S. Laurentio Levitae & Martyri, ad quem adludit Calix su-

ſuper ſacram Menſam ; qui Xyſto Epiſcopo Eccleſiae Dei, dum ad Martyrium duceretur, flens dixit : *Experire certe utrum idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem*: uti in Lib. I. Cap. XLI. Offic. S. Ambroſii memoratur. Hodie in Sigillo, quo Religioſi Aſcetae Coltibonenſis Monaſterii utuntur, pro calice, ſculpta eſt crates ferrea, in qua uſtus martyrium ſubiit idem fortiſſimus Chriſti Athleta.

LXIII.

S. VANNVCII SCITI D' TVI. Fig. rot. Inſigne *Circulus in parte inferiore ; in ſuperiore vero duo* ; apud eundem Sellarium. Deſcriptum pag. 206.

XLIV.

SIGILLVM EPISCOPALIS CVRIE CORTONENSIS. Fig. oval. *Baculus Paſtoralis in medio duarum Mitrarum*. Exſtat in Muſeo Coratio cum quatuor & vignti ſequentibus.

XLV.

S. COMVNIS DE TORRITA. Fig. rot. Inſigne: *Leo rapax, ſiniſtra florem oſtentat*.

XLVI.

S. CAVALCĀTIS ARCI. PBRĪ. D' CORTON. Hoc eſt : *Sigillum Cavalcantis Archipresbyteri de Cortona*. Fig. oval. *Virgo Mater Dei ſedens cum Ieſu in gremio : ſub qua junctis manibus idem Archipresbyter orat*.

S. IO-

XLVII.

S. IOHIS GVIDONIS ALFERII D'POGIO. NE. Fig. Triangul. *Quinque monticuli pyramidem formantes*. Cl. Mannius illustravit Tom. XVI. num. 7. pagin. 79. Descriptum in pagina 206.

XLVIII.

S. FRANCISCHE VXORIS GVIDONIS MARCHIONIS D' VALIANA. Fig. oval. *Virgo Mater Dei sedens cum puero Iesu in ulnis: sub qua eadem Matrona orat iunctis manibus, capite velato*. Hoc tempore Domini Marchiones de Monte obtinebat Valianam, & alia Castella Pag. 207.

XLIX.

S. FRATERNITATIS SANTI ANSANI D' SENIS 1436. S. Fig. oval. *S. Ansanus stans dextra palmam, dextra vexillum tenens*. Littera S. post 1436; initialis forte est, ut indicet *Salutis*. Pag. 207.

L.

S. D. ANT. DE CIONCOLARIIS V. I. DOC. CORTON. hoc est: *Sigillum Domini Antonii de Cioncolariis Vtriusque Iuris Doctoris Cortonensis*. „ Cassis gentilitia in cuius ver„ tice aper elatis pedibus sub casside clypeus „ cum insignibus DD. Cioncolariorum Corto„ nensium, cum fascia, quae per medium di„ vidit ipsum clypeum. Psittacus in superiore

„ par-

„ parte, cui imminent tres ſtellae. In parte „ inferiore tria ſepta tranſverſim. Pag. 207. „

LI.

S. PRESBJTERI. GVIDONIS . DE VRSARIA. Fig. oval. *In ſummitate ſcuti templum ; in medio urſus ; inferius arbor*. Pag. 207.

LII.

S FRANCISCI PLEBANI PLEBIS DE CRETI. Fig. oval. *Sanctus cum caſula orans brachiis expanſis*. Haec Plebs adhuc exſtat in Agro Cortonenſi. Pag. 207.

LIII.

S. COLVMBE ABATISSE MONASTERII S. MAFFEI . Fig. oval. *Angelus ſtans* . Pag. 207.

LIV.

S. FIDANTIE CAN . BASILICAE PCIPIS APL'OR. D' VRB'. Hoc eſt . *Sigillum Fidantiae Canonici Baſilicae Principis Apoſtolorum de Vrbe*. Fig. oval. *Templum, in cuius vertice B. V. M. Annuntiata : intra Templum, ſive Baſilicam, S. Petrus, qui ſiniſtra clavem tenet, dextra benedicit. Infra idem Canonicus orans flexis genibus*. Pag. 207.

LV.

S. FRANCISCI PŌRIS . S. M. MAIORIS. Fig oval. *B. V. M. ſedens cum Puero Ieſu. Sub ea idem Prior flexis genibus orans*.

 Pen-

Digitized by Google

Pendet post eius homeros magnum capucium. Pag. 207.

LVI.

S. MATEO . DI . CENNIO . PALMIERI. Fig. oval. Sigillum hoc est argenteum, in quo Sarda antiquo opere sculpta inserta est. Exhibet feminam seminudam, ante quam adstat Satyrus tibiis canens. Pag. 207.

LVII.

S. IOHIS DE KREINFELT. Fig. rot. *Duae Stellae in parte superiori, fasciae intermediae; subtus alia stella.* Pag. 208.

LVIII.

S. RVSTICI BONCONSILII. I. V. D. In Scuto tesserulae.

LIX.

S. ROGERII MALORIV. Fig. rot. *Quinque fasciae per longum; superne tres mitrae.* Pag. 208.

LX.

LAVRENTIVS CLARI. Fig. rot. *Cassis cum pennis, cuius vertex in caput aquilae desinit. In scuto Aquila alis expansis.* Pag. 208.

LXI.

MEO. DI NIGI. DE. TALOMEI. Fig. rot. *Scutum cum fascia in medio; superne duae Lunae falcatae; infra una tantum.* Pag. 208.

S. VGO.

LXII.

S. VGOLINI DNI RAINERII . BERI . Fig. rot. *Magnum aedificium turribus munitum, cuius porta patens est*. Pag. 208.

LXIII.

S. SIMELLI FILIPPVCII . Fig. rot. *Sigillum Simonelli Filippuccii. Scutum cum magno lilio*. Pag. 208.

LXIV.

S. PRATO . PAGANVCCI. Fig. rot. In scuto sculptum P. Pag. 208.

LXV.

S. MICHAEL . . . . D' OPOCTENDIA. Fig. rot. *Angelus scutum tenens, in quo tres cassides sculptae, duae superius, tertia inferius*.

LXVI.

SIGILLVM DNI ANTONII EPISCOPI DEI GRACIA REGINI AME . Fig. ov. magnitud. insignis. *In aedicula veteris architecturae sculpta sedet B. V. Maria cum Puero Iesu. Infra idem Episcopus Pontificio amictu, flexis genibus orans: hinc inde duo stemmata simillima cum corona*. Pag. 208.

LXVII.

S. D. DAMIANI . DEI . GRA. EPI. NIC. D. N. LEGATI . DE LATE . S. NP. . . . . . ARII. Fig. oval. & magnit. insigne. Pag. 208.

Hoc eſt Sigillum Domini Damiani Dei gratia Epiſcopi Niceni. Domini Noſtri Legati de Latere . . . .

„ Sanctus intra aediculam, ſub qua idem Epi-
„ ſcopus mitra ornatus ſtat cum baculo Paſto-
„ rali. Hinc inde duo parva ſtemmata. „

LXVIII.

S. MARTINI DE RVAVLO VRTELICI. Fig. oval. *Super arborem nidus, ubi pellicanus proprio cruore pullos ſuos paſcit ; ſub arbore ovis.* Pag. 209.

XIX.

S. MONASTERII SCE MARIE NOVELLE D' MONTE POLITIANO Ī PODIO . EX̄. PORTĀ GRACCIANI. Fig. oval. *Beatiſſima V. M. ab Angelo annunciata ; ſub qua Monialis ſlexis genibus , iunctiſque manibus , velato capite orat.* Pag. 209. deſcribitur.

Obſervatum eſt in Noct. Coryth. Vol. V. pag. 159. alterum Sigillum cretae impreſſum, cuius archetypum intercidit. Sculptura eſt praeter morem pulcherrima; & ex eo diſcimus antiquitus in monte Politiano extra portam Gracciani extitiſſe Monaſterium & Eccleſiam Sanctae Mariae Novellae. Ectypon exſtat in Muſeo Coratio.

Videnda ſuperſunt XVI. Sigilla nunquam antea obſervata in hiſce Noctibus, quae extant in Muſeo Academiae Cortonenſis. Priora quatuor, ideſt LXX. LXXI. LXXII. & LXXIII. ovalis ſunt figurae, reliqua ſphaericae.

S. POĪS

LXX.

S. POIS (*Prioris*) MONASTEI . SCI . SAL. VATORIS . DE . AQVA . BONA . *Salvator ſtans dextra benedicit, ſiniſtra tenet volumen*. Pag. 209.

LXXI.

S. CRISTOFORI . ABBATIS . ABAZIE . SCI. LAVRENTII D' ABDINGHESCA . *S. Laurentius ſtans dextra palmam, ſiniſtra librum tenet*. Pag. 210.

LXXII.

S. GVERRE . PLEBANI . PLEBIS . SANCTE MARIE D' PACINA . *In Sacello B. V. M. cum puero Ieſu ſedens cernitur: infra ſtemmata*. Ibidem.

LXXIII.

SIGILLVM CAPITVLI ET D. PLEBANI S. M. AD MONTEM . *Decem Seraphinis circumdata eſt Deipara Virgo: infra in puro ſtemmate tres monticuli*. Ibidem deſcriptum. Quae ſequuntur ſunt rotundae figurae.

LXXIV.

FRANCISCO . *Stemma ornatum teſſerulis, & interiectis liliis*. Ibidem in Anulo.

LXXV.

S. F. SERGII . DE SIRIPANDO . ARMIRATI RHODI P. SCTE EVPHIE DE ....

F 3 .... Hoc

.... Hoc est : „ Sigillum Fratris Sergii „ de Siripando Armirati Rhodi , Praeceptoris „ Sanctae Euphemiae de .... *Hae litterae sunt in gyro ; aliae quamminimae in taeniolis volitantibus . Ex his taeniolis altera circumdat cassidem ; altera circumvolvit ensem cum mucrone deorsum , sub quo in taeniola scriptum : CHI COSI' VOLE COSI' ABBIA. In altera taeniola ob litterarum minimarum exiguitatem quid scriptum sit expiscari minime potuit . Ex casside eminent plures pinnae , & lupus ovem enecans . Sub casside stemma in quo leo rapax ; e regione eiusdem Luna falcata , quod est eius stemma .* Dum aliquos eruditos Viros interrogarem , ex his aliqui putabant in Siciliae Regno extare S. *Euphemiam* , cuius hic Inlustris & Religiosus Eques fuit Praeceptor ; qui Ordinem Sacrum ingressus est anno MCCCCXXXVIII. Huius Sigilli explicationem doctus aliquis Eques Hierosolym. nobis exhibebit . Sigillum hoc cum aliis dono dedit Acad. Etr. Cl. Marchio & Eques Venutus .

LXXVI.

SIGILLVM MADONNA GRACIA DE ⁖ litterae aliae nullae . *Stemma bifariam divisum ; in superiore parte Draco exserta lingua ; in inferiore tesserae compositae .* Stemma indicat forte hanc mulierem *Gratiam* esse ex familia *de Dracone* pag. 211.

S. PE-

LXXVII.

S. PERI. DE. PETRAMALA. *In Stemmate trino ordine eminent tesserulae, in prima tres, in secundo duae, in tertio una. Stemmati imminet magna Aquila Imperialis*: ad denotandam ex Imperio dependentiam defuncto Guidone de Petramala; nam Petrus, cuius fuit hoc Sigillum, Arretii Dominus evasit anno MCCCXXVII. Vide Tom. VIII. Annal. Murator. pag. 155. Descriptum ibidem.

LXXVIII.

CRISTOPHORVS SABELLVS. *Stemma bifariam divisum a fascia transversim, supra quam duo leones, qui pedibus anterioribus pilam tenent, cui pilae imminet avis. Sub fascia vero tres aliae transversae*. Descriptum ibidem.

LXXIX.

S. LODOVICI. CECCARELLI. *Tres fasciolae undulatae occupant scutum*. Sed notandum, quod in parte superiore sculptum est Stemma Nobilis Familiae Baldelliae Corton.; quod forsitan incidendum curavit Cl. Abbas Onuphrius Baldellius, qui Academiae Cortonensi Museum suum dono dedit, & Sigilla XVI. in quorum numero ex hoc recensetur. Ibidem.

LXXX.

S. GVILLEME. VIOVL. *In stemmate Gryps rapax*. Ibidem descriptum.

LXXXI.

S. VANIS (*Vannis*) FIL'PPI BONACVRSI. *Stemma, in quo tres fasciae transversae; hinc inde tigres duae*. Ibidem.

LXXXII.

S. GVILL'IMI. NOT . DE PATARIS. *Leo rapax*. Ibidem.

LXXXIII.

S. BONINI. SEOLAIVOLI. DE. MONTALCINO. *Stemma est scala media inter duas stellas: supertus rastrum tessellatum*. Descriptum ibidem.

LXXXIV.

S. PVCII . VGVITIONIS . D' CASTRO NOVO. *Aedificium turritum*. Ibidem.

LXXXV.

DONATA IONE RECVTI. In area pro stemmate R. D. Ibidem.

Praeter haec Sigilla alia X. exstant in Cimeliis Academiae Etruscae, quae iam in superioribus Noctibus Corythanis descripta sunt; quae idcirco adnotata & descripta sunt, ut ab ipsis Academicis Etruscis observationibus inlustrata in lucem proferantur. Sequuntur alia Sigilla obsignatoria ostensa, & descripta in postrema Nocte Corythana quinquagesima, ut centenarius numerus impleatur.

SIL-

LXXXVI.

SILVIVS TT. S. LAVREN. IN LVCINA PRESB. CARD. CORTON. Fig. ov. Exſtat penes Illuſtr. Equit. Io. Hier. Serninium. *In parvo templo ſedet B. V. M. cum puero Ieſu: adſtat a dextris S. Ioannes Baptiſta, a ſiniſtris S. Laurentius d. palmam, ſ. cratem tenens.* Infra eſt ſtemma Paſſeriniae Familiae, quod tempore Leonis X. P. M. exhibebat bovem ſupra tres monticulos ſtantem; ſed ab eodem Leone X. quum Cardinalis Silvius multa accepiſſet beneficia, & Mediceo Stemmate donatus fuiſſet, tunc Paſſerinia Familia ſub ſtemmate Mediceo iacentem bovem expreſſit; quare memoriae cauſa in Cortonenſi Aula DD. Priorum ſub picto hoc Nobilium Paſſerinorum ſtemmate ſcriptum legitur. MONTIBVS AEQVATIS. RECTVS PROCVMBIT AD. ORBES. Cl. Mannins illuſtravit Tom. XIII. num. VII. pag. 58. Huiuſce verſiculi auctor fuit Ioannes Baptiſta Medalius, ſui temporis Poëta eximius, ac celebris, qui floruit ſub Leone X. P. Max. de quo nonnulla inferius adnotantur Cap. XII. ubi Cortonenſium aliquot Inluſtrium Virorum nomina recenſentur. Deſcriptum in eodem Vol. VI. Noct. Cor. pag. 126.

LXXXVII.

BER. ANGEL. DE. CORTONA. I. VTR. DOC. Fig. rot. *Tria bovina capita.* Stemma DD. Altiotiorum Cortonenſium, qui etiam *Angellierii* vocati ſunt. Cl. Mannius illuſtravit

vit Tom. XIII. num. XII. Descriptum ibidem pag. 127.

LXXXVIII.

NINVS . SERNINVS . PROT . AP . COMES . NOB . S. R. I. Illustravit Mannius Tom. XV. Num. V. pag. 45. apud eundem Serninium.

LXXXIX.

S. PETRI STROVELLA . Fig. rot. *Stemma fascia dispertitum : superius duae rotae ; inferius duae catenae transversim .* In lateribus ornatur palmis . Apud eumdem : descriptum ibidem .

XC.

SIGILLVM . CONGREGATIONIS . SANCTI . NICOLAI . Fig. oval. *S. Nicolaus Myrae Episcopus sedens dexta tres globos aureos tenet , ut indicet datas a se puellis dotes . Ante eum adstat flexis genibus puella , quae globos illos accipit .* Hoc est Sigillum Sodalitii S. Nicolai Vrbis Cortonae , cuius Sodales sunt omnes nobilitate conspicui . Sequens quoque Sigillum ad eos pertinet .

XCI.

SIGNVM . SOCIETATIS DIVI NICOLAI . Fig. oval. *Clauso volumini Episcopalis mitra imposita .* Adnotandum , quod hoc Sodalitium institutum est die XV. Augusti an. MCCCCXL. ab aliquibus Iuvenibus Scholaribus , instante S. Bernardino Senensi , dum Cortonae moram traheret ; cuius Constitutiones adprobavit Fr. Matthae-

thaeus de Vghis Episcopus Cortonensis, ex Ordine Servorum B. M. V. Descriptum ibidem.

XCII.

T. P. D. C. Hoc est *Thomas Palei Cortona*. Editum & inlustratum a Cl. Mannio Tom. XVIII. num. pag. 84.

XCIII.

S. MONASTERII SCE MARIE . DE . TARSIA . DE . CORTONIO. Fig. oval. In *superiore area* B. V. M. *dextra pomum*, *sinistra puerum Iesum amplectitur*. In *inferiore Agnus Boni Pastoris bastam crucigeram tenens*. De hoc Monasterio *De Tarsia*, sive de *Targia*, differit Cl. Mannius dum explicat Sigillum Monialium *Paradisi* prope Florentiam; nam prima cuiusdem Monisterii Abbatissa adcita est ex eodem Tarsiensi MonasterioCortonae, quae fuit Soror Domini Vicarii Imperialis Cortonae.

XCIV.

LEON. PAPA Fig. rot. Recentius est superiore Sigillum hoc; sed utrumque pertinent ad Monasterium Monialium S. Clarae urbis Cortonae. In hoc pro insigni sunt *duo brachia decussata*; *superne vero Crux circulo inclusa*. Notandum est hoc ipsum Monasterium ad hoc tempus adpellari *Monastero di Targe*; quod nomen parum distat a Latino *Tarsia*. Quamvis Cl. Sellarius in suo Codice Historico Diplomatico Cortonensi scrutatus sit, & exscripserit Chartas omnes membranaceas huiusce Monasterii

rii ad annum usque MCCCXXV. tamen numquam reperire potuit unde hoc nomen originem, & Monasterium hanc adpellationem acceperit; eo magis quod nullum exstat vestigium in Chart. membr. eiusdem Monasterii, in quarum una memoratum est, quod die IV. Maii ann. MCCXXV. Azolus quondam Presbyteri Ranieri donavit Coenobium Monialibus, iam ante aedificari coeptum; ea cum conditione, ut fabrica perficeretur. Rationes igitur non adstipulantur ut credamus Monasterium hoc a Fundatrice quadam dicta *Tarsia* denominatum fuisse, quod aliis investigandum relinquitur.

XCV.

S. CONVENT. MON. V̄GIINV̄-SCI. ĀGELI D. COT̄. *Sigillum Conventus Monasterii Virginum Sancti Angeli de Cortona*. Fig. oval. spectat ad Moniales Monasterii S. Michaelis Archangeli de Cortona. *In superiore area B. V. M. dextra pomum tenens, sinistra puerum Iesum amplectens. In inferiore S. Michaël hasta draconis guttur confodiens.*

XCVI.

S. CECHI. VGOLINI. Fig. rot. spectat ad easdem Moniales. Typus *S. Michaël Draconem confodiens*. Forsitan *Cecbus* hoc est *Franciscus Vgolini filius* tunc erat Procurator huius Monasterii. Vtrumque Sigillum eandem aetatem referunt.

Monasterium hoc S. Michaëlis de Cortona fundavit Soror *Guelfuccia*; nam in memorato Codice Diplomatico Sellariano, in Charta

ta membranacea die III. Iulii MCCCVI. legitur, quod Cardinalis Neapoleon dicit: *Cum itaque Guelfuccia de Cortona Soror Tertii Ordinis S. Francisci, sicut adserit, zelo piae voluntatis accensa quasdam Domos in dic. loco de Cortona aedificare inceperit, opere plurimum sumptuoso, sub intentione ut cum constructae fuerint, sint Monasterium Sororum Virginum sub aliqua Regula adprobata &c.* Branca Guelfuccius erat Dominus Civitatis Castelli circa annum MCCCXX. ut videre est in Annal. Muratorian. Tom. VIII. pag. 34. Hinc, ut erudite coniicit Cl. Sellarius, ex ea familia forsitan prodiit memorata Guelfuccia huiusce Monasterii Fundatrix.

XCVII.

S. GVIDONIS DIVINA MISERATIONE EPI ARETIN. Fig. oval. Pendet cerae rubrae impressum ex Bulla exarata die XXVI. Maii an. MCCCXV. eius tenoris ut infra.

XCVIII.

Magister THO*mas* DE CAIETA PCVRATOR TOTIVS ORDINIS PRAEDICATORVM. Fig. oval. pendet e charta scripta die XIII. Maii MDIV. Typus est *S. Dominicus stans, qui dextra lilium, sinistra librum tenet.* Illud notandum, quod in dicta Charta impressum est alterum Sigillum, sed parvum, ut sequitur. Is esse videtur *Cardinalis Caietanus* Celeberrimus ob edita Theologica Opera sua, & res pro gloria Romanae Catholicae Ecclesiae gestas,

ſtas, qui adlectus eſt in Collegium Cardinalium a Leone X. fuitque primus ab eo Legatus in Germaniam miſſus ad tollendam naſcentem Lutheri haeresim, quo cum plures habuit congreſſus, ſed fruſtra.

IC.

Frater THOMAS D' VIO DE CA*ieta*. Figur. oval. Typus *Leo rapax*. En igitur Stemma, quo uſus eſt Carainalis renunciatus a Leone X. communiter dictus *Cardinalis Caietanus*, Vir doctrina & pietate praeſtantiſſimus.

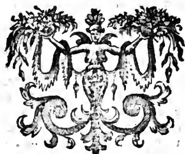
C.

CAPITVLVM CATHEDRALIS ECCLESIE CORTONEN. Sigillum Fig. oval. duplici typo munitum, maiore, & minore; ſed imperitam manum, nec duobus ſaeculis antiquiorem, redolet. In utroque cernitur in ſuperiore parte *B. V. M. in nubibus ab Angelis in caelum adſumpta. Hinc inde Apoſtoli duo flexis genibus ad Virginem converſi*. Infra ſepulcrum *eiuſdem B. V. M.*

Quanta ubertate vigeat ac redundet hic campus ampliſſimo ad augendas Eruditionis opes, & omnigenam Hiſtoriam inluſtrandam ſubſidio, nemo eſt qui non videat. Hinc gratiae agendae ſunt immortales tum Sociis Cortonenſibus, tum etiam Columbariis Florentinis, qui etiam in ſuis Annalibus vetera Sigilla undique conquirentes, deſcribunt, & Cl. Mannio utriuſque Academiae Socio, cui hunc ſpartam, quam ego ipſe

iam

iam occupare coeperam, lubenti animo reliqui; immo etiam ut primum Sigillorum volumen in meis aedibus excusum in lucem mitterer, opem, & impensas ei contuli.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VIII.

MOMVMENTA ECCLESIASTICA CORTONENSIS VRBIS ET SVAE DIOECESEOS.

QVamquam Sacra Cortonensium Monumenta non pauca in superioribus Noctium Corythanarum Voluminibus descripta, atque observata fuerint; non pauca tamen & in hoc Volumine animadversione & Commentariis digna recensentur. Exordium sumam a sacratiore Christianae Religionis Monumento, nempe a Salutifera Iesu Christi Domini nostri CRVCE; cuius notitia utinam ad me paullo ante pervenisset, quum *de Cruce Dominica* dissererem in Symbolarum mearum III. Volumine. CRVCEM marmoream multa vetustate, atque Emblematis sacratissimis insignem observavit Cl. P. *Vestrinius* A. E. initio mensis Martii huiusce anni, quam statim in Nocte Coryth. VII. describendam curavit. In fronte vetustissimae Ecclesiae S. Vincentii in Suburbio, quod ab eodem Sancto nomen habet, extra Vrbem Cortonam, exstat in pariete inserta CRVX. Domini marmorea, cuius extremae partes quatuor in volutas ita desinunt, ut fere Ionici ordinis capitula referant. In Medio Crucis in magno orbe, seu circulo, anaglyptico opere sculptus est Agnus Dei

Dei immaculatus: supra ipsum mysticae litterae singulares, abunde inlustratae, sculptae hoc modo A. >. ω. hoc est: *Alpha & Omega*: in brachiis vero lateralibus notae Evangelistarum typicae figurae, *Leo* & *Bos*. In superiore super Agni caput, *Aquila* volumen tenens sculpta est. In inferiore parte sub eodem Agno, *Vir alatus*. Sub hoc emblemate in infima parte cernitur figura humana nuda, & iacens in terra; sed eo habitu, ut surgere, incipiat; cui opem fert divina Manus, quae in sublimi adparet: quo emblemate ostenditur Naturam humanam virtute Crucis, & Passionis Dominicae, auxilium, gratiam, vitam, salutem, & resurrectionem accepisse. In base eiusdem Crucis scriptum est: VBERTINVS M. F. hoc est: *Vbertinus Monachus fecit*: vel *Vbertinus me fecit*. Quod vero facile *Monachus* interpretari possit, ex eo deducitur, quod in hac Basilica S. Vincentio Martyri & Levitae, Cortonensium Patrono, in honorem Dei dedicata, antiquitus Monachi divinis officiis vacaverint; deinde Cathedralis evaserit; nunc vero Parochialis sit Ecclesia, quae testimonium hoc veluti primaevae Christianae Religionis servat. Mense Aprili huius anni eius Parochus, qui antea il *Padrino* dicebatur honoris gratia, obtinuit, ut in posterum *Primicerius* adpelletur; quod adnotatur in Nocte Coryth. XIII. Is est D. Thomas Sacchius Cortonensis, qui eidem Basilicae praeest, magnisque eam impensis in dies ornat, & ad pristinum decorem, quoad potest, restituit. De hac insigni Cruce P. *Vestrinius* lucu-

lenter differuit, quae Differtatio adfertur in Vol. V. vel VI. Differt. Acad. Etr. Cortonenfis.

Ad oftendendam huius Ecclefiae antiquitatem, iura, privilegia, poffeffiones, plures Chartae authenticae adferuntur in Nocte Coryth. XXXVII. quae exftant in Archivo Monachorum Benedictinorum e Congregatione Caffinenfi; ac proinde in Monafterio Sanctarum Virginum Lucillae & Florae, quas Nobilis Vir Hiacynthus Foffombronius Arretinus, veterum monumentorum fcrutator, & interpres peritiffimus, depromfit, & cum Sociis Cortonenfibus communicavit. Easdem Chartas, five Inftrumenta in lucem proferet Cl. Sellarius A. E. in fuo *Codice Diplomatico Cortonenfi*. Ex his tamen, quia multa compendiarie adnotata funt ex iifdem authenticis Chartis, petlubet nonnulla ad Hiftoriam huiufce perinfignis Ecclefiae adnotare.

Recenfetur in Catalogo Epifcoporum Cortonenfium Nocte Coryth. XXIII. *Laurentius Surrentinus*, cuius nullam mentionem facit Praeftantiffimus Abbas Vghellius in Italia Sacra, ubi enumerat Cortonenfes Antiftites: neque etiam meminit D. Rinaldus Baldellius in *Serie fua Epifcoporum Cortonenfium*, quam concinnavit circa annum 1600. Eius vultus pictus cernitur inter alios Antiftites Ordinis Auguftiniani, & Sanctae Cortonenfis Ecclefiae in Sacrario PP. Auguftinianorum Cortonae cum hac Epigraphe: FRATER LAVRENTIVS SVRRENTINVS EPISCOPVS CORTONENSIS. In membranacea Charta, quam Acad. Etr. donavit Nobilis, &

Eru-

Erudita Femina Maria Francifca Baldellia mater Clariffimorum Fratrum de Venutis, anno MCCCCXX. Indict. XIII. tempore Martini V. Pont. Max. die VI. Iunii memoratur *Henoch Buccii F. de Cioncolariis* Epifcopus Cortonenfis. De Epifcopis Cortonenfibus multa Scipio Admiratus Iunior in Additionibus fuis adnotavit, quae in Nocte X. Coryth. adferuntur.

In Nocte Coryth. XVII. auctus eft Catalogus Canonicorum Cathedralis Ecclefiae Cortonenfis ex authenticis Chartis & Inftrumentis, quae e domeltico Archivo protulit Cl. Marchio & Eq. Marcellus Venutus. Anno MCCCCXXVI. praefentibus probatis teftibus elegerunt infrafcripti Canonici Cortonenfes in Praepofitum Cathedralis Ecclefiae *D. Iacobum Bucci F. de Aleffio*, quem tum Martinus V. Papa, tum Epifcopus Cortonenfis probavit, & confirmavit.

D. Benedictus Ser Ioannis, Archidiaconus & Vicarius Capituli.

D. Margarito Florentii F. Cicchi N. di Gratia.

D. Antonius Francifci F. Angeli N.

D. Antonius Puccius, qui eidem Praepofito electo poffidendi iura dedere. Hi Canonici convocati tunc adfuere. Die vero XXVI. Septembris eiusdem anni, coacto Capitulo Canonicorum, hi adfuere:

D. Margarito Florentii F. Cecchi n. di Gratia Vicarius.

D. Antonius Menci F. (hoc eft *Dominici F.*)

D. Antonius Francifci F.

D. Nicolaus Angeli F.

 D. Fran-

D. Franciscus Angeli F.
D. Liberator Ioannis F.
D. Iacobus Bucci F.
D. Dominicus Michaelis F.

Tunc Vener. D. *Bartolomaeus Iacobi F. de Cortona* praesentavit processum, & bullam factam a R. P. D. Abbate Monasterii de Scaletto Ordinis S. Benedicti Civitatis Castellanae, Executore delegato Apostolico Bullarum Apostolicarum, qui protestavit contra quemcumque actum, qui fieri posset circa Praepositurae electionem; cui memorati Canonici contradixere, adfirmantes delegationem ei conlatam factam fuisse subreptitia arte, & nullum esse processum dixere; electum vero in Praepositum esse legitime, & Canonice institutum a Capitulo, & a Cortonensi Episcopo confirmatum. Idem vero *D. Iacobus Praepositus* rite electus ad Pontificem Maximum Martinum V. adpellavit. Chartam rogavit *Ioannes S^t. Lippi Notarius*. Mox ex Cl. Mannio in er Canonicos Cortonenses numeratur Vener. Marcus Favilla Canonicus Corton. ex Protocollo R̄mi Capituli Florent. die XXVII. Febr. 1516. De hac Familia Florentina *de Favilla* complura erudite adnotat idem Mannius in Sigillis medii aevi Tom. V. numer. XI. pag. 120.

Die XVI. Octobris 1572. Cortonensem Episcopum adeunt, & Capitulo unitam esse Praeposituram adfirmant, Canonici D. Honuphrius Serninius I. V. D. & Bartholomaeus Alferius I. V. D. quae, defuncto D. Antonio Maria Marchione de Monte S. Mariae, vacaverat.

Die

Digitized by Google

Die XIX. Octobris eiusdem anni plenis suffragiis electus est Praepositus Cortonensis *D. Silvius Perignanus Pisanus*, nepos Ill. *D. Francisci Perigniani, Episcopi Cortonensis*, adpositis quibusdam conditionibus. Chartam rogavit S' *Rutilus Ghibertinius* Notarius Corton. praesentibus probatis testibus. Alii Cathedralis Ecclesiae Cortonensis Canonici, supra memoratis adtexendi, recensentur in Chartis, & Instrumentis relatis Cap. X. sequenti.

Hodie in Cortonensi Cathedra sedet Vigilantissimus Praesul Dominus *Aloysius Gherardius*, e nobilia Gherardiorum Familia ex Civitate vulgo *Borgo S. Sepolcro*, valde munificus & diligens decorem Domus Dei, qui Cathedrali Ecclesiae donavit Dossale (vulgo *Paliotto*) pro maiore Ara argenteum, pulcherrimo opere anaglyptico sculptum, & pro Sacrosancto Mysterio aureum Calicem sumptuosissimum; quae dona in Nocte XL. memorantur & laudantur.

Ex superioribus colligitur S. Vincentii Ecclesiam esse vetustissimam; nam anno MLXXXVI. crevit & amplificata est bonis, quae partim erant Constantini Episcopi Arretini, partim Suppi filii Ildebrandi; quae dominii divisio antiquiorem eam Ecclesiam ostendit: quare probabilius videtur in ea conditum Corpus S. Vincentii Levitae, de quo Sigebertus videndus apud Clarifs. Muratorium in Tom. V. Antiquitat. medii aevi pag. 9. Iam enim duobus & ultra seculis antea locuples erat reditibus provenientibus ex decimis, oblationibus, primitiis, proventibus, mor-

tuariis, olivetis, vineis, mansis, curtibus &c. quibus acquirendis non parum temporis requiritur. Antiquitus Cortonae non haec Ecclesia, sed Plebs S. Mariae nuncupata, primaria erat, quae nunc Cathedralis est, & *Domus* adpellatur.

Notatu dignae dirae quaedam praecipuae contra donationis violatores, quas minatus est idem Dominus Constantinus Episcopus, nempe. *Qui hanc nostram concessionem violaverit Trino Aeterno Deo offen. . . . . a Patre, & Filio, Sanctoque Spiritu maledicatur: in die extremi Iudicii Sanctorum Apostolorum careat subsidiis: a Sanctis Angelis proiiciatur, Daemonibus connumeretur: in sinistra Iudicis audiat cum Diabulo, recedite aeterno igne arsuri.*

Monasterium, & Plebs Sanctae Mariae, eorumque bona memorantur in alia Charta donationis eiusdem Episcopi, videlicet: *Concedimus itaque predicto Monasterio integram unam petiam de terra, cum aliquanta vinea & arboribus super se, in Curte nostra de Cortona, in Plebe Sanctae Mariae, taliter designatam: ex uno latere est ei via publica; a secundo Terra Sancti Vincentii; ex tertio latere est Terra Sanctae Mariae; ex quarto latere est Terra, quam retinet Vrsus eiusdam Leonis, & fratres eius, & Feudum filiorum Vbaldi.*

In alia Charta hae dirae, peculiari observatione dignae, leguntur. *Si quis* &c. *Ecclesiastica secularisve persona &c. potestatis, & honoris sui dignitate careat, & a Sacratissimo* CORPORE *&* SANGVINE *Dei, & Redempto-*

ris

ris nostri IESV CRI. aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eodem loco sua iura servantibus sit Pax Domini nostri Iesu Christi &c. Haec ex Bulla Innocentii II. Papae ad Iohannem Abbatem Monasterii S. Florae &c. ut legitur. *Ego Innocentius Catholicae Ecclesiae Episcopus scripsi* „ data Pisis per manum „ Arimeni S. Rom. Eccl. Diac. Card. & Can- „ cellarii X. Kal. Aprilis Indictione XII. Incar- „ nationis Dominicae A. MCXXXV. Pontificatus „ Domni Innocentii PP. II. anno quinto. Sigillum exhibet Imagines SS. Petri & Pauli.

Subscripti Cardinales sunt, qui sequntur, quos non piget adiicere, quum de his nulla mentio occurrat apud Cl. Martinium Canonic. in Theatro Basilicae Pisanae, qui ait pag. 132. *Acta Pisani Concilii deperdita adhuc esse.*

Ego Guglielmus Praenestinus Episcopus SS.
Ego Mathaeus Albanensis Episcopus SS.
Ego Guido Tiburtinus Episcopus SS.
Ego Arnulphus Ortanus Episcopus SS.
Ego Gregorius Diaconus Cardinalis
Ego Anselmus Pbr Cardinalis SS.
Ego Lictifredus Pbr. Cardinalis SS.
Ego Lucas Pbr. Cardinalis subscripsi.
Ego Guido indignus Sacerdos SS.

Adnotandum etiam quod *Suppus*, sive *Suppulus*, qui cedit alterum dimidium sui Patronatus eiusdem Ecclesiae S. Vincentii, statuit poenam suis heredibus, si transgrediantur, nempe *Lunecbid*, sive *Launechilde*, aut *Launegilde*: quae vox, ut videtur, Langobardica, si-

gnificabat pretium rei donatae: *Lunechild*, *mobiles res per libras sexaginta*, *finitum pretium*, *sicuti inter nos convenit*. Eadem vox frequenter in antiquis Chartis occurrit. Huius *Suppoli* alia monumenta Cortonae exstant, & inter cetera *Reinerius* memoratur, filius *Suppoli*, ad tempus usque dominii Dominorum de Casalibus.

Notari etiam potest in Charta superius memorata anni MCXXXV. quod sub Ecclesia S. Vincentii exstabat quoque praedium Episcopi Aretini, quod adpellat Curtem, & alia bona Plebis S. Mariae de Cortona; & praeterea Feudum; quum eo tempore Territorium Cortonense in plures Feudos, & dominia esset dispertitum.

Ex his etiam discimus, quod Monachi Monasterii Sancti Vincentii eiusdem Ecclesiae administrationem, & omnia eius bona dabant Priori in emphytheusim, ut contigit anno MCCXXII. inter quos *Benvenutus Prior* nominatur. Prope eamdem Ecclesiam olim erat suburbium, & Porta civitatis, quae hodie saxis clausa est & obstructa. Colligitur etiam, quod anno MCCXLIII. Monachi eiecti sunt ab Orlando Presbytero de Montalla, procuratore Domino Potestate Cortonae: & quod in alia Charta anno MCCL. memoratur *Potestas*, *Vicarius*, & *Consilium Generale*; quae liberam Civitatem Cortonam ostendunt. Item quod Abbas eiusdem Monasterii constituit varios Priores, cum titulo *Vicarii Generalis*, & *Syndici*: quod anno MCCLIII. Presbyter Paulus de Teverina investituram obtinuit ab Summo Pon-

Pontifice, unde tumultus coorti sunt: & colligitur, quod eo tempore erant Monachi in Abbatia Farnetae, de qua paullo infra; nam memoratus Dominus *Maurus* Abbas Farnetae, a Pontifice fuerat delegatus. Quod ab anno MCCXXV. Monachi deputabant aliquem, ex Ordine suo, qui eiusdem Ecclesiae esset *Pastor*, *Gubernator*, sive *Prior* usque ad annum MCCLXXX. quae est postrema ex his Chartis, quae descriptae sunt. Anno MCCXXVI. Monasterium, Prior & Monachi S. Vincenti Cortonae deputarunt Guidonem Procuratorem Monasteriorum S. Florae de Arretio, & S. Vincentii de Cortona in litibus, caussis, & controversiis *coram Signoria praesente, & futura de Cortona, & suo Iudice; & coram Iudicibus delegatis a Papa, seu Imperatore;* ex quibus clarius Reipublicae Cortonensis libertas elucet.

Ex iisdem authenticis Chartis nomina Dominorum Abbatum Monasterii Arretini Sanctarum Virginum Florae, & Lucillae eruuntur, ad eorum seriem, si quis velit, instaurandam; & aliqui etiam Priores Ecclesiae S. Vincentii Vrbis Cortonae memorantur, quos silentio haud praeteribo.

1086. *Domnus Guido Abbas* Monasterii SS. Florae, & Lucillae, sedente *Domno Constantino* S. Ecclesiae Arretinae Episcopo.

1105. *Venerabilis Frater Teudaldus* Abbas eiusdem Monasterii, sub *Gregorio* Episcopo Arretino.

1135. *Domnus Ioannes* Abbas eiusdem Monasterii, sedente *Innocentio Papa*.

1222.

1222. *Domnus Brunus* Abbas eiusdem Monasterii, sedente *Honorio* Papa, *Friderico* Imperatore.

1226. *Domnus Vgo* Abbas eiusdem Monasterii, sedenre *Honorio*, *Friderico* Imperatore.

Eodem anno *Aldigherius* Prior S. Vincentii de Cortona.

1243. Idem *Domnus Vgo* Abbas Monasterii eiusdem Arretini.

1250. Idem *Domnus Vgo* Abbas. Eodem anno *Orlandus* olim *Ioannis* Vicarius Generalis Ecclesiae S. Vincentii de Cortona; sedente *D. Marcellino* Episcopo Arretino.

1253. *D. Vgo* Abbas SS. Florae & Lucillae, Imperio vacante.

Domnus Maurus Abbas de Farneta, a Domno Papa Delegatus, ut faciat Rectorem S. Vincentii Presbyterum *Bartholum de Teverina*.

1255. Sedente Alexandro Papa, vacante Imperio, *Domnus Bonus* Abbas Monasterii SS. Florae &c. Electus memoratur Domnus *Gulielmus* Sanctae Arretinae Ecclesiae Episcopus.

1280. Sedenre Papa *Nicolao III. D. Wilielmus* Monasterii eiusdem SS. Florae &c. Eo gubernante *Domnus Iuncta* Prior S. Vincentii de Cortona renunciavit; & in eius locum electus est Prior *Domnus Benedictus* tam in spiritualibus, quam in temporalibus.

Non raro igitur, ut vidimus, in Voluminibus Noctium Corythanarum memoratur Abbatia Farnetae in Dioecesi Cortonensi admodum insignis, in qua multa Antiquitatis eruditae monumenta adhuc supersunt, quae iamdudum optavi, ut diligenter delineata, publico bono ab A-

ca-

cademicis Etrufcis exponerentur, & in lucem ederentur. In Clauftri pariete exftat haec Infcriptio, quae adfertur in Nocte Coryth. XXXVI.

†† A. D. M.CCCXX.
h. OPVS FЄ... FI... ABBAS
....Є.. VS....... DЄ. RЄCA.... M.
Є. FЄCIT

Hoc eft: †† *Anno Domini MCCCXX. hoc opus fecit fieri Abbas .... e .. us .* (forte *Reinerius*) ..... *de Recanato. Me fecit.*

In Campana haec legitur infcriptio maioribus litteris: *Reparata . fuit . in . honorem . Dei . ac . B. ME. V.M. D. Ro... Scteque Apollonie F. A. D. MDCCXXIV. impenfis Rom. Burghefii . Abbatis Olivetani .* Ex Baldelliana Charta membranacea fuperius defcripta memoratur, quod an. MCCCCXX. fedente Martino V. Pont. Max. Abbas Sanctae Mariae de Farneta *Vener. P. Domnus Francifcus Paulus de Cortona*, Procurator Ecclefiae, & Prioratus S. Bartholomaei de Cortona Abatiolae de Caeliolo, & Ecclefiae S. Bartholomei de Caeliolo creatus eft, praefentibus D. Bartholomaeo Aegidii &c. Vicario Plebis, & Canonico Cathedralis Eccl. Corton. Silveftro Ghinuccio ante Epifcopum Henoch Cortonenfem, & Ioanne Thomae Ser Cecchi Rep. Corton. marito D. Mariae Magdalenae &c. q. Angeli Bartholomaei &c. Bandini de Cortona ex Comitibus Caelioli, quae Nobilis femina una eft ex Patronis dictae Ecclefiae.

In

In Noct. Coryth. III. Ill. Eques Hierosolym. Fr. Ioannes Serninius Catalogum sequentem exhibuit Plebanorum Plebis S. Christophori Montecchii de Cucciattis ab anno 1349. ad annum 1630. quae ad suae Gentis Ius-patronatus spectat. Serninii Cucciatti sunt Comites Sacri Romani Imperii & antiquitus Montechii Feudum obtinebant.

1349. S'. *Petrus Clericus Cortonensis*, ut constat ex Archivo Cortonensi, in Statutis Synodalibus per *Dominum Gregorium Episcopum Cortonensem*.

1387. S'. *Ioannes Iunctae de Venutis Cler. Corton.* Patruus Dominae Elisabeth, uxoris Domini Ioannis de Serninis.

1414. S'. *Maffeus Nucci Cler. Cort.*

1431. *Dominus Bartholomaeus Bartholomaei F. Canonicus Corton.*

1436. S' *Bartholomaeus de Secola Cler. Cort.*

1437. *Dominus Balthassar Domini Christophori Ioannis de Serangelis, Canonicus Corton.*

1441. S'. *Iacobus Ioannis Bartholomaei Bettini, Cler. Corton.*

1448. *Mathaeus Cler. Cortonensis.*

1482. *Idem S'. Iacobus Ioannis Bettini per regressum.*

1483. *Reverendissimus Dominus Ioannes Iacobi Ioannis de Serninis, Canonicus Cortonensis*, Rector & Vicarius Generalis Firmi anno 1496. Canonicus Firmanus: anno 1498. Vicarius Generalis Beneventi: anno 1502. Leonis Papae X. Cubicularius: anno 1510. Protonotarius Apostolicus ex numero Participantium: anno

1514.

1514. Episcopus Cortonensis: anno 1516. supradicti Papae Leonis X. in Germaniam ad Maximilianum Romanorum Imperatorem Legatus a latere ad reprimenda scandala ex Luthero exorta anno 1518. & in patria mortuus Kal. Octobris anno 1521.

1516. *Reverendissimus Dominus Ninus Ludovici Iacobi de Serninis, Canonicus Cortonensis*, Protonotarius Apostolicus ex numero Particip. Romae agens Generalis Reverendissimi Domini Cardinalis Gonzagae ex Marchionibus Mantuae, & Pauli III. P. M. Cubicularius, ac intimus Familiaris, per resignationem praelaudati Domini Ioannis. Huiusce Procurationis exstat penes laud. Equitem Serninium authenticum Instrumentum perhonorificentissimum, authenticatum a *Domino Alphonso de Aragona, ac Piccolomineo*, Duce Amalphitano, Marchione, & Comite Celani, Regio Consiliario, & Collaterali Regni Neapolitani, exaratum anno 1542. die XI. Ianuar. imperante *Carolo V. & Regina Ioanna* eius matre, anno Neapol. Regni XXVI. Imperii XII. praesentibus idoneis testibus, rog. ab *Ioanne Antonio* Notario Amalphitano.

1542. *Dominus Dominicus Iacobi Ludovici de Serninis Canonicus Corton.* per resignationem Domini Nini praed cti.

1581. *Dominus Balthassar Dominici Balthassaris de Serninis, Canonicus Corton.*

1591. *S. Sulpicius Bernardi Octaviani de Serninis.*

1630. *S. Franciscus Flaminii de Vrsellis.*

D. Horatius Cattanius A. E., & Patricius Cor-

Cortonensis in Nocte Coryth. XXXVIII. adseruit in Campana Ecclesiae S. Blasii in Villa Monsiglioli Dioecesis Cortonensis, hanc scultam esse Epigraphem ; A. MCCCCXXXV. *Mentem . Sanctam . Spontaneam . Honorem . Deo . & Patriae . Libertatem . Lucas . de . Bondi . da . Cortona . me . fece .*

Quia D. Philippus Laparellius Canonicus & Patr. Corton. A. E. ostendit in Nocte Coryth. XLVIII. antiquum ex aere cochlear tunc inventum, dum sua Domus reficeretur, iuxta Ecclesiam S. Philippi, adnotatum est Domum hanc pervetustam architectura, ut aiunt, Gothica extructam fuisse ; frontem lapidibus quadris constasse, fenestris orbicularibus perparvis, hinc inde cum columellis, antiquo ritu . In angulo Domus eiusdem Canonici adhuc cernitur in latere parua Janua (hoc tamen anno calce obstructa), per quam olim efferebantur defunctorum cadavera, ubi e Domo dimittebantur . Apud Cortonenses paene omnes nobilium Familiarum Domus persimilem parvam & angustam Januam antiquitus habebant, quae *emortualis* dicebatur, nec unquam aperiebatur, nisi, ea occasione, qua mortui e Domo sublati ad Ecclesiam deferebantur . In ea Domo in fronte ipsa, quae tota lapidibus quadris, & arcu adsimili, iisdem pereleganter inter se iunctis, & dedolatis constat, eadem, ut antea dicebam, *emortualis Janua* exstructa est ; quod quidem in more ita olim positum fuisse, ex aliis exemplis constat. Fuit etiam apud Graecos haec consuetudo efferendi defunctos ex alia Domus porta ; de qua ali-

alibi dicemus. In tympano maioris arcus anaglyptico opere ſculpta eſt roſa maior, vulgo *roſone*. Sub maiori arcu quatuor parvi arcus cum columnis ſpectantur. In priore arcu haec ſculpta epigraphe antiquis litteris:

BALDVCI
CIAPPARO
NIS.FIЄRI FЄ
CIT.hOC OPVS

In mediana metopa roſa minor ſculpta: hinc inde duo lilia, ut in aureo Floreno Reipublicae Florentinae; mox intra alterum arcum a ſiniſtris altera haec legitur epigraphe:

MA̅G̅R
TVTI.DE
SЄRVI: : : S
MЄ FЄCIT

In epiſtylio ſub iiſdem minoribus arcubus tempus adnotatum eſt, quo haec *Porta Mortualis* exſtructa eſt, nempe hac cum epigraphe, quae integra linea eſt exarata.

✝ ANNO DN̅I M̊. CC̊. LX̊X. I̊III.
T·P̅·Є. DN̅I. G̅. P.ᴱP. X.

Hoc eſt: ✝ *Anno Domini* MCCLXXIIII. *tempore Domini Gregorii Papae* X. Iampridem invaluerat mos adnotandi cum in ſacris, tum

in

Digitized by Google

in profanis publicis aedificiis tum Fundatorum, tum Patronorum, atque etiam praestantium Artificum nomina, & tempus, quod etiam Romani Pontificis Maximi & Imperatoris, aliorumque Dominorum, qui Imperio populos regebant, nominibus designabatur.

Hoc ipsum Palatium olim fuit Nobilium de Venutis, quod etiam testatur is qui in epigraphe nominatur, nempe BALDVCCIVS. Adsimiles Portas emortuales nunc clausas observare mihi contigit Florentiae iuxta vetustas Nobilium Familiarum aedes, praesertim e saxis quadratis extructas; quare hunc funebrem ritum non solum a Cortonensibus, verum etiam a Florentinis usurpatum fuisse compertum est:

In Nocte Coryth. XXXVI. memoratum est Festum, solemni pompa adparatuque eleganti, adiecto Choro lectissimorum Musicorum & Symphoniaocrum tum Exterorum, tum Cortonensium, quod celebratum est die XXVII. Mensis Augusti huiusce anni in Ecclesia S. Benedicti Scholarum Piarum ab ipsis Patribus in honorem B. IOSEPH Calasantii Fundatoris eiusdem Inlustris Ordinis; quem Virum Sanctissimum Caelitum Fastis & Ecclesiae Diptychis adscripsit Sapientissimus Summus Pontifex BENEDICTVS XIV. In fronte Ecclesiae pendebat haec Inscriptio in Tabula magna picta, cuius auctor P. Bernardinus Vestrinius, eiusdem Ordinis, A. E. Vir Clarus.

D. M. S.

D . M . S

OB HONOREM

B. IOSEPHI CALASANCTII

QVI . ET . A . MATRE . DEI

DOMO . PETRALTA

ORDINIS . SCHOLARVM . PIARVM

PRINCIPIS

DE . RELIGIONE . DE . LITTERIS

ET . DE CHRISTIANA . IVVENTVTE

BENEMERENTIS

QVI . VIX . AN. XCI. M. XI D. XIV.

OBIIT . ROMAE . VIII K. SEPT. A. MDCXXXXVIII.

CLERICI . REGVLARES . CORTONENSES

AETERNAM . PATRIS . MEMORIAM

VIRTVTIBVS . ET . PRODIGIIS . INLVSTREM

ANNO . POST . MORTEM . SAECVLARI

CVLTV . PVBLICO . CONSECRATAM

ANNIVERSARIA . GRATVLATIONE

LAETISSIMI . VENERANTVR

BENEDICTI . XIV. P. M. A. X. FRANCISCI R. I. S. A.

M. D. E. A. IV.

Quandoquidem hoc ipſum caput exorſus ſum a Cruce Dominica; ita coronam imponere lubet duabus cum Imaginibus aereis Ieſu Chriſti Nazareni Crucifixi,quae multam praeferunt vetuſtatem. Altera exſtat in Muſeo Academiae Cort. & quod notatu dignum, mitratum habet caput;

cuius mentionem feci in meo Commentario *De Mitrato Christi Crucifixi Capite* Symbol. Tomo III. Alterum ostendit Cl. Sellarius apud quem exstat, & regiam coronam tribus radiis ornatum caput gerit, encaustico opere pictis subligaculis. Pendet Iesus in utraque Cruce quatuor clavis suffixus. Huius Imaginis ex archetypa impressam delineationem idem Amicus meus optimus nuper mihi dono dedit. Huic alteram quoque Imaginem Servatoris nostri Crucifixi adsimilem in meis Symbolis descripsi, quae in meo Sacro Museo adservatur; in qua oculi e pretiosis lapillis antiquo cultu repositi spectantur.

CAPVT X.

MONVMENTA CIVICA AD PATRIAM CORTONENSEM HISTORIAM PERTINENTIA.

PRincipem locum in Historia Cortonensi obtinent praeclara gesta Domini Vguccii Vrbani de Casalibus, Vicarii Imperialis, & Generalis, ex Nobili Familia Cortonensi de Casalibus, qui Cortonae cum imperio praefuit, eamque obtinuit. Monumenta, quae adferuntur in Nocte Coryth. XVIII. ostensa sunt, & accurate descripta a Cl. Marchione Venuto ex domestico Archivo, ex Protocollo scripto anno 1386. et sequentibus manu Rinaldi Toti S'. Rinaldi de Cortona Notarii: e quo perlubet non pauca haec in compendium redacta delibare.

Anno 1386. die 18. Ian. praes. Rinieri Geppi, Gulielmo Serantoni Cortonensibus, Magnificus & Nobilis Dominus Vguccio Vrbanus D. Bartholomaei de Casalibus Vicarius Imperialis Cortonae, cum facultatibus omnibus creavit suos Procuratores dicretos Viros S'. Ioannem Bartholomaei & Nicolaum S'. Gori de Civitate Castellana, & Matthaeum Vallispierlae, ut de quibusdam causis agerent cum Praetore Civitatis Castelli.

Eodem an. 1386. die XXVI. Iulii praesentibus Andreuccio Naldi, & S'. Ioanne Toscani de Cortona, Simon Parisgillo Venuti, Sindicus & Agens Civitatis, & Populi Cortonae, facit suum, & Po-

& Populi Cort. Procuratorem S'. Donadeum Petruccianum de Narnio, ut adesset litibus omnibus, quas habet, & habebit cum Ioanne Guelfi Florentino, uti Gubernatore, & Comministratore Magnifici Equitis D. Francisci D. Bartholomaei de Casalibus Vicarii Imperialis, uti etiam Nobb. DD. Nicolai Ioannis, Rinieri magnifici Domini Vguccii de Casalibus, coram quocumque Tribunali Civitatis Florentiae, vel aliarum Civitatum &c.

Eodem anno 1386. dum esset Vguccio Vrbanus de Casalibus Vicarius Imperialis Cortonae, eius Cancellarius S'. Iacobus Bondi de Amelia die XIII. Aprilis eiusdem anni 1387 salarium accepit pro octo mensibus florenos aureos XXIV. per manum Petri Barattucci de Arretio, Agentis eiusdem Domini Vicarii, praesentibus D. Francisco Castracani de Luca, & Silvestro Nacciarellio Cortonensi.

Die XXV. Aprilis eiusdem anni Nobilis & discretus Dominus Ioannes Antonii de Caccianicis de Bononia, Procurator Nobilium & Egregiorum Dominorum Bernardi Nicolai Andreae de Peppolis, ratione contractus an. 1376. accepit a Magnifico & Nobili Equite D. Nicolao Francisci de Castracanis de Luca solvente pro Magnifico & Nobili Domino Vguccio Vrbano de Casalibus, Vicario Imperiali Cortonae, florenos 325. partem summae florenorum aureorum 625. praesentibus Bonello Landi, & Angelo Vannis Venuti, & Francisco S. Lippi (de Baldacchinis.)

1387. Die XX. Madii, praesentibus Gualterio Domini Cacciae (de Cattanis) & Cecco Pec-

Pecci de Cortona, Dominus Vguccius Vrbanus de Casalibus, Vic. Imper. Cort. & Communis Cortonae, fecit suum Procuratorem Anichinum Ioannis, ad nominandum & eligendum aliquem Civem Senensem Conservatorem Cortonae spatio sex mensium, principio coepto a mense Iulio, cum salario 450. florenorum aureorum.

1387. Die XV. Maii, praesentibus Ser Nino Notario Cicchi, & Nicolao Angeli Blasii, dicto Cinquecento, religiosus & honestus Presbyter Angelus Mucci de Cortona in honorem Iesu Salvatoris dotavit Capellam suam in Ecclesia SS. Blasii, & Christophori Villae Ossariae, quae Fons S. Donati vocatur. Iuspatronatus dedit Priori pro tempore Hospitalis Corton. & PrioriConfraternitatis Laudum dictae Ecclesiae de Ossaria. *Ossaia* vulgo dicitur, ut consent Eruditi, locus ubi atrox bellum ad Thrasimenum contigit, pugnante contra Romanos Hannibale, quod cadeveribus humus strata sit.

1387. Die XXIV. Maii, praesentibus Nobilibus Dominis Petro de Farnesis, D. Manno Balduccio de Tuderte, & Ser Luca di Gratia Cortonae, idem Vguccius Vrbanus de Casalibus Cortonae Dominus, revocat omnem procurationem factam D. Andreae D. Francisci de Castracnais Lucensi.

1387. Sedente summo Pontifice Vrbano VI. die prima Ianuarii, praesentibus Paulo Guidonis Rinaldi, Tofano Bongiovanni, Ser Nino Cicchi de Cortona, & Thoma Ser Cecchi de Cort. Christophorus filius Matthaei Serducii, ex voluntate Francisci Serducci, & Nicolai Franci-

 sci

ſci Matthaei Conſanguineorum, quietantiam, & receptionem fecit D. Vguccio Vrbano de Caſalibus Domino Cortonae, pro dote Dominae Ioannae Raimbardi de Rambardis Ravennatis, Sponſae dicti Chriſtophori, vigintiquinque ſtadiorum terreni &c.

1387. Die dicta D. Vguccius Vrbanus praedictus erogavit nomine dotis in favorem Dominae Bonae Ioannis de Aſcenſis de Ravenna promiſſae in matrimonium Andreae filio Domini Nuti, florenos aureos 150.

1387. Die X. Iunii, in platea S. Andreae praeſentibus Iulio Magiſtri Venturae, Petro Mochi, & Gualterio Sagurani de Cortona, Magnificus & Nobilis Eques Dominus Nicolaus Franciſci de Caſtracanis Lucenſis, fecit ſuum Procuratorem generalem diſcretum & honeſtum Dominum Antonium Giovannini a Cantiano, ad dividenda inter ſe & Andream fratrem, & filium praedicti D. Franciſci omnia bona ſua, mobilia, & immobilia, poſita in Territorio Lucenſi.

In Nocte Coryth. XIX. ex eodem Codice Bibliothecae Venutianae, haec, quae ſequuntur relata leguntur. *Die prima Iulii eiuſdem anni* 1387. *Nobilis & Diſcretus Dominus Ninus Ioannis Ser Mini de Senis, honorandus Conſervator Civitatis Cortonae, antequam ex equo deſcenderet, & poſſeſſionem caperet, iuravit ſuper Evangelia &c. promiſitque ſe facturum officium ſuum bona fide, ſine fraude, & legaliter &c. ſine exceptione perſonarum in cauſis tam civilibus, quam criminalibus, & ob-*

& observaturum statuta Civitatis Cortonae: Defensurum rationes, & bona Ecclesiarum, Hospitalium, Religiosorum, Viduarum & Pupillorum &c. quod audiet omnes sine molestia etiam quando adpellare se vellent ad Iudicem, aut Dominum Generalem, sive ad eius Vicarium; quod nihil praeter adsignatum Salarium accipiet. Infrascripti sunt Officiales eiusdem Conservatoris, qui etiam singuli iurarunt in Palatio Communis Cortonae in manu Notarii Rainaldi de Totis, Cancellarii Communis Cortonae, se bene officium suum facturos.

Dominus Nicolaus Cecchi de Eusebio, Iudex.

Ser Nicolaus Ser Benvenuti de Taderto, Miles.

Ser Ioannes Iacobuccii de Goressa, Notarius Maleficiorum.

Ioanninus Gerardi de Tolosa.
Vannes Cecchi de Morro.
Landus Andreucci de Senis.
Paulus Veltri de Senis.
Dominicus Nelli de Senis.
Luduvicus de Interamne.
Rainaldus de Eugubio, Ragazzinus.
Antonius Cecchi de Trequanda.
Lucas Nicolai de Trequanda.
Ioannes Simonis de Trequanda.
Benedictus Cecchi de Trequanda.
Angelus Ceccarini de Trequanda.
Chimentus Bartolomei de Trequanda.
Petrus Tuti de Asinalonga.
Nannes Angeli de Asinalonga, Ragazzini.

Iisdem adſignarunt

Item equum unum leardum.

Item equum baiam sfregiatum

Item unum ronzinum morellum pro totis.

1387. Die 3. Novembr. convocatis teſtibus Nobilibus Dominis Nicolao D. Franciſci de Caſtracanis Lucenſi, D. Franciſco Colae de Monte Faliſcone, Dominus Vguccius Vrbanus de Caſalibus, Dominus generalis Cortonae, conſtituit ſuum Procuratorem Conradinum Iacobi Buonafede de Florentia, ad emendum a Magnifico Communi Florentiae, & Magiſtris Vectigalium ad Portas, Salem & Salinas, & quamcumque copiam ſalis, ut ipſi convenerint.

Anno ſequenti 1388. die ſecunda Ianuarii, in Palatio Communis Cortonae, praeſentibus Viva Blaſii de Naldis, & S. Ioanne Toſcani, & Vguccione Landi Cort. magnificus & diſcretus S. Angelus Cecchi de Terni, olim Officialis Cuſtodiae Civitatis Cortonae, pro XVIII. menſibus iam elapſis quietantiam fecit ſe recepiſſe a Blaſio S. Cenni de Scarperia Villico, & Agente Domini Vguccii Vrbani de Caſalibus pro ſumma 456. florenorum aur. numero 323. florenos, libras 19. ſolidos 23. &c.

1388. Die 4. Ianuarii praeſentibus Ventura Franceſchini, Meo Agniolonis, & Sebaſtiano Iuſti Cortonenſibus, Dominus Vguccius Vrbanus de Caſalibus, vigore ſui Vicariatus Imperialis, declaravit nobilem, facundum, & digniſſimum Doctorem D. Colam de Monte Flaſcone ſuum Vicarium Generalem, ut poſſit, & debeat impendere rationes Franciſco

S. Phi-

S'. Philippi de Baldacchinis, qui fuit Camerarius Communis Cortonae, cum omnibus facultatibus &c.

1388. Die XII. Iuanuarii Nobilis, & sapiens Petrus Leo Lobi de Pierleonibus de Arimino, honorandus Poteſtas Cortonae, antequam ex equo deſcenderet, ut ſupra, iuravit &c. Eius Officiales & Familiares fuere hi, qui ſequuntur.

Dominus Chriſtophorus Barrii de Interamne, Iudex.

S'. Nicolaus S'. Benvenuti de Tuderto, Socius miles.

S'. Ioannes Iacopacci de Geroſſa, Notarius Maleficiorum.

Bartholomaeus S'. Franciſci de Verona, Domicellus.

Ioannes .... de Colle Rotundo, Domicellus.

Inannes Martinus de Arimino

Guido Caſtri de Sancto Conſtantio

Matthaeus Pacis de Burgo

Franciſcus Pauli de Vrbe

Stephanus Nicolai de Fucecchio

Petrus Maſſei de Senis

Gerardus de Piſis

Piſanellus de Piſis, Ragazzus

Antonius Petri de Burgo

Ioannes Antonii de Arimino

Andreas de Venetiis

Petrus de Tuderto. Adſignarunt:

Item unum equum pili baii cum ſtella in fronte.

Item alium equum pili cervatti cum una cingula nigra in groppa.

Item

Item unum ronzinum morellum pro totis.

1388. Die XX. Ianuarii S.ʳ Angelus Cecchi de Interamna Officialis Custodiae accipit a Blasio S.ʳ Cenni a Scarparia pro mensibus 18. elapsis tanquam ab Agente Communis 456. florenos aureos pro suo Salario, praesentibus testibus etc.

1388. Die XXI. Ianuar. in Ecclesia S. Andreae praesentibus Nobilibus Dominis Vguccio Vrbano, Domino Cortonae, D. Nicolao D. Francisci Castracani de Luca, Petro Leone Lobi de Pierleonibus de Arimino, Potestate Cortonae, Puccio Lemmi, & Tofano Bongiovanni, & Michaele Guidi, Bernardinus Lapi filius Gori de Cortona accepit a Bartholomaeo Puccio Corton. pro dote Dominae Iacobae filiae suae, & Sponsae eiusdem Bernardini 375. florenos aureos &c.

1388. Tempore Vrbani Papae VI. die XVIII. Febr. in platea S. Andreae, praesentibus Nobilibus Domino Nicolao Domini Francisci de Castracanis de Luca, & Gulielmo Ser Antonii de Cortona, Dominus Vguccius Vrbanus de Casalibus, Dominus Generalis, & Vicarius Imperialis Cortonae, virtute sui Vicariatus, iussit ut Arditus filius bonae memoriae Domini Vguccii de Casalibus exemptus esset a solvenda quacumque impositione Civitati Cortonae &c.

1388. Die 3. Martii in Platea Communis praesentibus Ioanne S. Angeli, & Serninio Notario quondam Cicchi (de Serninis) D. Andreas Ioannes Domini Generalis ab una, & Ser V-

guc-

guccio Notarius Landi, ab altera, Arbitri inter Matthaeum Pauli Fei, & Angelum Andreae a Pergo etc.

1388. Die 10. Martii in Cancellaria, praesentibus Angelo Blasii, & Fazio Domini Ioannis de Senis, Prudens Ser Iacobus Petri de Interamna, Officialis Custodiae Cortonae, pro duobus mensibus Salarium a Blasio Ser Cennis a Scarparia accepit &c.

1388. Die 28. Martii in Cancellaria praesentibus Matthaeo del Papa, & Antonio de Ghinaccio, Arnolphino quondam Cicchi, Petro Angelo dicto *il Turba*, Broccardinus Arretinus volens peregrinari & ire ad visitandum S. Iacobum, fecit testamentum, et sibi sepulcrum elegit in S. Augustino de Castiglione Arretino, & reliquit petiam terrae Nicolosae Nicolai de Anghilesibus de Montevecchio &c. prope bona Guasconorum de Arretio, alteram petiam terrae Ecclesiae praedictae S. Augustini &c. Reliquit Pauluccio fratri suo omnia bona, quae possidet in Castiglione Arretino, & Dominae Ciambroginae matri suae omnia bona Montecchi Vispone, & alios heredes vocavit. Executores Marchionnus Francisci de Broccardinis, Baptista S. Ioannis, & Pauluccio Pinconio a Castilione Arretino fuere &c.

1388. Die ultima Martii in Ecclesia S. Andreae praesentibus nobilibus & sapientibus Dominis Arrigo de Viteldis, D. Francisco Colae a Monte Flasconio, Ranierio Sgaciglio, Barbazino Barbazzi, Antonio Capucci, Presbytero Homphrio Canali Rectore S. Andreae, &

Pre-

Presbytero Luca Cappellano Domini Cortonae, Nobilis Dominus Minus Ioannis Sermini a Senis, iam Conservator Cortonae, pro sex mensibus, accepit a Dominico Martini Tartari de Cortona, Camerario Gabellae Maioris Cortonae, florenos aureos 450. pro suo Salario.

1388. Die XIII. Aprilis praesentibus Rifloruccio Benuccii, Basilio Nicolai, & Angeluccio Blasii, Christophoro Angeli, Hermannus .... accepit a Magnifico & Nobili Domino Vguccio Vrbano de Casalibus, Domino Cortonae, titulo dotis Dominae Luciae, filiae olim Nobilis Equitis D. Ioannis de Castracanis de Luca, & uxoris promissae Dominici filii dicti Christophori, florenos ducentos in totidem bonis.

1388. Die XXVII. Aprilis praesentibus Silvestro Nucciarelli, & Lazaro Vannis Viva de Cortona, eximius, probus, & sapiens Dominus Paulus a Magnifico & Nobili Domino Vguccio Vrbano de Casalibus electus, ut sit suus Doctor Medicus cum Salario centum & quinquaginta florenorum aureorum, & cum habitatione pro se & sua familia, & expresse pro uno famulo, & uno ronzino; qui officium acceptavit solitis cum pactis, &c.

1388. Die quinta Madii, praesentibus &c. Gulielmus Ser Cicchi de Ravenna, uti *Falconierius* Domini Vguccii Vrbani de Casalibus, fatetur pro suo Salario accepisse florenos aureos 34. a Ser Luca Cappellano dicti Domini pro toto tempore sui servitii &c.

1388. Die XII. Madii, praesentibus Petro Ba-

Barattucci de Arretio, Dominico Paltrucca de Cortona, Discretus Gualterius Baldi de Florentia, uti Rationarius Magnifici, & Nobilis Domini Vguccii Vrbani de Casalibus &c. dedit in emphytheusim Guidoni de Sancto Miniate usum Baracteriae Communis Cortonae in tertio S. Mariae prope plateam S. Andreae, & alia confinia pro uno anno tantum; promittens solvere 70. florenos aureos, cum ea conditione, ut nemo alius possit ludere nisi in dicta Baracteria, &c.

Die 4. Iulii in Palatio Populi praesentibus, &c. D. Vguccius Vrbanus volens amplificare Civitatem Cortonae, eamque augere nobilibus, & virtute strenuis Civibus, Nobiles constituit, & declaravit Dominum Marchevaldum, Nannem Domini Ludovici Domini Dini de Rocca, Nobiles Cives Cortonenses, ita ut iisdem beneficiis & privilegiis fruantur, quibus originarii Cives fruuntur.

Die 14. Iulii memoratus Gualterius Baldi de Florentia Oeconomus, & Rationarius D. Vguccii Vrbani de Casalibus, soluit florenos aureos 50. &c.

Die 28. Iulii in Loggia Communis praesentibus Simone Parisgioli (e Familia Venutorum) & Ioanne Betti Cortonensibus, idem Dominus Cortonae Nobilem civem Cortonensem creat Antonium Ioannis Arretinum.

1388. Die ultima Augusti in Platea S. Andreae, praesentibus Ser Ioanne Ser Pecoronis, & Ser Antonio Andreuccii de Naldis, Nobilis & facundus Dominus Franciscus Colae de Mon-

MonteFlascone, Vicarius D. Vguccii Vrbani Potestatis munus acceptat, Salarium &c. qui die 21. eiusdem mensis in Claustro Palatii Episcopi declaratus fuerat Potestas, sive Praetor.

Die 10. Septembris in Palatio Domini Cortonae, praesentibus Domino Francisco Colae supradicto, & Paulo Feduccio, & Ser Iohanne Toscani de Cortona, Ser Bartholomaeus Ser Iacobi de Mercatello, Officialis Vectigalium Civitatis Cortonae, pro sex mensibus confessus est se accepisse a Ser Luca de Gratia de Cortona, nomine Domini Vicarii Generalis Cortonae, pro universo sui Officii tempore Florenos aureos ....

Die 26. Septembris in Palatio Domini Cortonae, praesentibus Magnifico Domino Carolo de Vicecomitibus de Mediolano, & Ghinolfino Arditi de Cortona, idem Dominus Cortonae declaravit suum Procuratorem Ser Lucam de Gratia suum Cappellanum (hic postea fuit Episcopus Cortonae, &c. e Familia Casalium, ut adnotat idem Notarius Baldacchinus in eodem Instrumento) ad liberandum, & quietaniam faciendam Franceschino Ser Lippi de Baldacchinis Cortonens. & eorum heredibus ad eum usque diem: qui in alio Instrumento promissit Domino Colae de Monte Flascone Vicario & Potestati Cortonae, se sine eius licentia non absuturum a Civitate, & Comitatu Cortonensi.

Die 14. Decembris in Platea S. Andreae, praesentibus D. Francisco Colae a Monte Flascone Potestate, & D. Luca de Gratia

tia Archidiacono. Cortonae, Carlo Volghae, Petro Andreucci, Guglielmino Ser Antonii, & Petro Pauli Cortonensib. Nobilis, Potens, & Magnificus Dominus Vguccius Vrbanus de Casalibus, Imperiali, & sua auctoritate iussit esse, & declaravit Cives Nobiles Cortonenses Barnabeum Angeli dictum *Cappuccio*, de Civitate Castelli, Antonium, & Angelum eius fratres, & filios eius, & descendentes.

1390. Die 2. Ianuarii Florentius Vannis Tibicen Civitatis Cortonae ex commissione proclamavit in Scalis Communis Cortonae, ut inter tres dies compareat si quis est qui creditor sit Domini Francisci Colae de Monte Flascone.

Eadem die idem Tibicen iussu Domini Cortonae bannivit ne quis cuiuscumque status & conditionis audeat deferre arma offensiva, & defensiva sub poena, &c. Florenorum aureorum, quarta parte danda denutiatori; his exceptis, qui per Schedulam habebunt licentiam a Domino Vicario Imperiali Cortonae, & ab his qui ex eius Familia sunt. Presbyteris prohibetur ingredi Tabernas ad commessandum usque ad XVIII. a Cortona lapidem, sub poena XXX. librarum, & accusator lucretur tertiam multae partem.

1390. Die 16. Ianuarii in cubiculo Domus Vicarii Imperialis, & Generalis Cortonae, praesentibus Domino Petroleone Lobi de Pierleonibus de Arimino, & Carolo Gori de Cortona, idem Dominus Cortonae ne res publica, & negotia quid detrimenti ex dilatione accipiant, iussit, ut facundus D. Franciscus Colae de Monte Flascone dignissimus Doctor, & Potestas, possit in-

indicare, iuris ordine servato, & non servato in Causis omnibus tam Civilibus, quam Criminalibus, &c.

Die 18. Ianuarii in Ecclesia S. Andreae (quae vulgo S. Lazari *del Bovarcho* dicitur, ubi tabe adfecti, et leprosi degunt) quinque Viris praesentibus, vacante Domino Cortonensi suo Rectore, et Gubernatore dudum absente, honesto viro Ser Antonio de Cansiano Comitatus Eugubii, quod ea non solum careat divinis officiis, et iam ruinam domus ipsa minitetur; ideo sapiens Vir Ristoruccius Benucci Ristori de Cortona, uti Syndicus Communis Cortonae Rectorum privavit eundem Ser Antonium, et in eius locum suffecit virtute, scientia, et fide laudabilem, virum honestum, et discretum Ser Ioannem Guidi a Pergo Comitatus Cortonae, ad honorem Dei, et pacificum, ac tranquillum statum praedicti Domini Vicarii Generalis Cortonae, ut sit eiusdem Domus S. Lazari *del Bovarcho* Gubernator. Deinde iustus, ac Reverendus D. Lucas di Gratia Archidiaconus Corton. commisit DD. Ioanni de Marchio Priori Marzani, et Honuphrio Bencivenni Canonico, et Rectori Ecclesiae S. Andreae de Cortona, et Vgolino Cortonensis Marci, Canonicis Cortonensibus, ut eant, et eum in possessionem constituant, etc. qui dicta die constitutus est.

Die 23. Ianuarii sapiens Vir, et multae existimationis Magister Paulus Ioannis a Monte Flascone, Medicus Domini Vicarii Generalis Cortonae, itemque Communis Cortonae, per Tibicinem in Scalis Palatii Communis Cortonae notum

notum fecit, ut intra hodiernum diem & crastinum, compareat coram Notario, qui haec scripsit, qui creditor est suus.

1389. Die 30. Ianuarii in Claustro Domus Reverendi & Honesti Domini Lucae de Gratia Archidiaconi Cortonensis, per instrumentum Deputati a Generali Domino & Vicario Cortonae, semper bono publico vigilante, decretum est quod Ars Mercatorum armentorum, & Ars Campsorum in posterum una simul conveniant, & faciendum curent Cereum pro festo Beatae Margaritae, & alium Cereum pro festo S. Marci, & cetera ut solent aliae Artes.

1389. Die 4. Februarii idem Magister Paulus Medicus &c. accepit florenos aureos CL. pro salario anni de pecunia Domini Vicarii Generalis per manum memorati Archidiaconi Corton. D. Lucae de Gratia.

Eadem die eiusdem anni, praesentibus &c. Reverendus Dominus Lucas de Gratia Archid. Corton. uti Procuraror Domini Vicarii Imperialis Vguccii Vrbani de Casalibus, iussit ut Artes, & Artium homines *Cimatorum*, *Pellicciariorum*, *Banbacariorum de Cortona &c.* debeant *facere unum Cereum; & quando contingat facere Cereum floridum, ponere signa dictarum Artium pro tertia parte. Et quando fieret Cereum non floridum, ponere insignia earum Artium pro tertia parte in uno folio chartae bombacinae valoris unius quattrini: & facere unum pryxidem Rectorum, & in ipso pyxide mittere de quolibet dictarum Artium, pro ut eis videbitur convenire: et illos in dicto pyxide mitte-*

re, videlicet meliores, & nobiliores ad mittendum: & quod dictae Artes, & homines dictarum Artium teneantur, & debeant obedire Brevi dictorum Sartorum, & ipsum observare in omnibus, & per omnia; & qui non observarit dictum Breve Sartorum incidet in penam quinquaginta florenorum auri: cuius pene medietas sit, & esse debeat Domini Cortonae, & alia pertineat ad dictam Artem Sartorum, Serratorum &c.

1389. Die 20. Februarii idem Archidiaconus D. Lucas de Gratia Procurator Domini Cortonae per rogitum Ser Petri de Ameria Cancellarii, iussit, ut Artes & homines Artis Merciariorum uniantur cum Arte Speciariorum, cuius Rectores sunt Silvester Nucciarelli, & Petrus Pardi &c.

1389. Die 4. Aprilis in Episcopio praesentibus Sapiente D. Cola a Monteflascone, & D. Honuphrio Bencivennis Maffei, & D. Martino Angeli Magistri Salvetti Canonico, Cortonensibus; Reverendus in Christo Pater, & Dominus Laurentius de Coppis Neapolitanus, Episcopus Cortonae, (de quo nonnulla iam adnotata superius sunt), in praestitum accepit a D. Luca de Gratia Archidiacono Corton. CC. Florenos aureos de propria pecunia, quam promisit restituere, & revera die 30. Iulii 1389. restituit, praesentibus D. Petro Vannis Canonico Cortonensi, & Vicario Plebis S. Mariae, & Nicoluccio Antonii Laurentii de Guiduccis &c.

1389. Die 27. Aprilis praesentibus nobilibus D. Petro

Petro Leone Lobi de Pierleonibus de Arimino, & Antonio Asculano, & Seraphino Spoletano, Nobilis Comes Franciscus Comitis Caroli filius de Puppio accepit merae praestationis causa a Magnifico, Nobili, & Potenti Domino Vguccio Vrbano de Casalibus, Vicario Imperiali, Domino Cortonae, Florenos aureos CCLXXV. & se intra annum redditurum promisit; quod si contra adcideret ius tribuit contra conveniendi quocumque in loco, sive Florentiae, sive Pisis, Lucae, Senis, Perusiae, Cortonae, Civitate Castellana &c.

Die 8. Maii in Cancellaria Troccinus filius Colae Tommasetti Fosci de Interamna stipendiarius Domini Cortonae, accepit pro mensibus XI. salarium & stipendium suum a Petro Barattucci Arretino, Oeconomo Domini Cortonae.

Die XX. Iulii, Ser Archileus de Ameria Cancellarius Domini Cortonae confessus est se accepisse Salarium pro toto sui Officii tempore, praesentibus eodem D. Francisco Colae & D. Luca de Gratia Archidiacono.

Die XIV. Septembris eiusd. in Cancellaria praesentibus duobus familiaribus Dom. Cortonae Dominus Bindaccius & S.' Socius de Montepolitiano, olim Cancellarius Domini Cortonae, pro mense & XX. diebus confessus est se accepisse Salarium.

Die XIX. Septembris in Ecclesia S. Andreae, octo hominibus praesentibus, convocati, & coadunati sunt infrascripti in eadem Eccl. ad pacem, concordiam, & remissionem faciendam, videlicet cum his de *Valiana*:

Ex una parte

1. *Laurentius Maffei*	9. *Ioannes Pagnucci*
2. *Nannes Iusti*	10. *Antonius Pucci*
3. *Marchus Blaxii*	11. *Christophorus Cardelle*
4. *Gorus eius frater*	12. *Vannuccius Martini*
5. *Fatiga Case*	13. *Ceccus Bartolomei*
6. *Oratius Mariellae*	14. *Michael Nucci*
7. *Christophorus eius fr.*	15. *Paulus Passi &*
8. *Naldus Ioannis*	16. *Angelus Nicolucci*

Dicto loco ex altera parte

1. *Nannes Vgolucci*	5. *Silvester Marchi*
2. *Pierus Pauli*	6. *Ioannes Nicolucci*
3. *Nicoluccius Peccie*	7. *Laurentius Iusti*
4. *Cecchus Ioannis*	8. *Bonazettus Donati*

Fecerunt pacem, & remissionem omnium contumeliarum, offensionum, & factorum, omnibus cum solemnitatibus, & terminis, ut in dicto Instrumento, sub poena mille librarum Cortonensium contra facientibus.

1389. Die 19. Septembris, in platea S. Andreae, praesentibus pluribus testibus, datur in emphytheusin praedium pro quinque florenis aureis solvendis quot annis mense Augusti in S. Maria, cum dimidia parte molendini in territorio de Montanare Cortonae, quod accipiunt Ioannes & Guidus Tofani de Montanare ab Ser Ioanne Ser Callia de Arretio Procuratore Dominorum Bartholomaei & Iacobi Domini Rainerii de Casalibus, qui ab eadem emphytheusi recesserunt.

Su-

Superſunt alia in hiſce Tabulis adnotanda, & expendenda. Oſtenſus eſt in Nocte Coryth. XVI. Codex membranaceus, qui ad Accademiam Cortonenſem ſpectat, qui inſcribitur: *Brevis, ſive Matricula Notariorum* ab anno MCCCXI. ad annum MDXIII. de quo ſuperius Capite VII. non pauca adnotata ſunt; quae & in hoc Capite locum habere poſſunt, quod Civilem Cortonenſem Hiſtoriam non parum inluſtrent.

Ad perpetuam memoriam in Nocte Coryth. XLVII. adnotatum eſt, menſe Decembri huius anni, iterum lapidibus ſtratam fuiſſe Plateam S. Andreae, ex pecunia *taſſae*, quam perſoluit, Familia *Bucciorum* de Monte S. Savini, quod in ordinem Nobilium Cortonenſium fuerit cooptata.

De Magnifico atque Inluſtri Viro Domino Nino Serninio Ludovici, & Eliſabeth Vagnucciae filio, multa adnotatu digna ſcripta ſunt in Nocte XXX. ſed quum praecipua ediderit Cl. Dominicus Maria Mannius in Obſervationibus in Sigilla medii aevi, ubi ſigilla Serniniorum adfert, & inluſtrat Tom. IX. pag. 41. & Tom. XV. pag. 47. ea heic a me praetermittuntur. Plena adeo ſunt mira eruditionis fruge medii aevi obſignatoria Sigilla, ut Eruditiſſimi Mannii exemplum ſecutus Cl. Adamus Frider. Grafey, ediderit Lipſiae anno MDCCIL. egregium Specimen, quod Decadem Sigillorum complectitur; quae olim fuere in Muſeo Eq. Sertorii Vrſati, Nobilis Veneti, & ipſe ea ſibi conquiſivit.

CAPVT XI.

ANTIQVA MONVMENTA INSIGNIORA NVPER INVENTA

PErtinent ad augendum Historiae tum Litterariae, tum Antiquariae decus, atque ad immensos eius fines amplificandos, Notitiae antiquorum Monimentorum, quae non solum in Etruria, verum etiam tota Italia, atque Europa frequenter effodiuntur. Nam & noscere, & scire loca, ubi ea eruta sunt, multum lucis adfert ad patrias Antiquitates explicandas. In Nocte III. Corythana, complura Numismata ostensa sunt, & donata Museo Cortonensi, quae etiam recensentur. Non pauca quoque describuntur Numismata sequioris aevi, quae iam inventa fuerunt in olla una cum aerea galea, & integro militari indumento ferreo, cum ense ad latus; quae nuper effossa fuerè in praediis Ecclesiae S. Ioannis Baptistae iuxta Castellum Oliveti, in ditione Civitellae, loco dicto *il Castellare*, subiecto Arci Civitatis Arretii, quae in emphytheusim hodie habent quidam agricolae. Erat hoc olim bene munitum Castrum, fossis circumvallatum. Ibidem adhuc cernitur Crypta subterranea, in qua triginta ferme ab hinc annis picturae antiquae cernebantur; quae hodie penitus evanuerunt. Ex his monetis nonnullae in Riccardiano

no Museo conlocatae sunt, nempe quae Imperatorum Constantii, Iuliani Apostatae, Valentis, Valentiniani Iunioris, Arcadii, Honorii, & Theodori Iunioris sunt &c. Non pauca Numismata Academiae Etruscae tum ex his, tum ex aliis Cimellis, donavit Egregius D. M. Antonius Coradeschius de Oliveto. Idem dono quoque dedit numisma aureum *Racbis Regis Langobardorum*, & alia superius enumerata; quae quidem omnia in Nocte III. Corythana recensentur.

In Nocte IV. Corythana postquam adnotatum est, in Vrbe Cortona, labente seculo XVI. exordium suum coepisse Academicos *Humorosos*, qui pro emblemate, & insigni sui Coetus pingebat Vitem, quae postquam amputata est, copiosum effundit humorem, adiecto Sole eam respiciente, & epigraphe RECISA FECVNDIOR; quam in egregio suo Opere *Storia della Ragione della Poesia* Vol. I. Dist. I. Cap. 2. laudat Vir Cl. Franciscus Xaverius Quadrius. Adlatus quoque exscriptusque est Articulus Epistolae, quam doctus vir, scripsit ad Cl. Baronem de Stosch die quarta Ianuarii huiusce an. MDCCLVIIII. qua discribitur nuper accurate observatum Tiburtinum Theatrum valde magnificum & sumtuosum, Statuis & columnis, aliisque ornamentis splendidissimum. Ea epistola, si genuino vulgari idiomate, quo scripta est, proferretur, rem censui me gratiorem Eruditis facturum. Ea igitur ita se habet.

„ *Trovandomi da qualche giorno nella mia Villa di Tivoli, sto occupato con infinito mio*

piacere ad osservare la bella scoperta di un antico Teatro, che si è trovato in questo luogo. In occasione, che il Sig. Marchese Origo faceva cavare tra certe sue antiche, e vaste rovine di edifizj, vi ha scoperto uno de più magnifici Teatri, che siasi visto fino ad ora. E' questi situato nelle rovine della Villa Adriana, distante cinquanta, o sessanta passi dal luogo, ove furono trovati i due famosi Centauri da Monsignor Furietti. Resta questi dalla parte di Levante, attaccato a quelle aperture ovate sotterranee da VS. Illustr. altre volte vedute; ove molti hanno creduto, che fossero gli antichi Inferi, della Villa Adriana. La sua lunghezza e di più di 250. palmi dalla parte della Scena; ove vedesi un altra fabbrica con tre porte, una nel mezzo, e le due altre negli spazj laterali, tutte uguali di grandezza; ma più alte della giusta proporzione. L' auditorio poi è composto di sette ordini di Sedili, tutti uniformi, che vanno a terminare sul piano, o sia Platea; e nel mezzo del mezzo cerchio si vede come una gran Nicchia, o Tribuna, che aveva un grande architrave di marmo, sostenuto da due colonne di granito Orientale. Questa Nicchia aveva i Sedili di marmo, sostenuti da una branca di Leone; apparendo poi nel suo centro uno spazio voto, ove era forse la Sedia dell' Imperatore, o d' altro Personaggio. Il Pavimento è di giallo antico, e di lavagna nera a opera: i gradini, e sedili del mezzo cerchio erano tutti sette foderati di marmi nelle loro estremità, avendo dietro per fi-

nire

Digitized by Google

nire di coprire il loro piano un grosso Mosaico di marmo bianco. Vi hanno ancora trovato due terzi di Statue, ma rovinate, di un gusto non inferiore al Lacoonte, ed all' Ercole Farnesiano. Si vede però, che questo mirabile Edifizio è stato antecedentemente cavato per i molti tagli fatti ne' piani; sopra i quali sono stati ritrovati frammenti diversi di varie colonne specialmente di bellissimo giallo antico. Benchè io abbia veduti varj magnifici antichi Edifizi, nessuno mi ha mai cagionata tanta ammirazione per la grandezza della mole, e per la precisa conservazione, che dimostra; e sarebbe una cosa assai lodevole il farlo dare alle Stampe, come io voglio suggerire all' Emin. Sig. Cardinale Alessandro Albani in occasione, che vuol essere a favorire questo mio ritiro.

Questo magnifico Teatro ci fa conoscere manifestamente quanto poco esatta sia la Pianta Stampata dal Contini per servizio della Casa Barberini; perchè parlando del luogo della Famiglia Bulgarini ivi adiacente, e parlando delle suddette Cave sotterranee, non fa poi alcuna menzione del Teatro, con tutto che questi sia una delle belle Fabbriche della Villa. Hò osservato tutto il muro dell' Orchestra, che è intatto; nè in esso apparisce minimo segno di cavità, e buca, dove potessero essere collocati i vasi di Eco, che narra Vitruvio, e che afferma Daniel Barbaro suo Espositore; onde io dubito, che nel disegnare, e descrivere molte cose antiche, siano stati talvolta presi grossi abbagli ec.

Ac-

Acceptis litteris die XXVI. Februarii huius anni, nunciatum est Romae in fundamentis, Coenobii S. Apollinaris, quod exstruitur, inventam fuisse columnam eximiae magnitudinis, & raritatis marmoream, *di giallo antico*, quae plurimi aestimatur.

In Nocte Coryth. XLIX. acceptis Litteris, Londini scriptis die XI. Novembris huius an. 1749. nunciatum est, praeteritis diebus in Silva *Hampshire* inventum fuisse veterem arcum & pharetram, in qua recondita viginti quattuor iacula ex arundinibus cum mucrone ex chalybe confecta: censent superfuisse post regnum Guillelmi Ruffi, qui ibi occisus est, iam ab eo tempore DCXLIX. annis elapsis. Pharetra & arcus Londinum perlati sunt, uti monumenta Heroum Familiae Regis Britanniae: illud etiam notandum tum iacula, tum mucrones adhuc intactos esse, nullaque aerugine, & labe corruptos.

Deinde prolatus est Articulus Epistolae scriptae a Cl. Abb. Philippo Venuto ad Amicum, qua antiquum Familiae Aureliae Mausoleum, Romae nuper detectum, his verbis describitur.

La soprintendenza, che il Regnante Pontefice ha data ad un mio Fratello sulle Antichità tutte, che scopronsi a Roma; mi pone in istato di potere su tal particolare sodisfare la vostra curiosità, ed in tal congiuntura adempirò ancora in parte ai miei doveri.

Nel principio adunque del mese di Febbrajo di questo anno 1745. scavandosi in un Campo, un miglio distante dall' antica Porta Lavicana, detta

oggi

oggi Porta maggiore, fu scoperto un antico sotterraneo Edifizio, stato fatto per Sepolcro de' descendenti, e de' Liberti di una Romana Famiglia. Può tale Edifizio dirsi Mausoleo, ben meritandone tal nome, e per la sua spaziosità, e per gli ornati, che già vi furono. E' di figura rotonda, e ben costrutta, sul gusto de' celebri Mausolei di Cecilia Metella, figliuola di Quinto Cretico, di Munazio Planco, e dei Plauzj, che stanno in piedi finora nella Campagna di Roma, e presso Gaeta. Questo però è appartenente alla Famiglia Aurelia, come dalla Inscrizione trovatavi si deduce; ed è più grande, di quello della Famiglia Cecilia. E' il suo diametro di 190. palmi Romani, preso in tutto il suo corpo.

Vi si entra per un corridore, o vestibolo lungo 60. palmi. Da questo vestibolo entrasi in una gran Camera di figura quadrata, della quale non mi è nota la misura. Sono in questa Camera tre nicchie, che sembrano destinate per tre Statue di Padroni di questo Sepolcro, le quali però ivi non si sono trovate. Per buona sorte ne è stata conservata l'Iscrizione, la quale ci fa sapere, quali furono i Padroni di questo Sepolcro. Ella è in tali espressioni concepita.

M. AVRELIVS . SYNTOMVS
ET . AVRELIAE . MARCIANAE
AEDIFICIVM . CVM . CENOTA
PHIO . FILIIS . LIBERTABVSQ. SVIS.
A . SOLO . EXTRVXIT .

Che

Che vale a dire: Marco Aurelio Sintomo fece erigere questo Edifizio con un Cenotafio, ad onore degli Dei Mani; per Aurelia Marciana, per i figliuoli suoi, e pe' suoi Liberti.

Ognun sa, che gli Antichi Romani sempre fabbricavano i Sepolcri loro lungo le strade maestre: e di fatto tale è questo posto sulli confini della Via Prenestina; e da ciò si può con più sicurezza conoscere, dove questa Via conducesse.

De nuper inventis Antiquitatibus ad Resinam prope Regiam Villam Regis utriusque Siciliae, nonnulla superius adnotata sunt; praesertim de eximia marmorea Tabula, quae pictum Nymphaeum exhibet elegantissimum. Effossa quoque est Tabula aerea, quae continet honestam missionem concessam ab Imperatore Claudio Trierarchis & Classiariis militibus aliquot Classis Misenensis apud Retinam consistentes; ubi etiam inventum est ingens aedificium, quod aliqui Navale putant, ubi stationem habebant milites Classiarii. De his litterae a doctis amicis Neapoli scriptae ad Academicos Etruscos adferuntur in Nocte Corythana XXXIV.

Ferunt ibidem quoque inventam basim marmoream cum hac epigraphe.

DIVO . IVLIO
HERCVLANENSES

Colligimus, marmoream statuam Iulio Caesari post eius mortem ab Herculanensibus de-

daci-

dicatam, & conspicuo Vrbis loco positam fuisse.

In Nocte Coryth. XLIII. adfertur Epistola docti Amici Neapolitani, qui postquam multa de genuina Inscriptione Equestris Statuae M. Nonii Balbi marmoreae adnotavit, haec subdit; quae uti scripta sunt adferimus.

E' immenso il tesoro delle antiche reliquie di là estratte, e che tutto di sì estraggono. E' impossibile darvene un estratto, o sia un dattaglio; anche perchè non tutto si può vedere. Ne' giorni passati si trovò un' intera belissima Consolare Statua, più grande assai del naturale.

Si è trovato un intero pane antico, simillissimo ad un altro, che è dipinto in un pezzo di maraglia, pure di là estratta. In questo che è nero, e bruciato, si vede ancora la marca del Fornaro assai grande con lettere, che io non potei leggere, perchè sta chiuso dentro un cristallo.

Si è pure scavato un Marmo, che mostra la maniera con cui i Pittori facevano i loro disegni, ed è Greco. Un baßorilievo che è assai bizzarro, mi darà motivo per una Dissertazione, che vi manderò, quando sarà compita, per trasmetterla alla Accademia Etrusca. Haec scribit Amicus Neapolitanus ad Amicum Romanum die XXX. Septembris MDCCXLVIIII.

Inventa quoque memoratur ab eximio antiquo Pictore absoluta Tabula, quae exhibet festivissimos complures Genios quorum quisque aliquam exercet artem, inter quos etiam Funambuli. Pulcherrimo artificio pictae complures personae Scaenicae observantur, & encarpia floribus

bus, ac fructibus mire referta: quae antiquae pictae Tabulae nuper Regiae Pinacothecae antiquae cum ceteris iam memoratis accesserunt.

Ex alio articulo Epistolae, quae missa est Neapoli, scripta die tertia Septembris, anno MDCCXLVIIII. quae adfertur in Nocte Coryth. XXXVIII. haec innotuere. *Si è trovato nei sotterranei d' Ercolano a' Portici una Casa, che si vede, che fu d' un Uomo ricco; ove si è cavato oro, ed argento in gran quantità, monete, pendenti, anelli &c. Ora si fa una gran Villa regia a Caserta, e vi si spende gran danaro.*

Illud etiam notatu dignum, quod Excell. Princeps *Dominus Fabricius Columna*, magnus Neapolitani Regni Comes Stabuli, dum Summo Pontifici Benedicto XIV. de more album equum, vulgo *Chineam*, offerret, erigi iussit Molem admirabilem, & magnificentissimam, noctu ludicris ignibus emittendis incendendam, qua exhibuit antiquum Theatrum Herculanensium, iam inventum iuxta regiam Villam Porticiam, quae accuratissime in Calchographica Tabula aerea expressa est. Hanc Academicis Etruscis ostendit in Nocte Coryth. XXXIX. Cl. Marchio & Eques Venutus.

CA-

CAPUT XII.

VIRORUM ALIQUOT CORTONENSIUM INLUSTRIUM ELOGIA.

ACADEMIAE ETRUSCAE CORTONENSIS praecipuum illud & valde laudabile institutum est, ut in dies augeatur ac locupletetur Historia Virorum Inlustrium Cortonensium, eorumque praeclara gesta, ac praesertim in patriam, atque in litterariam rempublicam egregia merita commentariis exposita, atque elucidata, in lucem proferantur. Magna laude, & commendatione plane digni complures Viri, qui in hoc Florilegio memorati a me sunt. Ingens tamen superest numerus, qui implent integrum plenissimum Volumen Historiae praestantium Hominum, quod iam fere confecit Ornatissimus Eques Hierosolymitanus Fr. Hieronymus Serninius, de gloria patriae suae, deque ipsis litteris optime meritus. Splendidissimam hanc spartam totam ei relinquimus; id tantum in votis habentes, ut quantocius fieri possit, hae fruges, ac divitiae eruditionis publico bono depromantur. In iisdem Historicis Commentariis facile locum, ut arbitror, habebunt non paucae etiam nobilissimae Feminae Cortonenses, quae studiis suis litterarum gloriam splendore multo honestarunt.

Illud etiam apud Academicos Etruscos in more positum meritis laudibus ornare tum optimos Ci-

Cives, tum etiam Exteros quoque, atque eos praecipue, qui Antiquitatis Thesaurum augent quamstudiosissime, & frequenter ad Academicos Cortonenses mittunt eruditas lucubrationes suas, quae in publicis consessibus leguntur, vel quidquid rarum & notatu dignum detectum est, per litteras exponunt, & delineationes cum descriptione animo offerunt lubentissimo, ac liberalissimo. Horum litterae leguntur, & diligenter in Regestis servantur. Quum artes optimae honore alantur, & crescant, & laudibus & gloria ornati clari Viri multo acrius ac vehementius ad res praeclare gerendas incendantur; bene, ac sapienter institutum est, ut meritis honestamentis condecorentur. Inter hos principem obtinent locum Nobilissimi LVCVMONES, qui Litterarum studiis, ac Literatorum laboribus, atque aerumnis humanissima favent liberalitate. Mox celebrantur Academici illi, qui de patriis Antiquitatibus investigatis auctisque optime meriti sunt: quibus cum illi coniunguntur, qui monumentis omnigenae eruditionis dono datis cum Museo, tum Bibliothecae Cortonensi, oblatisque eruditi ingenii curis, eiusdem Academiae incremento, splendori, & gloriae quammaxime student, ac strenuis conatibus opitulantur.

Memorantur igitur in Actis, quae ab Academicis Etruscis lecta sunt, ac perspecta, egregia cum edita, tum inedita opera; quarum vigiliarum, ut specimen aliquod heic exhibeam, ea breviter tangam, quae in hoc ipso Annali luculentius describuntur, ac declarantur. Ad-

no-

Digitized by Google

notatum est in Nocte Coryth. XIV. ex Clariss. Iosepho Maria Brocchio, Sanctorum, ac Beatorum Florentinorum Biographo, pag. 202. eximiis Scriptoribus Cortonensibus, qui Saeculo XIII. floruerunt, addendum esse *Fr. Vitum de Cortona*, S. Francisci Assisinatis Patriarchae discipulum; nam ipsum scripsisse adfirmat Vitam *B. Humilianae de Cerchiis*, Matronae nobilis Florentinae, eique coaevus fuit: nam eadem Beata Huwiliana orta est anno MCCXIX. obiit autem anno MCCXLVI.

Probe teneo, me superius Capite VII. promisisse nonnulla notatu digna adlaturum de eximio Cortonensi Latino Poeta Ioanne Baptista MADALIO; quae nunc praestabo. Huius Carmina tum edita regnante Romae Divo Leone X. tum etiam manu exarata, inter quae complura nondum in lucem prolata, exstant, & adservantur in lectissima Bibliotheca Sellariana. De Madalio pauca haec primum lubet adferre adnotata in Historia Litteraria Serniniana, de qua supra diximus.

Gio: Battista MADALIO fu celebre Poeta Latino del tempo suo. Scrisse molte Elegie, e Poetiche Composizioni Latine, delle quali molte sono alle Stampe. Dimorò molto tempo in Casa del Magnifico Lorenzo de' Medici, Padre di Leone X., a cui molte delle sue Opere dedicò. Fu accettissimo al Cardinal Passerini (Cortonese) che seco lo trattenne molti anni. Filippo Baldacchini nel suo Libro della Fortuna pag. 37. fa di esso menzione onorevole; e similmente lo lodano gli Scrittori tutti Cortonesi.

Aggiungesi, che M. Rinaldo Baldelli nel suo Trattato delle Famiglie Cortonesi, al paragrafo della Famiglia Medagli, *alla lettera M. dice*

Medagli , *ovvero* Mazuoli , *moderni* . „ Di questi fu Gio: Battista Medagli da Cor- „ tona , dotto Umanista ; del quale mettere- „ mo a suo luogo alcune Composizioni quì „ sotto . „ *Fin quì il Baldelli , che visse nel* 1570. *Notisi, che la Famiglia Mazzuoli si trasferì verso la metà del Secolo XVII. scorso a Siena in persona del Capitano Dionisio Mazzuoli, descendente (per quello si crede) dal Celebre Francesco Mazzuoli , detto* il Parmigianino . *Fu celebre Ingegnere, ed Architetto, Scultore, e Capitano d' Artiglieria. Tolse donna a Volterra ; d' onde si trasferì a Siena. Da questo discesero eccellenti Pittori, Scultori, ed Architetti, de' quali ne sono anche in oggi. Il verso sotto l' Arme del Card. Passerini nel Palazzo de' Signori Magnifici Priori in Cortona è di Gio: Battista Medalio.* Id superius adnotavimus Cap. VIII. pag. 89.

De Ioanne Baptista MADALIO Poëta, sui temporis eximio, elegantissimoque *Ovidio Cortonensi*, pauca nunc adnotare, operae pretium est ex praelaudatis duobus Codicibus Bibliothecae Sellarianae. Primum delibabo, ea quae continet Codex , qui impressus est, ni fallor, Romae, aureo Divi Leonis Papae Medicei aevo. Hic Codex olim fuit *Francisci Laparellii*, Nobilis Viri Cortonensis . Adposito in fronte Epigrammate manu exarato, ipse Madalius (ut vi-

videtur fato functus) eum adloquitur. Sequitur alterum Epigramma pariter fcriptum, quo *Francifcus Vannutius* Patritius Cortonenfis ipfum Madalium laudat.

Mox incipiunt Poemata eiusdem Madalii, impreffa paginis LVI. quae tamen non numerantur; & quidem hoc ordine.

I. *Io: Baptiftae Madalii* (fic fcriptum) *Poetae Cortonefis ad Tanaim Nerlium, Petri Tanais filium*, SILVA, cui titulus eft LAVRVS. Lauri decus, virtutes, & Daphnes fabulam egregie, atque eleganter exponit. Fuit *Tanais Nerlius* inter Florentinos Proceres nobiliffimus, egregius Poeta, cuius Poemata impreffa leguntur in Opufculo, quod ab eo LAVRETVM infcriptum eft. Hunc multis laudibus ornat *Nicolaus Martellius* in Epiftolis fuis pag. 18.

II. *Ad Antonium Nerlium Petri Tanais filium eiusdem Madalii SILVA, cui titulus eft HEDERA. Antonius Nerlius* in fequenti Epigrammate ibidem adpofito Madalium Praeceptorum fe obtinuiffe gloriatur.

III. *Ad Carolum Becoffum MYRTVS*. Deinde fequuntur in Madalii laudem haec Epigrammata.

TANAIS NERLIVS.

Pontanum loquitur generofa Neapolis unum:
Et Carmelitam Mantua docta facrum.
Facundi gaudent Mutinenfes carmine Saxi;
Laetatur Gallo Martia Roma fuo.
Nunc quoque MADALIVS dicetur laudibus amplis
In Cortonenfi gloria prima folo.

Digitized by Google

ANTONIVS NERLIVS.

Gaudete Ausonii: post plurima saecula tandem
Vester ab exsilio Naso poeta redit.
Corpus inire aliud, qui nos de corpore, dixit:
Accepere modo verba fidem Samii.
Quis neget? ecce mei noscis sub corde Magistri
Nasonem nostris vivere temporibus.

En igitur tum patrem Tanaim Nerlium, tum eius filium Antonium Phoebea laurea donatos in Litteraria Florentina Historia recensendos, hinc intelligimus. Tot praestantium Poetarum Carmina, nempe *Madalii*, & *Nerliorum*, cur in Florentina Collectione *Carminum Illustrium Poetarum Italorum* Tomo VI. edito anno MDCCXX. praetermissa sint, nescio. In supplementis facile addi poterunt.

IV. Ad hunc ipsum Codicem redeo. Sequitur: *ad D. Antonium Canisianium* (nunc dicimus *Canigiani* ex antiqua nobilissima inter Florentinos Optimates Gente) *Equitem Hierosolymitanum*, *Io: Baptistae Madalii SILVA*, *cui titulus est CYPARISSVS*.

In fine haec Carmina ita laudantur a memoratis ornatissimis Viris.

TANAIS NERLIVS.

Qui sacra Madalii legisti Carmina Vatis:
Censuram dicas an mereatur Opus?

AN-

Digitized by Google

ANTONIVS NERLIVS.

Interiora placent doctae mihi viscera Silvae:
Carminaque & sapiunt, & bene culta iuvant.

Antiqua CCC. Proverbia, quae in ore sapientum, atque etiam interdum popularium sunt, totidem perelegantibus Distichis mirifico ingenio, & lepore expressit Madalius, quae ita dedicavit, atque inscripsit:

V. „ Io: Baptistae Madalii Corton. ad Pe„ trum Franciscum MEDICEN PROVERBIA. „
Eum ita in dedicatione adloquitur:

Parve liber celeri MEDICVM pete limina gressu:
Grataque fer Domini dona futura tui.
Namque licet tota Vates ex urbe fugentur;
Vsque tamen Musis haec Domus una patet.
Vade, sed admissus fac commoda tempora serves:
Nam mage captato tempore cuncta placent.
Cum tua conspiciet placido munuscula vultu,
Madalius dicas hoc tibi mittit opus.
Cur mensura brevis tibi sit, si forte requirat:
Dic virtus parvo corpore maior inest.
Maius Erythraei precium meruere lapilli;
Quam de Tyrrhenis grandia saxa iugis.
Quid mirum est, vastum si flumina continet aequor?
Id, fluvius totum si capit, aequor erit.
Hinc si scire velit, potius cur Disticha mittam;
Dic vulgata brevi carmine dicta iuvant.
I, demum felix: at si mordebere, dentis
Cum tibi sit Medicus, vulnera nulla time.

VI. Coronidem Codici imponunt duo Epigrammata, quae silentio minime praetereunda esse cenlui.

EPITAPHIVM DEAE CORTONENSIS.

Quisquis es, hic quaeso, paullum consiste Viator:
Carminaque haec madidis perlege pauca genis.
Patria cui CORYTHVS, clarique fuere parentes:
Hoc Dea sub duro marmore clausa cubo.
Aurum, forma, pudor, morerer quin flore iuventae,
Flectere fatales non valuere Deas.
Sola urina mihi poterat succurrere: cuius
Clausit iter nimio menstruus orbe tumor.
At Dea si cecidi, & mortem evitare nequivi;
Mortalis fugiet quomodo turba necem?
Disce igitur nullis mundi confidere rebus:
Haec ego te volui nosse; Viator, abi.

AD F. APOLLONIVM MINIATENSEM.

Bacchus, Apollo, Venus, tria Numina magna tuentur
Vates: nec culto crine carere sinunt.
Namque hedera, ac lauro myrtoque virentia cingunt
Tempora: pro numeris terna corona datur.
Te reor arboreo cum munere forte careres,
Madalio donis consuluisse novis:
Bacchus vina, modos Phoebus, Venus alma columbas,
Quae mihi misisti, cuncta referre solent.
Munera, quae sacris praebent tria Numina Musis;
Cum dederis solus, Numina vincis homo.
Vina, columbarum pullos, carmenque dedisti,
Tu triplex triplici munere numen habes:

Cre-

Crede igitur, semper dederis si talia nobis,
Tu Venus ac, Bacchus, tu mihi Phoebus eris.

Heic explicit Codex, nulla adiecta notitia loci ubi impressus est.

VII. Ad alterum eximium manu conscriptum Codicem Sellarianae Bibliothecae adcedo, e quo pauca haec veluti e Musarum amoenissimo viridario perlubet decerpere. Primum in eo Gregorii Tifernii Poemata adferuntur; Medalii vero in eo multa sine ordine posita, cum aliis intermixta leguntur, quae heic enumerare consilium est. Pag. 26. eiusdem Codicis adfertur eiusdem I. B. Madalii Elegia in laudem patriae suae Cortonae ad *D. Marcum Antonium Laparellium*, cuius primos versus nunc dabo, reliquos alibi; nam ex his laudes nobilissimi Civis, quae ad hunc ipsum locum ornandum pertinent, eruuntur.

Maxime Dux, Marce Antoni, dignissime princeps
Vrbis, & antiquae vir decus ipse meae.
Gloria, fama, decus, Musarum clare Sacerdos,
Vnica doctorum spesque salusque virûm.
Historias quamvis tibi suspicor esse patentes
Antiquas omnes; sed tamen ista silet.

VIII. Mox sequitur praenobile Poema, quod PARNASVS inscribitur, praemisso dedicationis titulo, nempe Epigrammate decem versuum ad L. Alpherium, quem laudat, & ipsum praeclarum Musarum alumnum.

IX. Adcedit Elegia *Mariano Corythonensi Ordinis Minorum Custodi*.

X. Idem *integerrimo, ac eruditissimo Adolescenti Scipioni Pandordeo Corythonensi.*

Mox alterum sequitur, hoc cum exordio:

Quam bene limatum nuper tua Musa retexit
Carmen, & ad nostros iussit adire Lares!
Non equidem posset facundo pectore dici,
Quam placuit digitis scripta tabella tuis &c.

XI. Sequuntur alia, sed partim foedata, & deleta, multa tamen profert in laudem patriae suae, & illustrium Civium; quod Poemation ita Madalius concludit.

Ergo tribus plures peraguntur milibus anni,
Ex quo sunt Corythi condita tecta tui.
Dardanus, Aeneas, & filius inde Quirinus,
Hinc Latiae Caesar gloria gentis adest.
Quis neget hos igitur Corythum posuisse penates,
Quis neget has patrias incoluisse domos?
Grata Deis tellus: nullis superabilis armis,
Et populosa viris, & spatiosa magis.
Sunt Corythona tibi numerosa palatia rure,
Et Cerere, & Baccho fertilis omnis ager.
Sunt tibi consilio validi, nec non tibi Cives
Eloquio clari, sed gravitate magis.
Aurato insignes titulo: doctique Poetae,
Iuristae, Astrologi, ...
Hanc superi servent Vrbem, sanctumque Senatum.
Exultent, Cives, gestiat hic populus.
Vrbs crescat: Michael servet haec moenia, Marcus
Divi: sit fautrix Mater & alma Dei.

XII. Sequitur Elegia de suis amoribus *ad Marioctum*. Pag. 51. legitur hoc eiusdem Madalii Epigramma, de quo infra num. 53.

Nasonem Sulmo loquitur; Verona Catullum:
Vda cothurnato Mantua vate tumet.
Fervida doctiloquo laetatur Africa Flacco;
Corduba Lucanum tollit in astra suum.
Hispani lasciva probant Epigrammata Cives:
Ipse ferar Corythi gloria summa mei.

Alterum *ad Vrsinam* infra num. 67. *ad Alexandrum Felsineum* num. 68. *ad Petrum Laparellum* num. 69. Pag. 70. huius Codicis post Epitaphia Inlustrium Virorum occurrit eiusdem Madalii Elegia, cuius argumentum *Fugitivi leporis exemplo, libertatem esse rebus omnibus anteferendam* Pag. 73. Eiusdem Elegia *ad Nicolaum Bal.* ut puto *Baldellium*, quae est elegantissima, adfertur.

Quod sequitur Carmen inscriptum HEROICA SILVA, eidem Madalio tribuendum videtur, licet eius nomen non praeferat. Habetur pag. 78. Elegia *ad Marioctum*; qui nam vero hic sit, ex sequentibus liquet: ea ita incipit:

Caerula iam roseo vehitur super aequora curru.

Pag. 87. *Elegia de Domini Nostri Iesu Christi Nativitate* ad R. Patrem Dominum *Iustum Praepositum* Cortonensem. Item eiusdem *Hymnus in Domini Nativitate*. Pag. 94. *Ad D. Ioannem Baptistam de Vannutiis de Obitu fra-*

Digitized by Google

fratris. Pag. 95. *Mariotto Passerinio Physico Corythonensi*. Pag. 97. sequuntur complura Madalii *Epigrammata*; diversa tamen manu exscripta: item *Eclogae duae Pastorales*.

In fine tandem huius Codicis pag. 117. habetur eiusdem praestantissimi Madalii Elegia ad *Mariottum*, quam finem versus ornat laudibus *Petri Soderinii*, famigeratissimi Florentinae Reipublicae perpetui Vexilliferi Iustitiae: cuius gesta antea inedita, a Silvano Razio descripta, nuper edenda curavit Nobilissimus Petrus Comes Soderinius Vir Patricius tum Florentinus, tum Romanus, & volumen illud magnifico cultu, elegantissimisque ornamentis & monumentis praeclarissimae Gentis suae locupletavit. Hoc ipsum mihi, & Inlustri Soc. Columbariae Flor. in qua adscriptus est, dono dedit.

In eodem Sellariano Codice primum scripta leguntur Poemata GREGORII TIFERNII, qui patria Cortonensis fuit. Celebre est huius eximii Poetae nomen, adeoque tam notum, ut nil addi possit. Inter eius Poemata in hoc Codice chartaceo quartâ forma haec habentur.

I. *Hymnus in Trinitatem*.
II. *Hymnus in Virginem Mariam*.
III. *Triumphus*.
IV. *Epigramma in laudem Navalis Veneti*.
V. *Epigramma ad Petrum Aureolanum*.
VI. *Ode ad Petrum Bombellium*.
VII. *Ode ad Ludovicum Mantuae Principem Illustrissimum*.
VIII. *Epitaphium Silvinae puellae*.

IX. Epi-

Poemata huius clarissimi Viri perpauca haec in lucem prodiere Flor. in Tomo IX. inter *Carmina Inlustrium Poetarum Italorum* pag. 264. nempe *Vaticinium cladis Italiae* num. XXIV. *De miseria humana*, seu *vitae fragilitate* n. XXXII. et re-

& reliqua, quae heic recensita sunt n. XI. XVIII. XXVIII. XXXI.

Pag. 41. sequuntur *Epitaphia Inlustrium Virorum*, quorum mihi Auctores ignoti; aliqua tamen a Madalio exercendi ingenii causa forsitan confecta; plane elegantissima sunt, & non pauca multum lucis Historiae eorum temporum adferre possunt.

EPITAPHIA.

1. *Octaviani Imperat.*
2. *Alexandri Sphorzae.*
3. *Constantii Sphorzae.*
4. *Leonis Sphorzae Constantii F.*
5. *Galeatii Sphorzae Mediol.*
6. *Iacobi Picinini.*
7. *Senecae Cordubensis. Epitaph. Pueri.*
8. *Dantis Poetae Flor.*
9. *Friderici Duc. Vrbini.*
10. *Roberti Sansae.*
11. *Scipionis Africani.*
12. *Antenoris Troiani.*
13. *Scipionis Afr. Maioris.*
14. *Hersilii, & Smiraldae.*
15. *Aliud, & alio modo.*
16. *An. Bi. Eq. Senens.*
17. *Rhosae puellae Ilcinensis a viro iugulatae ob zelotypiam Alex. Felsinei.*
18. *Lupi Eq. & Poetae Patavini.*
19. *Epitaph. cuiusdam Potoris.*
20. *Syxti Pont. Max.*
21. *Iohannis Boccaccii.*

22. *Cal-*

51. Epi-

107. *In Pontificem Max.*
108. *Epigr. Caroli Mantuani neç non Civis Corytb.*
109. *Eiusdem in Deambulatorium sub Insi. Francisci Principis Corytboneunsis.*
110. *Alex. Felsinei Carmina.*
111. *Septem Sapientum Carmina.*
112. *De Didone sçulpta in anulo Alex. Felsinei.*
113. —— *Carmina Dominici Palladii Sorani ad Hieronymum Leandrum Galatheum concordialem suum.*
114. *Cuiusdam Poetae ad Cam.*

Complures inluſtres Viri Cortonenſes, de litteris optime meriti, innotuere expenſo in Corythanis Noctibus ſuperius memoratis, ac praeſertim in XL. alio eximio Codice chartaceo, qui exſtat in Bibliotheca Sellariana, quique ſaeculo XV. exaratus eſt. Bonas litteras in pretio Cortonae habitas, atque excultas docet, teſtaturque adoleſcentes in re Grammatica per hoſce doctos viros ea aetate probe inſtructos fuiſſe. Inter hoſce egregios Grammaticos eminet, & multa cum laude memoratur SILVESTER CORTONENSIS, quo cum arctiſſimo amicitiae vinculo iunctus eſt *Gaſpar de Regio*, quorum mutuae Epiſtolae in eodem Sellariano Codice adferuntur. Memoratur etiam GVIDO INSVLANVS, Grammaticae artis Praeceptor apud Peruſinos; quem patria Cortonenſem fuiſſe, & Cortonae Grammaticas inſtitutiones dediſſe vetereſque Auctores interpretaſſe, ex iisdem Epiſtolis colligimus.

Qua

Qua praestarent eruditione hi, qui apud Veteres *Grammatici* dicebantur, nuper ex lucubrationibus, ac Dissertationibus praestantium Litteratorum, praesertim Petri Burmanni Iun. Franc. Oudendorpii, & Io. Ernesti Immanuelis Walchii pererudite ostensum, atque exploratum est. Hi emendandis inquinatis Codicibus operam summo studio, ac diligentia dabant. *Gaspar de Regio* in Epistola ad *Silvestrum Cortonensem*, gratias ei agit plurimas, quod ab eo pervetustum Festi Codicem accepisset, ut sibi exscriberet. Complures Epistolae in hoc Codice adferuntur: ex his perpaucas hasce, quia multa notatu digna continent, excerpere, atque exscribere operae pretium me facturum putavi; quae nunc primum ex ipso penu vetustatis, in quo latuere, depromtae in lucem a me proferuntur.

Sed antequam id faciam perlubet alios Litteratos Viros nominare, ad quos Epistolae scriptae sunt; mox nonnulla de iisdem Auctoribus adnotare, quae ad Historiam eius aevi litterariam pertinent. Scripsit idem *Silvester* Cort. Epistolam ad *Nicolaum Matthaei Ioannis Thomae de Cortona*. Hanc, Codicis ordinem secutus, primo loco mox proferam. Hic Silvester *Cortonensis* creditur a Cortonensibus patriae Historiae peritissimis, quod fuerit filius *Ristori*, *Tofani* (nempe *Christophori*) nepos, e nobili Familia Cortonensi *de Ristoris*, quae ad hoc tempus floret, vigetque. *Nicolaus* vero, ad quem scripsit Silvester, ex antiquis monumentis eruimus fuisse Iuris utriusque Doctorem, atque

e nobilissima Tommasiorum Familia Cortonensi: quod luculentius mox adstruetur, quum sermo *de Claris Historicis Cortonensibus* instituetur.

De *Sancte*, sive *Sanctio* Cortonensi, nihil ad hunc diem innotuit praeter haec, quae nobis exhibet pretiosus hic Codex Sellarianus. Constat eum saeculo XV. floruisse, & in litteris excolendis praestantem laudem obtinuisse. Profecto ex antiquis Cortonensibus Historicis perspicuum est, eam *Sanctorum* familiam, sive *de Sanctis*, olim floruisse, quae exstincta hodie est.

Vagnuccia Familia, inter Cortonenses nobilitatis splendore ornatissima, multos Inlustres Viros numerat, inter quos adcensendus hic Dominus Iacobus de Vagnucciis, Summi Pontifices Nicolai V. familiaris, qui in Sacro Palatio commorabatur anno MCCCCXLVII. Summum Ecclesiae Hierarcham hunc aliosque egregios doctrina, & moribus Viros impense amasse, & munificentia exornasse, constat. *De claris Perusinis* Grammaticis, qui in hoc ipso Codice laudantur, multa adnotari heic possent, ni extra choream progredi viderer.

Adde alios complures, ad quos sua Poemata scribit Ioannes Baptista Madalius, qui superius indicantur. Iidem Vannutii ab eo dicti, qui in Sellariano Codice, (de quo superius pag. *66.* ibi & seqq. multa adnotavimus,) atque in patriis Historicis monimentis, *Vagnucci*, ut & hodie, dicuntur.

EPI-

EPISTOLA I.

Ad Nicolaum, Matthaei, Ioannis, Thomae de Cortona.

„ Silvester Cortonensis S. D. Nicolao suo.
„ Laetum, ac iocundum hodie accepi nun-
„ tium, & qui magnum mihi attulit gaudium:
„ cum ab Honophrio Vagnuccio concive nostro
„ nuper ad patriam remeante, te cum viro quo-
„ dam praestantissimo, & pro sacrosancta Ro-
„ mana Ecclesia Collectore, honorabiliter, utili-
„ terque in Hispaniam profecturum audierim.
„ Scriptum etenim est, gloriam agendo, per-
„ constancoque parari. Bonum est enim
„ neque fortunae, neque tempori turpiter
„ cedere; sed impigrum, magnanimumque om-
„ nibus se praestare. Invenisti igitur, mi
„ Nicolae, si vera sunt, quae afferuntur, locum
„ te imprimis dignum: quam rem mihi certe
„ scias gaudio esse, cum ob multa alia, tum
„ maxime, quod & parentes, & affines tuos,
„ & me, qui tuus sum, & compatriotas alios
„ quoscumque nostros plurimum iuvare poteris,
„ quum felicitatem, aut honorem, aut dignita-
„ tem aliquam fueris adeptus, quocumque
„ tuum auxilium implorare fuerit futurum. Tu
„ autem si fratres tuos, qui trans mare ne-
„ gotiantur, militantque, adieris, iube illos om-
„ nes meo nomine salvere, & maxime Philip-
„ pum: vehementer enim illum amo, atque di-
„ ligo, ac si meus esset frater. Errores enim

 in

„ in his litterulis, si qui insunt, ad unum e-
„ mendа; nihil quippe recte scriptum, aut
„ dictum puto: de quibus omnibus, & rebus tuis,
„ ut me certiorem facias, oro. Vale, & me
„ ama, ut soles. Cortonae XVIII. Kal. Fe-
„ bruarias, Nativitatis Domini anno M.CCCC.-
„ XLVII.

In sequenti Epistola ad eumdem Nicolaum dolet Silvester sibi non occurrisse concives suos *Ser Christophorum*, & *Honuphrium Vagnuccium*, qui diversum iter tenuere. Rogat deinde, ut si quos libros habet, vel *Gasparini* Epistolas, vel *Caesaris Commentaria* de Civili Bello, vel *Senecae* Declamationes, Michaeli suo scribat, ut ei per aliquot dies concedat ad exscribendum. Ex Cortona XIV. Kal. Martias M.CCCC.XLVII.

Sequuntur Nicolai Cortonensis ad praefatum Silvestrum aliquot Epistolae.

EPISTOLA II.

Ejusdem Silvestri ad Dominum Iacobum de Vagnucciis in Sacro Palatio commorantem Romae.

„ S*ilvester Iacobo Vagnuccio Cor. S. D.* Etsi
„ non dubitabam quin pro loco mihi aliquo
„ vel dando, vel acquirendo intentus vigila-
„ res, cum propter innatam quamdam, ut ita
„ loquar, tuae virtutis opinionem, & ea, quae
„ cum abs te discessi novissime promisisti; tum
„ propter ea, quae Nicolaus noster nuperri-
me

Digitized by Google

„ me ad me de tua erga nos scripsit benevo-
„ lentia & charitate; tamen aliquid ad te
„ scribere, ut ea mente teneas, fore non inu-
„ tile iudicavi. Quamobrem, Iacobe mi sua-
„ vissime, ut non omnia perquiram, quampau-
„ ca tecum etiam plura sunt, quoniam satis es
„ mei memor, si quid boni hic esset, quo me
„ dignum iudicaveris. Negocium autem illum
„ Monialium, de quo his superioribus tecum
„ saepe verba feci, uti memoriae teneas, oro,
„ ne per adversarios nostros aliquid in con-
„ trarium moliatur. Familiariter enim &
„ in singulari locutus sum, ut antiquitatis quid
„ litterae istae redoleant: de quibus omnibus
„ ut me excusatum habeas oro, si in aliquo
„ te offendi. Iterum vale. Ex Cortona IV. No-
„ nas Aprilis Nativitatis Domini anno M.
„ CCCC.XLVII.

EPISTOLA III.

Eiusdem Silvestri ad praefatum Nicolaum S. C. N. C. S. D.

„ HOc est: *Silvester Cortonensis Nicolao Cor-*
„ *tonensi salutem dicit*. Constantio Presby-
„ tero atque Canonico nostro partem illam
„ Vergilii, quoniam Iohannes ille noster Men-
„ carelli longius hinc moram trahere videba-
„ tur, ad te perferendam, dedi. Sunt enim
„ quinterniones septem (1), plures equidem non-
„ dum absolvi. De cura vero, ac diligentia

(1) *Hi extant in Bibl. Sellariana in Cod. Chart. in 4.*

„ erga illum aliquid ad te ſcribere ſuperfluum
„ videtur, atque inane. Scio enim te plures
„ adhibiturum, quam ego aut ſcirem, aut poſ-
„ ſem. Sed haec de libro plura ſunt, quam
„ ſatis. De re vero noſtra reſcribe quid po-
„ ſtea ſit actum, & non tamen ita breviter,
„ quantum ſuperioribus feciſti; & de veſti-
„ tu, ut alias tibi ſcripſi, quid tibi me fa-
„ cere videatur, uti edoceas oro. Vale. Ex
„ Cortona IV. Non. Novembr. M.CCCC.XLVII.

EPISTOLA IV.

Eiusdem Silveſtri ad Guidonem Inſulanum, Grammaticae Praeceptorem Peruſii.

„ S*ilveſter Guidoni G. Peruſino S. D.* Creavit his
„ ſuperioribus diebus haec Civitas Viros tres
„ ad Praeceptorem quempiam in arte Gramma-
„ tica eligendum pro anno, ſcilicet ab XVII.
„ Kal. Ianuarias proxime incipiendo: quorum
„ eſt unus Thomas Chriſtophori Rentii Nota-
„ rius; alter vero Michael Angelus Nicolai
„ Angeli, qui vulgo dicitur del Peccia; ter-
„ tius autem placuit, ut & ego ſim, ad nu-
„ merum, ut opinor, perficiendum; omnes e-
„ nim condiſcipuli tibi fuimus. Huic igitur ne-
„ gocio toto animo incumbentes, exiſtimavi-
„ mus in primis, unaque decrevimus ad te
„ ſcribendum fore, ut ſi qua fieri poſſet, ut
„ tui opera, atque interceſſione, quamoptimum
„ haberemus. Quare te rogamus, atque ora-
mus

Digitized by Google

„ mus, ut super hoc ipso tibi placeat huiu-
„ sce Civitatis commodis, utilitatique servire,
„ & omnem adhibere diligentiam, ut quam-
„ spectantissimum habeamus, si quis isthic, vel
„ alibi esset penitus tibi notus. Desideramus
„ enim quemque habere litterarum satis peri-
„ tum, & bonis artibus, moribusque imbutum,
„ & sapientiorem, ac diligentiorem, quam quos
„ per superiora tempora habuerimus; nam i-
„ stiusmodi ubique terrarum quamplurimi ver-
„ santur; at circumvoluto anno, parum pueris
„ prodesse inveniuntur. Sed haec satis: tu vero
„ longe melius nosti, quam edicere valerem.
„ Fertur praeterea a nonnullis isthinc venientibus
„ te apud nos per aliquot menses moram tra-
„ here velle, dixisse; quam rem nobis certe
„ scias gaudio fuisse, & ut facias, magnopere
„ exoramus: tui quippe experientia, aliorum-
„ que tibi in eo magisterio succedentium de-
„ mum effecit, ut ab omnibus tui reditus deside-
„ retur. Quare si fieri potest, desiderium no-
„ strum adimple; & erit id quidem omni po-
„ pulo huius civitatis, multitudinique pergra-
„ tum. Salarium enim erit, ut opinor, ad libi-
„ tum. At vero nihil aliud est reliquum, nisi ut
„ te orem, uti quamcitius rescribere digneris.
„ Vale. Castiga huius Epistolae errores. Ni-
„ hil equidem recte scriptum, aut dictum puto;
„ de quibus omnibus, ut me certiorem facias,
„ oro. Nobis autem licet mercedem exten-
„ dere ad florenos sexaginta absque ulla pue-
„ rorum pensione; ultra vero minime, nisi
„ tu quidem venire velles. Iterum vale.

Digitized by Google

„ Ex Cortona VII. Idus Novembr. M.CCCC.„ XLVII.

Sequuntur Epiſtolae binae praefati Nicolai ad Silveſtrum, & eiusdem Silveſtri ad Nicolaum, qui ad eum perferri ſe curaſſe ait Priscianum, & veterem Ciceronis Rhetoricam. Deinde adfertur Guidonis Peruſini ad eundem Silveſtrum epiſtola; quae quum valde luculenta, & prolixa ſit, heic non habent locum niſi ex ea haec excerpta. Oſtendit ſummam ſuam erga Cortonenſem Remp. obſervationem, & fidem: Doctum, & probum, idoneumque Grammaticum invenire ait difficile, licet propoſita mercede ampliſſima; nam pauci praeſtant officium ſuum: orat, ut alium, quem conſulat, inveniat. Hortatur, ut in officio hoc continuare faciat Antonium Reginum, virum ſane eruditum, & nulla turpitudinis labe notandum. Proponit etiam, & laudat Bartholomaeum quemdam ſibi notum a Paſſignano propter Caſtilionem ad Lacum. Peſtem Peruſii graſſantem deſcribit. *Lues*, inquit, *habet magna ex parte Picenenſe ſolum; creberrimi ſpirant Auſtri: turbida fere incumbit tempeſtas. Caelum Inſulae noſtrae valitudini meae parum favet*. Si qua cauſa interea fuerit, ſe ad eos convolaturum ſcribit. Ad Natalem Salvatoris noſtri diem ſe viſere conſtituiſſe domum ſuam, & ſe tunc ſcripturum cum erit in Inſula. Hortatur, ut ſtudiis optimarum artium, ſe totum addicat, & nobili Iuriſconſulto B. T. ſuo nomine ſalutem ut dicat plurimam, rogat. *Ex Peruſio Nonis Decembris M.CCCC.XLVII.*

Se-

Sequitur officiosa Sanctis Cortonen^s Epistola ad praelaudatum Silvestrum: deinde

EPISTOLA V.

Guidonis Perusini ad praefatum Silvestrum.
Guido Grammaticus Silvestro Cortonensi P. S. D.

„ PRomiseram tibi superioribus litteris ad sa„ cratissimum nati Salvatoris festum, quae„ que de re nostra consilii ratio, praeter quam „ antea tibi scripsissem, oblata mihi esset, fa„ cere te certiorem: nunc adest iam promis„ sa dies; dicta igitur re comprobo. Pestilens „ caeli vitium nihil se se remittit, atque mo„ rem obtinet suum. Nunc enim duos, nunc „ tres, interim octo, & decem, & eo mul„ to plures interimit die. Quum nemo inci„ dit in morbum, aut oppetit mortem, salu„ britatem urbi restitutam putares: tum acer „ ille morbus derepente invadit, atque interi„ mit quempiam. Vna omnium sententia, quum „ hiems primum concedere incoeperit calori„ bus (quod omen Dii avertant) vere ma„ lum augescet miserum in modum. Studia i„ gitur languescunt in dies, & Professores no„ stri omnes pavitanti animo sunt, & arri„ piunt fugam; ut quamprimum, si satis causae „ fuerit, patrios deserant lares: idque ego cum „ illis facio: compono res meas, ut cum li„ cebit, nihil in mora sit, quin abeam; quod „ an erit, aut quando erit, scit Deus. Ego

cer-

Digitized by Google

„ certe credo non defore, neque longius ab-
„ fore, quin clausis hic subito Auditoriis, &
„ interrupta studiorum opera, ad vos me con-
„ ferre possim. Interea nollem causa mea la-
„ bores vestros carere commoditate. Vos igi-
„ tur videte etiam, atque etiam satius ne sit
„ vestra in civitate manere me, an aliunde vo-
„ bis consulere. Quo autem in loco apud vos
„ res nunc est, quidve actum sit, & quae
„ tua sententia quamprimum poteris, mihi scri-
„ bere non gravaberis. Vale & me ama. Ex
„ Perusio XII. Kal. Ianuarius M.CCCC.XLVII.

Respondet Guidoni Perusino Silvester duabus Epistolis. Priore Praeceptoris electionem dilatam esse dicit, usquedum certiora scribat, & veniat: ac nihil praetermissurum eorum, quae ad officium boni viri & patriae commodis, utilitatique studentis, atque amici videntur pertinere, promittit. Scripta est pridie Kal. Ianuarii M.CCCC.XLVII. Altera vero, quod non respondeat, rem in irritum labi posse non esse dubium, adfirmat. Cort. XV. Kal. Februarias anno MCCCCXLVIII.

Altera sequenti Epistola, queritur Guido Perusinus cum Silvestro Nobili Cortonensi, & moleste se ferre dicit, quod ad Grammaticam docendam reiecerit Magistratus Antonium Reginum, & se non adciverint, uti cupiebat; nec curasse de salario centum numûm aureorum; sed ad hoc munus cum laude, & fructu sustinendum, lubentissime se iam paratum narrat; quia volebat *in antiquas sedes hospitio recipi, in eo hospi-*

spi-

spitio mansurus aequo iure usque dum sibi licitum, *& Cortonensibus libitum foret*. Ex morbi contagio mortuum deflet, & laudibus prosequitur *Marianum Perusinum*, & quemdam *Fratrem S. Francisci* apud Montis Fanum. Narrat etiam datum a Populo Florentino Cortonensibus Praesidem in semestre tempus. Dat. ex Perusio XVI. Kal. Februarias an. M.CCCC.XLVIII. Aliae Epistolae nondum editae ex eodem Codice Sellariano mox proferentur.

Ostensus est etiam in eadem Noct.Cor. a March. Eq. Venuto liber *Cortonae* impressus anno 1546. ab *Antonio*, & *Nicolao* Sociis. Hunc praefert titulum: *Hieronymi Caphari Salernitani de conscribendis Epistolis*, *deque Orthographia*. Affertur Elegia, cuius auctor *Benedictus Bonius* Cortonensis: & tria Epigrammata *Petri Mariae Baldaccbinii*. Tractatum de Orthographia praecedit Epigramma *Philippi Venuti* Cortonensis, & Epistola praelaudati *Caphari Salernitani* scripta eximio utriusque Iuris perito *Guido Orsello Cortonensi*. Alii non pauci illustres Viri Cortonenses memorantur, ut superius pag. 69. vidimus; non pauci etiam in sequenti Capite enumerantur, editis eorum selectis aliquot monumentis; siquidem promisi superius Cap. VIII. nonnulla memoratu digna me adnotaturum ex iisdem Noct.

Laudatus est in Nocte Coryth. XII. Doctor *Petrus Antonius Sanctuccius* Cortonensis, cuius Carmina lecta sunt, Bononiae edita per *Laelium della Volpe* in 8. anno 1733. cum hoc titulo: *Poesie Toscane sciolte*, *Tomo* I. &c.

In Nocte Coryth. XXIV. memoratur cum lau-

laude D. *Abbas Comes Guasco* Pedemontanus, qui degit Burdigalae, Socius Etruscus, qui ab Academia Regia Parisiensi ternis vicibus praemium obtinuit. Argumentum tertii praemii fuit: *qui nam esset status Litteraturae in Galliis, regnante Ludovico XI. Galliarum Rege.*

In Nocte Coryth. V. dum commendaretur Catalogus, & Historia Serniniana Inlustrium Virorum Cortonensium, sermo incidit de Equestri Statua Henrici IV. Galliarum Regis. Hoc opus fecit *Petrus Biardus*, discipulus divini Michaelis Angeli Bonarrotii, quae exstat in medio supra Portam Regiae Villae, de qua Salmonius Vol. XVI. pag. 34. Ex Italica Versione Venetiis edita, curante Io: Baptistra Albritio.

Haec deinde adnotata n. 308. prolata sunt: *Domenico Bernabei di Cortona fu Scolare di Giuliano da S. Gallo; dal quale partitosi, portossi a Parigi, e fu dichiarato da Francesco Primo Rè di Francia suo Architetto, con buono stipendio. Fece il suddetto Rè fabbricare due magnifici Palazzi; nel primo de quali, che fu terminato, si legge nella fascia del cornicione:* DOMINICVS DE CORTONA ARCHITECTVS. *Morì in Parigi l' anno* 1549. *essendo al servizio di Errigo II., successore del Rè Francesco.*

Publicum istud Parisiense Palatium preleganti fronte ornatum exstructumque, iuxta exemplar delineatum ab eodem Dominico Cortonensi Architecto magni nominis, adhuc cernitur in Platea situm, quod vulgo *Hotel de Ville* vocant.

Descriptum est in Nocte Coryth. XVII. per-

perelegans Altare duplici sacra Mensa instructum, ut in utraque divinum Mysterium peragi possit; ex Cortonensi lapide, ordine composito aedificatum in Ecclesia B. M. Virginis de Consolatione *in Castiglione Fiorentino*; in quo Altari exstat haec epigraphe.

PHILIPPVS
BERRETTINIVS
CORTONENSIS
ARCHITECTVS
INVENTOR
INCISORQVE
FVIT
A. D. MDCXXXIV.

Haec adnotavit D. Horatius Macarius A. E. & Nobilis Cortonensis. Plura eiusdem Insignis Architecti Monumenta Cortonae exstant, de quibus in praecedentibus Noct. Coryth. fusius scriptum est, quum de celeberrima Berrettinia Familia Cortonensi agitur, e qua originem suam accepit *Petrus de Cortona*, Pictor eximius.

In Coetu habito ad Academicos Etruscos recitata est Dissertatio in antiquum Marmor Cortonense epigraphe ornatum.

CA-

CAPVT XIII.

CORTONENSIVM MONVMENTA PATRIA HISTORICA EX CODICIBVS CORTONENSIBVS NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITA.

ESti non pauca ad Hiſtoriam Cortonenſem tum Eccleſiaſticam, tum Civilem ſubſidia in ſuperioribus capitibus adnotata ſint; alia tamen plura ſuperſunt, e quibus veluti uberrima antiquae eruditionis ſegete ſpicas haſce pauculas ſelegimus, quae in Nocte Corythana XL. Academicorum Etruſcorum cura, & ſtudio collecta, breviter deſcripta ſunt.

Plurimum ipſi ſe debere fatentur diligentiae Praeſtantis Viri Thomae Bracciolii, Canonici Cortonenſis, qui floruit labente ſaeculo XVI. cuius Familia generis nobilitate conſpicua, licet exſtincta ſit, magnopere tamen celebranda eſt, & tunc maxime celebrabitur quum eiusdem Cl. Bracciolii Monumenta Hiſtorica in lucem proferentur, quae in pluribus Cortonenſibus Bibliothecis ſervantur; atque eo magis, quia idem Canonicus de patriae ſuae gloria optime meritus in alio Codice chartaceo in folio accurate conlegit, ac digeſſit circiter annum MDLX. quidquid multo antea a variis Hiſtoriographis Cort. ſcriptum fuerat, quod ad patriam Hiſtoriam inclutae Vrbis ſuae ſpectaret.

Opti-

Optimum Codicem Bracciolianum multo in pretio habendum, adnotant, in fine Saec. XVI. exaratum cum hoc titulo: *Raccolta di varie Cronichette di alcuni Istorici Cortonesi del Secolo XIV. e del Secolo XV.* In eadem Nocte Coryth. Academicis Etruscis ostendit praelaudatus Cl. Eq. Hierosol. Ioannes Hieronymus Serninius, diligentissimus patriorum monumentorum Vindex & Interpres, hunc Codicem, quem apud se servat.

In parvo Chronico Anonymi, quod in eodem Codice principem habet locum, inter cetera haec notatu digna memorantur: *Antonius, filius Thomae Ser Rainerii de Boscia de Cortona, Florentiae venenatus extitit sub annis Domini MCCCCXXX. quia ex eius nimia auctoritate penes populum Cortonensem timebant, ne ipse conficeret aliquid, & faceret se Principem Cortonae: propter quam indignationem Mannus* (de quo paullo post) *Ioannis Thomae, ac praedicti Nicolaus, Thomas, & Franciscus Fratres, olim filii Christophori Thomae praedicti eius Antoni patrueles, fecerunt conspirationem contra Florentinos, volentes Cortonam tradere in manibus Nicolai Piccinini Perusini sub annis Domini MCCCCXXXX.*

Quod pertinet ad memomoratum *Mannum*, adnotatum est, quod vario modo a tribus Historiographis Cortonensibus nominatur. Ab Anonymo, cuius textum supra adtulimus, dicitur *Mannus Ioannis*; a Civanello *Mannus Matthaei, Ioannis*: at a D. Rainaldo *Matthaeus Ioannis* adpellatur. Ex Historicorum locis in eodem Codice adlatis, ac probe observatis, comper-

per-

pertum est, eam coniurationem factam fuisse peractis annis decem, postquam Antonius morte defunctus est; quare probabilius videtur eidem coniurationi patrandae interfuisse potius *Matthaeum Ioannis*, *Antonii* nepotem veneno extincti, quam *Mannum* Matthaei Ioannis superius memorati, qui fuisset filius nepotis ex fratre; adeoque eo tempore tam parvae aetatis extitisset *Mannus*; ut vix concipi possit rebellionis auctor, & princeps, & mentem tantae molis, & criminis perpetrandi capacem habuisse.

Idem facinus in altero Chronico perparvo eiusdem Codicis his verbis memoratum est a *Civanello* Vannis, Simonis, Bencivennis, *de Buccanigris*, e Villa, sive Pago Monsilioli Cortonensis Agri: *Adì 16. di Iunio* 1440. *venne a campo a Cortona Niccolò Piccinino: posesi all' Ossaia con tre mila cavalli, e molti pedoni, & era il trattato in Cortona ec. ci era Manno di Matteo, di Giovanni, di Tommaso, di Ser Cecco della Boscia con molti altri della Casa.*

Adcedit etiam testis alter *D. Rinaldus Marci filius*, e nobilissima Baldelliorum Familia Cortonensi, quae in patria urbe, & alibi praeclarissima est. Ita igitur inquit: *Adì* 15. *di Giugno* 1440. *in Giovedì, venne a campo a Cortona Niccolò Piccinino con sei mila cavalli e fanterie, e accamposse all' Ossaia; e venne il primo dì appresso porta Peccio Grande, cioè fuor del Borgo, & aveva il trattato dentro in Cortona; e doveano entrare a Porta Cole-*

lonia dando la battaglia al Borgo di S. Vincenzio ; faceva il trattato Matteo di Giovanni di Tommaso, e certi altri di Casa.

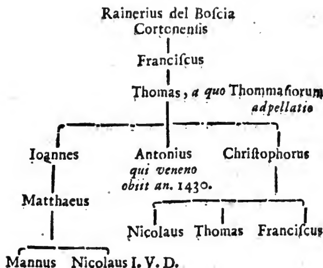
Quae heic *Offata*, five *Offuaria* dicitur, locus eft agri inter Cortonam urbem, & Thrafimenum lacum, Romanorum clade memorabilis, quam ab Hannibalis exercitu acceperunt. Feralia cruentiffimi ac teterrimi proelii nomina ad haec ipfa tempora memorantur, adpellanturque *Sanguinetum*, *Vallis proelii*, *Sepultuaria*, *Caefi*, *Offaria*, de quibus vide Part. II. pag. 368. Infcriptionum ant. Etruriae Vrbium quas in lucem protuli.

De Itinere eiusdem Hannibalis, quod inftituit fufcepitque, ut fe ad Thrafimenum conferret, nuper omnium accuratiffime differuit [1] vir nobilitate atque exquifita eruditione Clariffimus, Laurentius Eques Guazzefius, Patr. Arretinus, Socius Acad. Etrufcae et Columbariae; iterumque rem acu tangit altero Volumine, quod nunc Arretinis typis excuditur. Eius recenfioni et perfpicuis rationibus adquiefco, praefertim quod Hannibal nunquam ferro flammaque Vrbem Cortonam exfciderit; fed potius prope eam finitimos Pagos, graffante belli immanitate, vaftarit; quod magis magifque mox etiam clarefcet.

Ex laudatis Hiftoricis Cortonenfibus eruitur fequens Stirpis Genealogicae huiufce nobiliffimae Familiae Cortonenfis *del Bofcia* Schema, ab ipfis erudititiffimis Academicis Etrufcis ita concinnatum ex memoratis Chronicis.

M Rai-

(1) *Vid. Vol. VI. Differtat. Acad. Etr. Corton.*

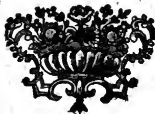
Ex hiſce nobiliſſimae Gentis Viris originem habent plures *Thommaſiorum* Familiae, inter quas quinque adhuc Cortonae vigent; ex quibus inſignes cum armis, tum litteris Viri prodiere, & prodeunt; quorum laudes, & nomina, ſi narrarem, nimius eſſem.

E Codice Sellariano, quoniam nondum edita Epiſtola *Alberti Sartianenſis* mox depromettur, adferre lubet, quae in hoc ipſo Volumine Noctium Corythanarum iidem Academici Etruſci, patrio ut ſolent ſermone, adnotandum cenſuere. *Giacchè qui ſi riporta una Lettera del ſopradetto Alberto, conviene oſſervare un fatto* mol-

molto particolare del medesimo, seguito in Cortona, già riportato dal Celebre Wadingo. Passando per questa Città nel 1441. *il detto Alberto per andare a Firenze, dove il Papa Eugenio IV. aveva adunato il Concilio; vollero i Cortonesi andare all' incontro d' un così illustre Personaggio: fra gli altri ancora vi andò Bernardino da Siena, che fu poi santificato per le sue eroiche virtù; e siccome era stato qui molto tempo ammalato, stimò bene di andare a quest' incontro sopra un' asinello. S' incontrò il medesimo appunto avanti la Chiesa del Monastero delle Monache detto* delle Contesse *(perchè sono Padrone della Contea di Monte Maggio) quando arrivò il detto Alberto, il quale fu di poi beatificato, ec. Subito, che sentì Bernardino da Siena molte acclamazioni fatte al sopraddetto Alberto del popolo Cortonense, se gli accostò, e dissegli ad alta voce* „ Alberto pen-
„ sa al tuo principio, e che devi morire, e
„ guarda bene, che tanti onori, che ti ven-
„ gono resi, non ti facciano insuperbire. *Alle quali parole subito scese da cavallo, ed andò immediatamente Alberto suddetto ad abbracciare il religiosissimo Padre Bernardino, con esibirli il proprio cavallo; ma non volle accettarlo, dicendogli* „ che ognuno doveva anda-
„ re, come gli conveniva; ma che dovevasi
„ stare guardinghi, acciocchè la vanagloria non
„ facesse perdere il merito dell' opere buone
„ fatte a gloria di Dio, e ad esaltazione del-
„ la sua Chiesa: „ *alle quali parole replicò Alberto;* „ a tutti gli onori, che mi sono stati

„ resi, sempre ho internamente detto: Non
„ *nobis, Domine, non nobis; sed nomini tuo da*
„ *gloriam.*

Acciocchè di questo insigne fatto rimanesse la memoria ai posteri, fu subito da' Cortonesi ordinato, che nel detto logo si fabbricasse una piccola Cappella, nella quale si dipingesse da perito Artefice questo fatto, come fu eseguito; di modo che fino ai giorni nostri si è osservata dagli Eruditi questa memoria: ed ancora si potrebbero tali Pitture vedere, se le sopraddette Monache, oppure i loro ignoranti Fattori, non avessero nel 1737. *distrutta da fondamenti colla Cappella ancora questa stimabilissima memoria, col solo motivo di accrescere la piazza avanti la facciata principale della loro Chiesa.*

CA-

CAPVT XIV.

MONVMENTA EXTERNA HISTORICA ET PHILOLOGICA, E CODICE SELLARIANO NVNC PRIMVM EDITA.

Statueram, antequam hoc Florilegium excuderetur, hoc ipso Capite in lucem proferre adhuc latentes, luce plane dignas, gemmas aliquot pulcherrimas, quas nobis servavit eximius Codex Sellarianus, ut monuimus, saeculo decimoquinto exaratus. Sed ne praescriptos a Typographo fines praetergrederer, coactus sum iisdem alteram huius Voluminis Partem ornare ac locupletare. Primum in ea adferentur Historica Monumenta, inter quae principem locum obtinebit *Epistola Historica* Celeberrimi *Kyriaci Anconitani de Bello inter Genuenses, & Regem Aragonium*, quae ad hoc tempus delituit ignota; & continet complura tum notatu, tum doctorum hominum conspectu digna. Deinde sequentur selectae quaedam *Principum Virorum Orationes*, quae multum lucis Historiae sequioris aevi conferunt.

Servato quodam ordine, mox adferentur Clarorum Virorum Epistolae, qui Saeculo XV. floruerunt, luce profecto dignae, quam nondum adspexerunt. Inter has plures habentur immortalis viri *Leonardi Arretini*, *Francisci Scala-*

montii Equitis, & aliorum Virorum praeclari nominis. Si locus erit, adiiciemus etiam Selecta quaedam Poemata egregiorum Poetarum Cortonensium, qui eximia eiusdem aetatis ornamenta fuere: nimirum *Ioannis Baptistae Madalii*, & *Gregorii Tipbernii*. Addentur etiam *Epitaphia* quaedam magis insignia, antea nunquam edita, quae ad illustrandam Historiam fulgidam facem praeseferunt, & brevitate ipsa multa continent Eruditorum animadversionibus digna. Perlubet tamen heic duo memoranda *Epitaphia Historica* adferre ex laudato Sellariano Codice, nunquam antea, quod sciam, prolata, ne hoc ipsum caput observationibus vacuum dimittam. Primum pertinet ad Magnum *Nicolaum Acciaiolum*, tum Ecclesiae Carthusiae Florentinae, tum Monasterii Fundatorem magnificentissimum. En illud ipsum ita in hoc Codice scriptum, emendandum tamen iuxta archetypum.

Gloria militiae mansuraque Fama suorum
Quae offensis alta infundens oblivia laesus
Fidus consiliis & ferro in bella tremendus
Eloquioque potens magnumque clara Loygi
Regna Senescalcum videre hinc Trinachis illinc
Inclita Ierusalem xpi veneranda Sepulcro
Quem tulisse parens gaudet Florentia Civem
Hic Acciaiolum celebri de stirpe creatus
Surcophago clausus cineres Nicola reliquit
Huius & Ecclesiae fundator liber Olympum
Mente petit xpi post annos mille trecentos
Ac sex undecies octava luce Novembris

Epi-

Epitaphium Iohannis Papae XXIII.

Ecclesiae summus Pastor. qui praefuit olim
Nomine vigesimus. tunc tertius ipse Ioannes
Et renuit qui sponte sua mirabile dictu
Papatum: quo pax sequeretur & unio sancta
Quam dedit ipse quidem sublato schismate nequam
Laudes unde sibi renuens & postea cetu
Cardineo Florentino cognomine dictus
Ingenti zelo hac moritur feliciter urbe
Baptiste digitum munus praegrande relinquens
Huic Templo; cui iam magnum concesserat ipse
Indultum tacet; hic Baldassar Napolitanus
Cossa suis meritis cui egit R. P. funus.

Quia ut, superius monuimus pag. 38. aereus numus *Borsii Ferrariae Ducis*, ut observationibus inlustraretur, occasionem dedit Ornatissimo Viro Reginaldo Sellario, ut monumenta quaedam ad eum pertinentia ex sua Bibliotheca depromeret, eadem in Nocte Coryth. XL. accurate descripta, hoc loci ea adferenda esse censui, ut huic Capiti coronidem imponerem. Ea igitur nondum edita ita se habent.

Borsius Dux.

„ Mutine, & Regii Marchio Esten. Rodigii-
„ que Comes &c. Superioribus annis, ut bonus
„ Princeps, & Dominus, ad quem precipue cu-
„ ra pupillorum, & orphanorum spectat, &
„ pertinet, deliberavimus ex certa scientia, &

„ causa cognita , quod *Nicolosia* filia *An-*
„ *tonii de Nicolosiis* de Civitate nostra Regii
„ tunc orphana, & pupilla, pro suo honore,
„ & bono proprio poneretur in domum egre-
„ gii, & praestantis Legum Doctoris *Domini Si-*
„ *monis de la Turricella*, Civis etiam nostri Re-
„ giensis ; ut penes eum ; & in domo eius sic
„ teneretur, gubernaretur, & tractaretur dili-
„ genter, & probe cum intentione, & pro-
„ posito, ut tempore congruo, & debito fie-
„ ret sponsa, & legitima uxor filii maioris na-
„ tu ipsius Domini Simonis, prout, & sicut
„ sic, vel aliter uberius continetur in Decre-
„ to nostro solemni, quod super inde fieri fe-
„ cimus, & quod habeatur hic pro inserto, &
„ reperto, & cum ipso Decreto opposuerimus
„ gravissimas penas omnibus his, qui illi nostre
„ deliberationi aliquo modo auderent contra-
„ facere, vel venire. Et ipsa Nicolosia nu-
„ perrime, omnibus sue subiectionis, et fidei
„ confractis habenis, de domo, ubi erat, et si-
„ ne conscientia, aut voluntate dicti Domini
„ Simonis discesserit, et contra mandatum, et
„ Decretum nostrum animo, et intentione con-
„ trafaciendi deliberationi nostre premisse, et
„ ad nostram iniuriam, et offensam, quam au-
„ daciam, et inobedientiam reputamus, ad in-
„ dignationem, dedecus, preiuditium, et ia-
„ cturam, sicuti faceremus, si quum quem quis
„ crimen rebellionis incurreret contra nos, et
„ statum nostrum, et felloniam adversus nos
„ notissimam et manifestam committeret. Pro-
„ pterea ne ipsa posset de huiusmodi sua tam
gra-

„ gravi culpa gloriari, et ut ceteris transeat
„ in exemplum, tenore presentium patentium
„ nostrarum literarum declaramus expresse ob
„ dictam causam, et alias etiam in pectore no-
„ stro residentes, eam Nicolosiam nostram indi-
„ gnationem incurrisse; non secus ac si in sta-
„ tum nostrum, et status nostri, nostreque ma-
„ iestatis gravissimum preiudicium attentasset,
„ quicquid autem commisisset, et proinde om-
„ nia eius bona mobilia, et immobilia, iura, et
„ actiones, ac nomina debitorum quocunque
„ censeantur iure, vel nomine, seu quoquo modo
„ censeri, et dici possent ubicunque existentia,
„ et presertim in urbe nostra Regii, superque
„ eius districtu, comitatu territorio, et Ducatu
„ publicamus, et Camere nostre confiscamus,
„ pubblicataque, et confiscata sic esse declara-
„ mus per presentes, et devolvimus ex certa
„ animi scientia, et bona deliberatione preambula.
„ Et ut hoc nostrum iustum iudicium, debita non
„ careat executione, mandamus Massario nostro
„ Regii, quatenus omnia bona mobilia, &
„ immobilia, ac iura, actiones, & nomina de-
„ bitorum dicte Nicolose, et Rebellis nostre
„ publicata, & confiscata, & presertim omni
„ studio, omnique diligentia clare, & destin-
„ te describi facere curet, quae nostre Came-
„ re incorporet, quae nihilominus pro solem-
„ niter descriptis, & incorporatis, ac appli-
„ catis Camere nostre ex nunc haberi volumus,
„ & intelligi quoad perfecte confiscationis, &
„ acquisitionis effectum. Et de ipsis ammodo
„ faciat, & disponat quemadmodum de aliis
bo-

Digitized by Google

„ bonis nostris, et ad Cameram nostram spe-
„ ctantibus, et solemniter incorporatis facit,
„ et facere potest: nec non presens nostrum
„ Decretum registrari autentice faciat ad illam
„ Cameram nostram Regii. Datum in Palatio
„ nostro Belreguardi Anno Dominice Nativi-
„ tatis Millesimo quadringentesimo sexagesimo
„ quarto, indictione duodecima, die decimo Fe-
„ bruarii.

Borsius Dux.

„ Mutine, et Regii Marchio Estensis, Ro-
„ digiique Comes etc. Cum pridie omnia mo-
„ bilia, et immobilia, iura, et actiones, ac no-
„ mina debitorum ubique consistant, *Nicolosiae*
„ *filiae* Antonii de Nicolosiis de civitate no-
„ stra Regii publicaverimus, et confiscaverimus
„ Camere nostre bonis, et rationabilibus re-
„ spectibus ducti, sicuti constat per decretum
„ nostrum supprascriptum confectum, et prout
„ in eo dicitur contineri. Cumque nobis iu-
„ stum, et equum visum fuerit, quod egregius,
„ et prestans Legum Doctor Dominus Simon
„ de la Turricella civis noster Regiensis di-
„ lectissimus consequatur ea omnia bona iu-
„ ra, & actiones non solum pro interesse
„ suo, quod rationabiliter habet, & habere
„ potest, & debet in ea que pro nostra bene-
„ volentia in eum, & pro nostra liberalita-
„ te, et munificentia; propterea tenore pre-
„ sentium nostratum patentium litterarum ea
„ causa accedente, & motu nostro proprio ti-
tu-

„ tulo pure simplicis, & inrevocabilis donatio-
„ nis inter vivos quae nulla causa possit re-
„ vocari, damus, tradimus, & donamus ipsi
„ Domino Simoni ipsa omnia bona, iura, &
„ actiones ac nomina debitorum, qui fuerunt
„ dicte Nicolosiae; & que applicavimus, & de-
„ volvimus Camere nostre. Et hoc cum, introiti-
„ bus, & coherentiis, et cum omnibus, & singu-
„ lis ad ea, & quelibet ipsorum bonorum iurium,
„ & actionum spectantibus, & pertinentibus:
„ et cum licentia, sua auctoritate propria ca-
„ piendi, intrandi, standi & aprehendendi te-
„ nutam, & corporalem possessionem eorum:
„ ad habendum, tenendum, & possidendum,
„ usufructuandum, vendendum, & alienandum
„ & quicquid sibi, & suis haeredibus de eis
„ placuerit proprie faciendum. Dantes, ceden-
„ tes, transferentes, eidem Domino Simoni
„ virtute huius nostri Decreti omnia iura, &
„ actiones reales, & personales, utiles, & di-
„ rectas, tacitas, & expressas, seu mixtas,
„ que, & quas nos, & Camera nostra habe-
„ mus, & speramus habere in dictis bonis,
„ & rebus, seu habere speraremus; atque
„ possemus quomodocumque, & qualitercum-
„ que; & ponentes predictum Dominum Si-
„ monem in locum nostrum, & Camere no-
„ stre, eum ut in res nostras, procuratorem
„ costituimus, ut omnimodo ipse possit suo
„ nomine proprio agere, experiri, excipere,
„ replicare, defendere, consequi, et se tue-
„ ri: et alia omnia, et singula facere, et
„ exercere actionibus utilibus, et directis, ta-

ci-

„ citis, et expressis; sive mixtis, quemadmo-
„ dum nos possemus, et Camera nostra posset,
„ ac potuissemus, et potuisset ante presentem
„ donationem. Quam donationem, et omnia
„ et singula suprascripta harum vigore promit-
„ timus firma, et rata proprio nomine habe-
„ re, tenere, et in aliquo non contrafacere,
„ vel venire quovis modo, ratione, vel causa
„ quae dici, vel excogitari possit sub fide bo-
„ ni, et legalis Principis, et obligatione bo-
„ norum nostrorum presentium & futurorum.
„ Ad quorum fidem, et robur presens Decre-
„ tum fieri iussimus, et registrari, et nostri Du-
„ calis Sigilli impressione muniri. Datum in
„ Palatio nostro Belreguardi anno Dominice
„ Nativitatis Millesimo quadingentesimo sexa-
„ gesimo quarto Indictione XII., die duodeci-
„ mo Februarii.

Borsius Dux.

„ Dilectissime Vir. Non chel se habia veduto
„ ma el debba mo hanco essere exequito: la
„ confiscazione havemo facto de li beni de
„ quella Fiola fui de Antonio de Nicolosi, e
„ la qual più anni fa deliberassimo all' Egre-
„ gio Dottore de Legge Messer Simone de la
„ Turricella nostro Cittadino la oltra per Spoxa,
„ e Moglia del suo figliuolo Magiore: et abene
„ che quella nostra patente consiscazione sia fa-
„ cta motu propio, et anche iustificata con
„ molta ragione, et cagione; pur a maggior
„ dichiaramento, e a più cautela, e più effica-

ce

„ ce gionta, ſtatuimus, ordinavimus, et decrevi-
„ mus vigore harum noſtrarum litterarum,
„ quas vim Decreti, & vim proprie legis habere
„ volumus, & mandamus, cauſas confiſcationis
„ ipſorum bonorum, iurium, & actionum, ac
„ nominum debitorum ſpecificatas in ipſo no-
„ ſtro Decreto publicationis fuiſſe, & eſ-
„ ſe idoneas, iuſtas, legitimas, & iuridi-
„ cas, ipſamque confiſcationem perpetuam ro-
„ boris firmitatem habere, & tenere ſemper
„ & omni tempore etiam Caeſarea auctoritate
„ nullique nunquam liceat huic noſtre termi-
„ nationi contraire, vel adverſus ipſam facere
„ vel aliquo modo, via, vel ingenio contradi-
„ cere ſub poena indigationis noſtre aliaque
„ qualibet graviſſima, arbitrio noſtro, & ſuc-
„ ceſſorum noſtrorum imponenda, et Camere
„ noſtre applicanda: et hoc etiam de plenitu-
„ dine noſtre poteſtatis, et motu proprio, non
„ obſtantibus aliquibus iuribus communibus,
„ vel municipalibus facientibus in contrarium
„ quomodocumque, et qualitercumque, qui-
„ bus ex certa ſcientia, et reſpectu premiſſo-
„ rum derogamus, et derogatum eſſe volumus,
„ et mandamus expreſſe. Et has noſtras illic ad
„ libros Camere regiſtrari autentice facias ad
„ ſupplementum, et memoriam.

CA-

CAPVT XV.

ADNOTATIONES ADDITAMENTA ET EMENDATIONES NONNVLLAE.

SIGILLORVM aereorum medii aevi, quibus maiores nostri usi sunt, descriptionem protuli Cap. VIII. pag. 75. exordio ab his facto, quae in Volum. VI. Noctium Corythanarum exponuntur; quorum primum incipit a numero XXXIV. Sed quum postea, ut hoc Historiae Diplomaticae caput esset absolutissimum, consultius visum fuerit non dimidiatam, sed integram SIGILLORVM obsignatoriorum CENTVRIAM publico Eruditorum bono proferre; idcirco in hoc postremo Capite ea, quae a numero primo usque ad ipsum numerum XXXIV. praecedunt, quae quidem in superioribus Voluminibus Noctium Corythanarum ab iisdem Academicis Etruscis descripta multisque Observationibus diligenter atque erudite inlustrata sunt a Cl. V. Reginaldo Sellario, qui eas mihi legendas humanissime obtulit, hoc loci libuit recensere.

SIGILLVM I.

S. VGVCII DNI GVILLINI MILITIS IPER CORTONE*sis*. Argenteum est, et figu-

rae

rae ſphaericae hoc inſigne Sigillum, quod in ſuis Cimeliis ſervat Ill. D. Abbas Philippus Alticotius, Canonicus et Patricius Cortonenſis A. E. Sculptum in eo eſt gentilitium Caſalium Familiae nobiliſſimae ſtemma, tribus cum digmatis, quae undas referunt. His imminet Leo animal, S. Marci Evangeliſtae hieroglyphicus typus, quod volumen tenet; plane pervetuſtum Vrbis Cortonae inſigne, quod ad haec uſque tempora perennat. Hinc inde ſpectantur duae Aquilae volantibus ſimiles; quae declarant Henricum VII. Imperatorem Auguſtum eidem Vrbi pro inſigni dediſſe Aquilam nigram. Circa ſtemma, ſive clypeum ipſum deſcriptum, in angulis dracones, longe vetuſtius Vrbis Cortonae inſigne, ſculpti cernuntur. Siquidem hoc praetermiſſo, quum anno MCCLXI. Cortonenſes Patronum ſuum eſſe decreviſſent S. Marcum Evangeliſtam, Leonem eius typum ſacrum acceperunt. Deſcriptum Vol. I. N. C. pag. 68.

II.

LVCRETIA D. AVSTRIA DI CORR.° PIA. *Sigillum argenteum ovalis figurae, inter Cimelia prelaudati Canonici, ibidem.* Scutum bifariam diviſum per longum. Dextrorſum Stemma Domus Auſtriae: ſuperne Aquila, expanſis alis, capite coronato; circa quam duo leones repentes coronati. Siniſtrorſum ſuperne Aquila, ſub qua aliud ſtemma quadrifariam partitum. Regia corona totum ſcutum ornat.

Domina Lucretia ab Auſtria patrem habuit Do-

Dominum Camillum Coregii Principem. Nupsit Domino Rodulpho Pio Meldolae et Sarsinae Dynastae. Eadem Princeps Cortonam advenit anno MDCXII. et hospes mansit in Domo Ill. D. Mutii Angellierii Alticotii annis circiter XXV. usque ad obitum suum, qui contigit Septembri mense anno MDCXXXVII. Iustis persolutis, condita est in avito Sepulchro eorumdem DD. Angellieriorum Alticotiorum in Aede S. Margharitae Cortonensis. Testamento eidem Familiae nobilissimae reliquit locupletem Abbatiam, et opulenta quaedam legata. Generosae eiusdem Principis Familiae multa ad Historiam inlustrandam congessit idem Abbas Philippus Alticotius; multa quoque tum de ea, tum de eius filia Domina Maria Pia Sphortia, Fiani Ducissa; quae optamus ut publica luce donentur. Descriptum ibidem pag. 68.

III.

S. SIS. TVTOR . CORTONAE . CIVITATIS. MARCE PATRONE. *Pertinet hoc Sigillum aereum ad Cortonam pag.* 141. Leo S. Marci Evangelistae, ut diximus, symbolum sacrum, tenens volumen, in quo scriptum S. M. hoc est: *Sanctus Marcus* descr. ibid. pag. 142.

IV.

SANCTE TVTOR CORTONAE SIS SEMPER MARCE PATRONE. Idem typus, ut supra; et hoc Sigillum iuris est Communis Cortonae; descript. ibidem.

S. TV.

V.

S'. TVTŌ CŌTONE SIS SĒP MĀGE PATRONE. Figura rotunda. Sigillum hoc Academiae Etruscae dono dedit Cl. Marchio et Eques Nic. Marcellus Venutus A. E. quod inlustravit Cl. Mannius Sigill. Tom. VI. pag. 9. Describitur in Volum. I. Noct. Cory. pag. 143.

VI.

IOANNES SERNINVS EPS̄ CORTONENSIS. *Descriptum in Vol. II. Noct. Cory. pag. 28. & 42. pertinet ad Nob. V. Ioannem Hieronymum Serninium Equit. Hierosol. Corton. A. E.* Sex monticulis insistunt duo canes, qui se tangunt anterioribus pedibus.

VII.

S. CACCIA. DN̄I. RAINALDI. *Figura rotunda; descriptum Vol. II. pag. 200. ex Cimeliis Sellarianis*. Insigne est Gryphs. Praelaudatus Sellarius multa de Familia nobilissima Dominorum Cacciae, seu Cacciaguerrae in suis Observationibus adnotat ex Codice Serniniano, in quo plura parva Chronica adferuntur pag. 19. in quo etiam inter eos, qui anno MCCCVII. recensentur, nominatur *Bocculus Domini Caccie, sive Cacciaguerrae Domini Rainaldi de Saepoltalia*; et Genealogicam Arborem adtexit. Deinde ad alia notatu digna gradum faciens, ostendit ab eadem Familia *Cacciae*, quae etiam *Cacciaguerra* dicta est, originem ducere gene-

ris ſplendore ornatiſſimam Domum Dominorum de Cattanis, quae etiam nunc apud Cortonenſes magnopere floret. Deſcriptum ibidem pag. 220.

VIII.

S. FORTE PVCCI. *Figura rotunda ex argento*: in quo inſerta eſt antiqua Carneola, ſive Sarda Gemma, quae Militem, ſeu Heroem aliquem inſcalptum exhibet; qui dextra haſtam tenet, ſiniſtra clypeo innixa. Deſcriptum pag. 4. Vol. III.

IX.

S. NVTI DNI RAGNERI. Deſcriptum ibidem pag. 7. Cl. Sellarius dono dedit Academiae Cortonenſi. Spectantur faſciae undulatae orizontales, ut in Inſigni Gentis Caſalium; ſuperne vero *duo conchylia*; infra vero ſculpta duo hircina capita. Deſcriptum in eodem Vol. III. pag. 7.

X.

S. GVILIELMINI. DNI. VGVICII. D CSLI. hoc eſt: *Sigillum Gulielmini Domini Vguccii de Caſalibus*. Stemma *Familiae Caſalium* alibi deſcriptum. Ex Cimeliis Inl. Hieronymi de Bonis Patr. Cort. A. E. Ibidem deſcriptum Vol. III. pag. 7.

XI.

S. NICOLAI DE VBRIACHIS. Fig. rot. In utraque parte Sigilli idem Typus, nempe *an-*

ſer:

Digitized by Google

ser. Ea eſt clara apud Florentinos Proceres Familia. Deſcriptum ibidem pag. 8. ex Cimeliis Sellarianis.

XII.

ANT MENECVCC DE MONTE EPVS NEPES EF SVTRIN. Hoc eſt: *Antonius Menecuccius de Monte, Epiſcopus Nepeſinus, & Sutrinus*. Fig. rot. *Deſcriptum ibidem, ex Cimeliis Sellarianis*. Stemma *magnum lilium cum ſuis radicibus*; ſupra vero cernitur ſtemma Iulii III. Papae. Hic Antonius Nepeſinus et Sutrinus Epiſcopus renunciatus eſt die tertia Iulii anno MDLIII. Obiit die ſecunda Septembris anno MDLVI. ſepultus in Eccleſia Cathedrali Nepeſina, de quo Vghellius Ital. Sacr. Tom. I. pag. 1107. notandum tamen quod ab eo vocatur *Antonius Simeonis*, non vero *Antonius Menecuccius*. Deſcriptum ibid. pag. 8.

XIII.

S. COM. ACHINOLF. PET... COMS. D' MANCHONE. Hoc eſt: *S. Comitis Achinolſi Petri Comitis de Manchone*. Sigillum in cera impreſſum, quod ex Diplomate pendet. Scutum conſtat tribus faſciis; ſuperne vero poſita Crux. Ibidem decſriptum pag. 9. in eodem Vol. III.

Quae ſequuntur quatuor Sigilla celeberrimorum Iuriſconſultorum ex ectypis cereis deſcripta ſunt ab Academicis Etruſcis, curante Cl. I. C. Reginaldo Sellario, qui omnem dat operam, ut quotquot invenire poteſt inſignium Legum Doctorum manu conſcripta Conſilia in

ſua Sylloge ordinatum locum habeant, atque ita ab oblivione, & tenebris ſumma cum laude ea eruit.

Haec vero cerea Sphragiſmata, nec non accurate delineata eorum Schemata oſtendit A. E. Illuſtriſs. Dom. Hieronymus Velluti Nobilis Cortouenſis, & Academicis eadem Schemata donavit, quae in praelaudato Volumine Noct. Coryth. deſcribuntur. Conſilia vero eorumdem Legum Doctorum autographa eidem Cl. Sellario Canonico Cortonenſi & I. C. ipſe dono dedit.

XIV.

S. D. MARIANI SOZINI SENENSIS IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS. Sigilli figura rotunda. Inſigne eſt *magna caſſis* (ut nos dicimus *Cimiero*) *cui inſtat aquila expanſis alis*: *ſub ea vero parvus clypeus, in quo leo repens*. Ex ectypo cereo, quo obſignatum eſt Conſilium Iuridicum eiusdem Sozini, qui ita propria manu in fine haec ſcripſit: *Ego Marianus Sozinus Senenſis, utriuſque Iuris Doctor, & Sacri Cenſitorii Advocatus, ita in fidem ſubſcripſi, ſolitoque Sigillo ſubſignavi. Laus Deo Omnipotenti: ex Colle, propter peſtem*. Deſcriptum in Vol. III. A. E. pag. 11.

XV.

S. D. PETRI D. . . . . DOCTORIS LEGVM. Figura rotunda. Ex ectypo cereo impreſſo in fine Conſilii Iuris eiusdem D. Petri I. V. D. qui in fine ita ſubſcribit: *Ego Petrus*

de

de Terxio Legum Doctor, & Advocatus Florentinus &c. Insigne est magna cassis, sub qua scutum cum maxima stella, quae totum scutum implet. Quid nam vero supra cassidem sculptum sit, probe non dignoscitur, quod impressio valde labefactata sit. Descriptum in eodem Vol. III. pag. 11.

XVI.

S. IOHANNIS . . . . DE PRATO. Figura rotundum. Iohannes de Giambonibus Pratensis I. C. ita in fine subscribit: *Ego Iohannes de Prato Legum Doctor, Civis, & Advocatus minimus Florentinus consulo iuris esto, ut supra; ideo me subscripsi, & Sigillum feci Florentiae die VI. Februarii MCCCC. trigesimo octavo. Laus Deo.* Pro insigni conspicitur Bos repens tantum in clypeo sculptus. Descriptum ibidem.

XVII.

S. D. GVGLIEL. . . . . . OLI LEGVM DOCTORIS. Sigilli figura rotunda. Ex hoc Sigilli cereo sphragismate discimus, quod interdum filius utebatur Sigillo patris; nam sub eodem Sigillo haec legitur subscriptio: *Et ita ego Salustius Dom. Guillelmi de Bonguglielmis de Perusio, & ad fidem me subscripsi, & consuetum Sigillum apponi mandavi.* Cernitur in hoc Sigillo Gulielmus de Bonguglielmis Legum Doctor sedens, Doctoris vestibus ornatus, qui Volumen legit impositum scamnulo lectorio. Post eius humeros sculptum est parvum scutum, in

Google

quo quid pro insigni expressum sit ob eius exiguitatem non dignoscitur. Descriptum ibidem. Consilia huius inlustris Iurisconsulti autographa exstant Florentiae in Bibliotheca & Museo Ornatissimi ac Nobilissimi Viri D. Abbatis Francisci de Oricellariis, Socii Columbarii Florentini, qui eximium hunc Codicem servat a suis Maioribus multa impensa comparatum; quem amicum optimum honoris caussa nominatum volui.

Scriptum atque absolutum est ingens hoc Volumen Florentiae die XVI. Augusti ann. MCCCCXLVII. In prima Littera A *Repertorii Iuridici* picta est imago eiusdem I. C. *Sallustii de Bonguglielmis*, qui decoratur insignibus, & vestibus Doctoris & Magistri: infra cernitur scutum gentilitium bifariam divisum; a dextris quinque rastra transversim ducta depicta in area rubra; a sinistris duo astra aurea in area caerulea spectantur. Exscripsit Codicem eiusdem Sallustii Doctoris egregii Discipulus eius Alexander *de Longari* Perusinus.

XVIII.

S. LOCTINGI BRVNECTI. Descriptum in eodem Vol. pag. 23. Exstat penes laudatum Cl. V. de Bonis.

XIX.

S. ECELINI DE MEZZANO Typus: *Leo adrepens*. Penes eumdem. Descriptum ibidem pag. 43.

S. VAN-

XX.

S. VANNI BENTI. Typus: *animal cum fascia transversa in area*. Descriptum ibidem; penes eumdem.

XXI.

S. LIVTII DE VALBONA. Figura rotunda. Ex Cimeliis Stoschianis. Descriptum pag. 59. Vol. III.

XXII.

S. FRANCISCANOR. In clypeo sunt *tres flocculi*, sive *tria ex funiculis cingula*. Descriptum ibidem pag. 61.

XXIII.

S. MERCATORVM DE PORTO DE TVNISI. *Fig. rot.* Typus *Homo equo vectus*. Descriptum pag. 72. Dono datum Academ. Etr. a Cl. Marchione Venuto.

XXIV.

S. IOHIS ARCHIPR. CLVSINI. *Fig. oval.* Sacerdos stans casula indutus; manibus Evangeliorum sacrum Volumen tenet. Descriptum pag. 126. eiusdem Vol. III. Ex Cimeliis Sellarianis.

XXV.

S. ARTIS MOLENDINARIORVM. Fig. rot. Scuti insignia, *cribratorium*, *sive vannus super molam frumentariam*. Exstat in Collectione Sigillorum Academiae Etr. Cort. cui dono de-

dit praelaudatus Marchio & Eques Venutus; qui prope duo molendina invenit iuxta Villam suam valde magnificam, atque multis elegantiae ornamentis ac deliciis locupletatam, quae a Catros loco, *Catrosiana* dicitur. Hanc egregie delineatam aereae Tabulae incidit Marcus Tusckerus Norimbergensis A. E. & Soc. Columb. Flor. non uno nomine celeberrimus.

XXVI.

S. ILDEBRANDINI DEI GRA EPI ARETINI. Typus: *Episcopus stans Pontificalibus amictus indumentis cum mitra, dextra benedicens.* Descriptum in Vol. IV. pag. 211. Pertinet ad Vnionem Locorum Piorum Vrbis Cortonae.

XXVII.

SIGILLO . CONGHRACIONE . SANTE. PAVOLE . PRIME . EREMITA . ISTRIA . Sculptus est (forsitan a Germanico Artifice vernaculae linguae Italae imperito) *S. Paulus Protoeremita, stans brachiis expansis ; longe spectatur Crux Dominica cum titulo, in quo scriptum I. N. R. I.* (de quo V. C. Dominicus M. Mannius Commentarium scripsit, qui habitur in Vol. VIII. mearum Symbolarum) *sub titulo vero Corona spinea*. Hoc ipsum Sigillum nuper inventum est Florentiae dum Fisci publici & Carcerum Palatium Praetorium a fundamentis iam labefactatis restitueretur. Cl. Marchio Venutus Academiae Etruscae dono dedit. Descriptum in Vol. V. pag. 125.

ALES-

XXVIII.

ALESSIVS D' ALESIIS . POLITIANVS : I. V. DOR. h. e. *Alessius de Alessiis Politianus Iuris utriusque Doctor*. Fig. rot. Sigillum utrinque duplici typo sculptum; in parvo tamen Siglae leguntur A. P. hoc est. *Alessius Politianus*. Insignis emblema est *tigris repens, ante palmam*. Ad hoc tempus floret nobilis Familia Alessiorum apud Politianenses. Descriptum in eodem Vol. V. pag. 125. dono datum Acad. Etrus. a Cl. Sellario.

XXIX.

S. PARTIS. GVELPH. DE. ARITIO. Emblema *Leo deambulans*: superne clypeus cum rastro & duobus liliis. Fig. rot. Descriptum ibidem pag. 127. ex Cimeliis Academiae Etruscae.

XXX.

S. PACHI . PCVRATOR . MILIZIE . S. LAZARI . IERLITANI . H. e. Sigillum Pachi f. *Paczi*, vel *Pachomii Procuratoris Militiae Sancti Lazari Hierosolymitani*. Fig. oval. scutum fascia sectum: superne *Agnus Dei, capite ornato nimbo crucigero, Crucem cum hasta gerens*. Sigilli area flosculis, & astris distincta. In medio fasciae turricula. Descriptum in eodem Vol. V. pag. 142. Ex Cimeliis Sellarianis.

XXXI.

S. MAGRI . IOHIS . DE . SCO. GERM. DNI . PP . SVBD . ET . NOT . H. e. *Sigillum*

Digitized by Google

D . M
SACRVM
OSCIA . IRENE
PIA . VIXIT . AN
XXX . D . XX . POR
TVMIVS . POLY
TIMVS . VXORI
PIENTISSIMAE
FECIT . H . S . E
OIBQ . ILTS

Exploratum eſt ob incuriam quadratariorum perſaepe E ita ſculptam ut I referat. Si igitur I ſcriptum eſt, notae ita exponendae *Oſſa illius bene quieſcant*. Muratorius haec ſingularia H.S.E O IBQ. TLIS *Hic ſita eſt omnibuſque titulis* explicat, atque ita ex Vignolio, qui primus omnium protulit pag. 238. inter Inſcriptiones ſelectas; ſed, ut videtur, rem acu non tetigerunt, & alienam interpretationem dederunt. Sed poſtrema ILIS non arbitror haec ſignificare; ſed potius, quia, ut opinor, marmor in poſtremo hoc verſu vel detritum, vel aliqua temporis labe tactum eſt, putarem explicandum eſſe *Illi levis terra ſit*; quod aliorum iudicio relinquo. Ceterum hoc ipſum marmor, quod altitudine aequat Romanum ped. I. lati-

latitudine vero fere uncias VI. utrinque sculptum est; adeoque in altera parte hunc sepulcralem titulum praefert:

D . M
VALERIAE
SABBATHIDI
P. AELIVS
HERON

Multa adnotat in hunc lapidem ex Romanis fodinis Cortonam advectum Clarifs. Io. Gaspar Hugenbuchius, Academicus Etruscus, & Socius Columbarius Florentinus, mihi amicissimum caput, dum Boethii Consulis Diptychum Brixianum explicat in Epistola Epigraphica ad Principem Eminentifs. Angelum Mariam QVIRINVM, Bibliothecarium S. R. E. Pontificem Brixiensem, pag. . . . . . ad quam Lectorem mitto. Hic Vir egregius ea quae scripsit ideo adnotavit, quia accuratissimum fecit omnium antiquarum Inscriptionum, quotquot ad hoc tempus pervulgatae sunt, Indicem; quem avide cupio, ut in lucem proferat; nam dum in eius forulis latet, ei tantum tam immensus labor prodest, non vero universo litterario orbi. Si vero in eo edendo cunctatur, saltem omnium votis faciat satis, quod flagrantifsime opto, Vir doctrina & probitate praestantissimus Io: Franc. Seguierius, Celeberrimi Scipionis Marchionis Maffei contubernalis dignissimus, qui

ad-

adsimile Herculeum Opus, supra quam dici possit utilissimum, paratum, ut nuper summa cum animi voluptate audivi, habet, ac facile se editurum bonam spem amicis meis nuper fecit.

Ad inlustrandum Sigillum XLII. supra descriptum Cap. VIII. pag. 78. quod pertinet ad Capitulum insignis Monasterii Coltibonensis S. Laurentii, Clarissimi Ordinis Vallisumbrosae, adferenda nunc est Inscriptio locata supra Portam Ecclesiae, quae ita se habet; licet heic ob paginae angustias versuum lineae aliter dispositae proferantur.

NOBILISSIMAE . RICASOLORVM . FAMILIAE
CVIVS . AVCTOR . HIEREMIAS . ILLE . PIVS
POTENS . LIBERALIS . QVI . IN . OPPIDO
SVO . MONTIS . GROSSVLI . ET . IN . ALIIS
COMPLVRIBVS . AB . ARNO . AD . ARBIAM
LATE . QVONDAM . DOMINABATVR
QVOD . EA . TEMPLVM . HOC
D.LAVRENTIO. M . SACRVM. A. MAIORIBVS
ET . ADGNATIS . SVIS . EXSTRVCTVM
ADPOSITASQ. AEDES . FVNDIS . CASTRIS
LARGISQ. OPIBVS . MAGNIFICE . AVCTAS
ET . AB . HVMBERTO . S . R . E . CARD.
IN . MONASTERIVM . CONSECRATAS
VALLISVMBROSAE . MONACHIS
SAEC. XI. DONO . DEDERIT . VT . PIIS
SVPPLICATIONIBVS . DEVM . SIBI

SVI-

SVISQ. PROPITIVM . REDDERENT
TANTAE . BENEFICENTIAE
PERVETVSTA . MONVMENTA
QVAE . ADHVC . INTEGRA
ADSERVANTVR . NE . PEREANT
HOC . INSCVLPTO . MARMORE . CAVTVM

Hinc rursum clarissime patet, quantam lucem sibi adferant & mutuis praesidiis patriam veterem Historiam inlustrent, augeant, ornent tum antiqua Sigilla obsignatoria, tum etiam literis aeternitati consignata monumenta, quibus haec studia mirifice fulciuntur, & decorantur. RICASOLANI Proceres Florentini quantum suis opibus divinum cultum, favore bonas litteras, armis, & rebus domi forisque praeclare gestis nomen suum amplificaverint, tum hoc, tum alia monumenta clarissime testantur.

Digitized by Google